

LODE

Lokale Open Data Economie

Finaal rapport

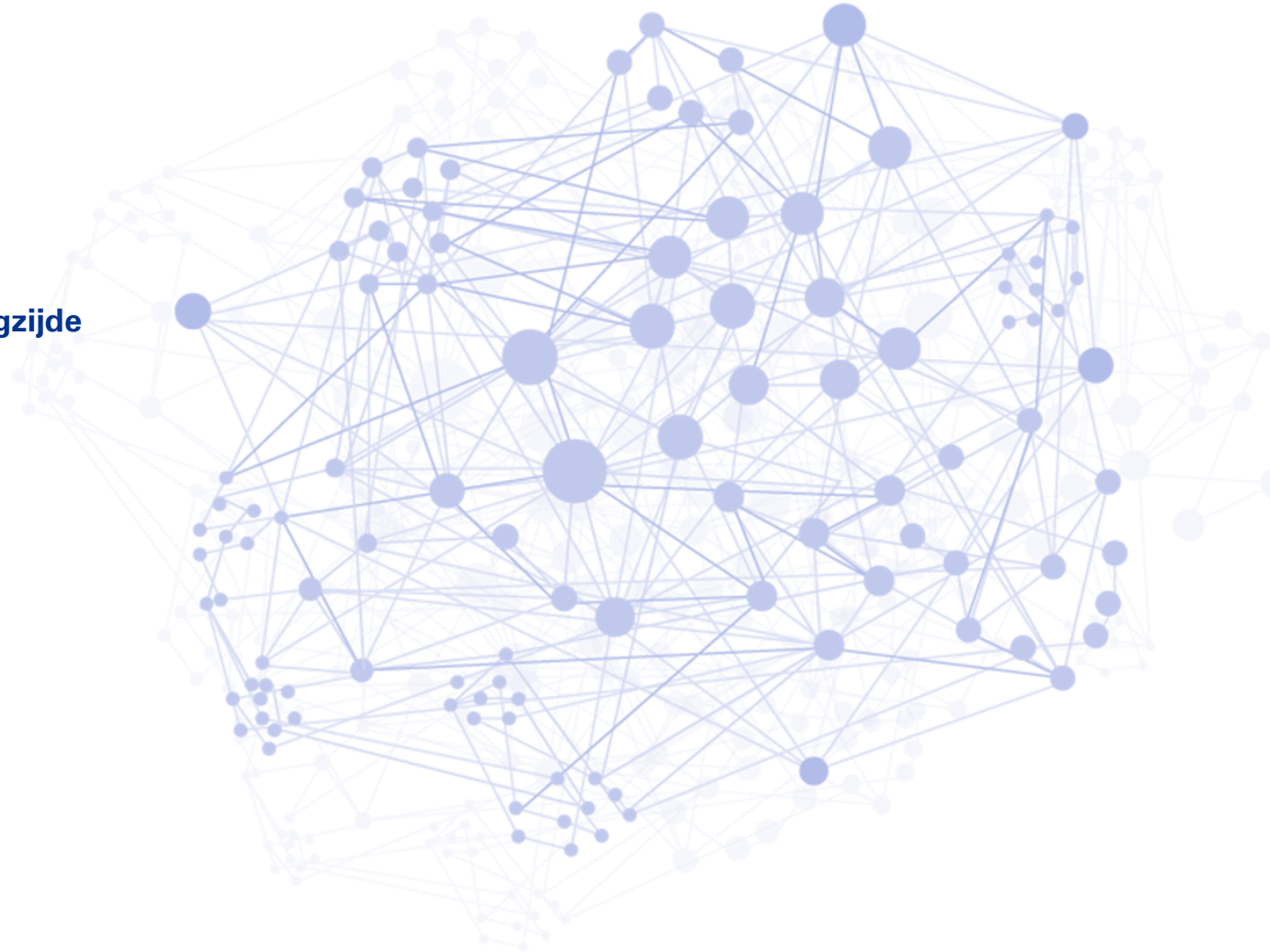
—

December 2023

Inhoudstafel

0	Management Summary
1	Inleiding
2	Context en situering van de opdracht <i>2.1. Aanleiding tot het onderzoek</i> <i>2.2. Aanpak van de opdracht</i>
3	Beknopt overzicht resultaten bevraging vraagzijde <i>3.1. Overzicht surveyresultaten</i> <i>3.2. Overzicht uitgevoerde interviews</i>
4	Bevindingen en inzichten
5	Aanbevelingen <i>5.1. Overzicht aanbevelingen</i> <i>5.2. Aanbevelingen bovenlokaal niveau</i> <i>5.3. Aanbevelingen steden Brugge & Gent</i>
6	Vermarktbaarheid Open Data <i>6.1. Business modellen rond Open Data</i> <i>6.2. Lokale samenwerkingsverbanden</i>
7	Conclusie
8	Bijlagen <i>8.1. Key Performance Indicators</i> <i>8.2. Huidig wettelijk kader</i> <i>8.3. High-value datasets</i>

0. Management Summary

O. Management Summary | Lokale Open Data Economie

Een onderzoek naar de **intrinsieke waarde en vermarktbaarheid van (Open) Data** komt niet zomaar uit de lucht vallen. Data wordt reeds een geruime tijd bestempeld als 'het nieuwe goud' of als 'de olie of brandstof van innovatie voor de Smart City van morgen'. De verwachte meerwaarde van Open Data lijkt zich tot op heden (voorlopig) echter nog weinig te materialiseren binnen de lokale en/of nationale data economie. Een **aantal uitdagingen** zorgen ervoor dat Open Data haar volledige potentieel vandaag de dag nog niet kan waarmaken, waarbij de voornaamste uitdagingen gerelateerd zijn aan volgende obstakels:

- Lokale besturen gaven bij de start van het traject aan **weinig zicht** te hebben op de effectieve **datanoden- en behoeften** van de potentiële hergebruikers, op de **return on investment** en op de **gerealiseerde meerwaarde** vanuit hun Open Data, waardoor hun werking voornamelijk aanbodgedreven is.
- Daarnaast zorgt het ontbreken van een **duidelijke (bovenlokale) visie** rond de verwachtingen van Open Data voor lokale besturen en het ontbreken van een heldere verdeling van **rollen & verantwoordelijkheden** binnen het Vlaamse ecosysteem ervoor dat er op dit ogenblik een zekere **vrijblijvendheid** rond Open Data heerst en dat Open Data voornamelijk een **overheidsverhaal** blijft.
- Ten slotte stoten lokale besturen vaak op de grenzen van hun **operationele en budgettaire capaciteit** bij het opzetten en/of invullen van hun Open Data werking. De eigen middelen van steden en gemeenten zijn vaak onvoldoende om een gedegen Open Data beleid te ontwikkelen dat afgestemd kan worden op de noden van de markt. Daarbovenop, worden de vruchten van **lokale investeringen** in Open Data voornamelijk op het **bovenlokale niveau** geplukt.

Het uitgevoerde onderzoek tracht voorgaande problematieken aan te kaarten, door onder meer inzichten aan te reiken om de vraag- en aanbodzijde van Open Data beter op elkaar af te stemmen en formuleert **gerichte aanbevelingen** naar zowel Vlaanderen als lokale overheden om de meerwaarde van Open Data in de lokale en nationale data economie te maximaliseren. Open Data zou in theorie immers een belangrijke bouwsteen moeten vormen voor **beleidsontwikkelingen en -beslissingen**, voor **innovatieve toepassingen en applicaties** en in **samenwerkingsverbanden** met de lokale (triple of quadruple) helix. Voor de realisatie van deze aanbevelingen, is het essentieel dat Vlaanderen en lokale overheden de handen in elkaar slaan.

O. Management Summary | Lokale Open Data Economie

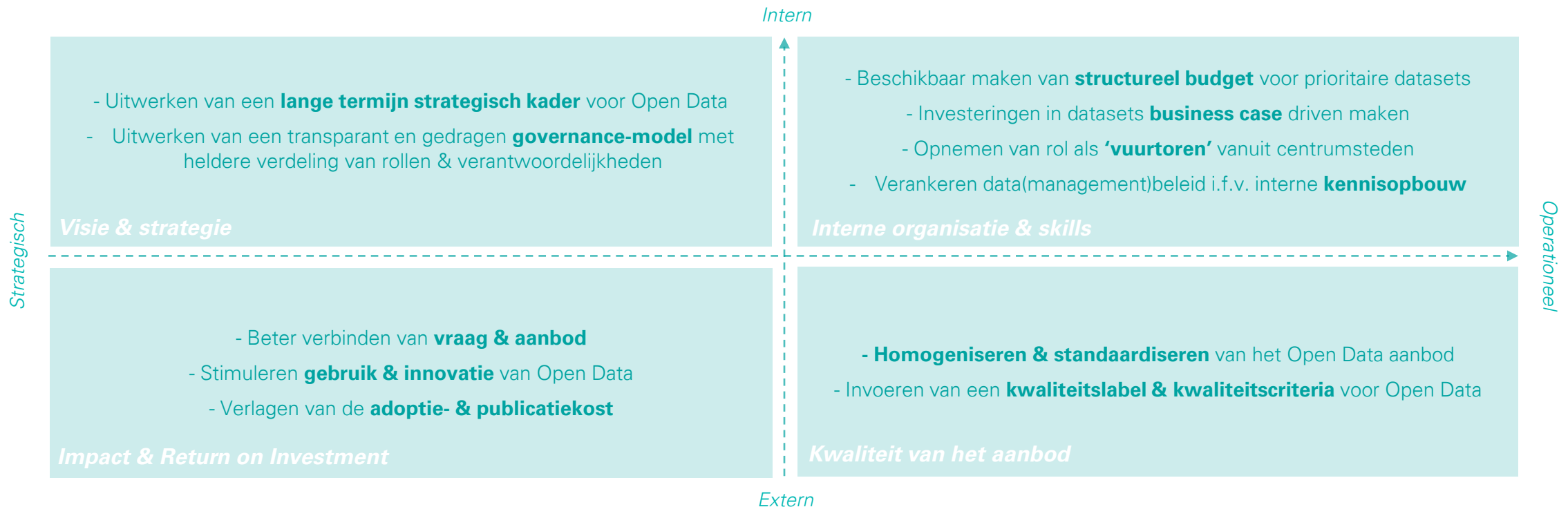
Het bevorderen van een meer **gestroomlijnde regie, coördinatie en ondersteuning** vanuit de **Vlaamse Overheid** is wenselijk om de huidige Open Data werking een maturiteitsstap voorwaarts te helpen zetten. Het doel is om vanuit een **collectief engagement** te werken aan een robuuste lokale, regionale en nationale Open Data economie die een **breed hergebruik** van Open Data stimuleert. Dit vraagt om gefocuste inspanningen van Vlaanderen door middel van het bieden van de nodige middelen en richtlijnen, zodat de huidige werking rond Open Data naar een hoger niveau getild kan worden. Vlaanderen dient hierbij minstens te voorzien in:

- De ontwikkeling van een helder **strategisch kader** en duidelijke ambities die lokale besturen richting kunnen bieden en inspireren in het uitbouwen van hun Open Data beleid. Dit omvat ook de **operationele vertaalslag** van dit raamwerk naar concrete actiepunten die voor lokale besturen begrijpelijk en uitvoerbaar zijn. De begeleiding op een hoger niveau door Vlaanderen moet steden en gemeenten aanmoedigen om over te stappen van een puur aanbodgerichte aanpak naar een beleid waarbij hun Open Data publicaties in lijn liggen met de **brede beleidsdoelstellingen en use cases** die relevant zijn op zowel lokaal als op Vlaams niveau. Voor het vestigen van een duurzame en effectieve Open Data economie is een samenwerking tussen Vlaanderen en de lokale overheden cruciaal. Via **co-creatie** kunnen de domeinen bepaald worden waarop de komende jaren dient ingezet te worden. Enkel door zich gezamenlijk te richten op duidelijk gedefinieerde en breed ondersteunde datasets, kan er voldaan worden aan de behoeften van de markt. Tijdens de uitgevoerde enquête en interviews binnen het traject kwamen domeinen zoals mobiliteit, natuur, milieu en duurzaamheid reeds als belangrijke meerwaardegebieden naar boven.
- De opmaak en uitrol van een **transparant en gedragen governance-model**, waarin de verdeling van rollen en verantwoordelijkheden tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen wordt geformaliseerd. Een duidelijke governancestructuur dient ervoor te zorgen dat bestaande en toekomstige initiatieven rond Open Data elkaar versterken en dat parallelle inspanningen & initiatieven zoveel als mogelijk vermeden worden. Alleen vanuit gecoördineerde investeringen kunnen uniforme richtlijnen ontwikkeld worden die door alle stakeholders geaccepteerd en gedragen worden, en zo een effectieve implementatie vinden binnen het lokale niveau.
- Het ter beschikking stellen van **middelen en expertise**, gezien lokale besturen vanuit eigen middelen alleen geen optimale invulling kunnen geven aan de richtlijnen voor hun Open Data werking. De operationele capaciteit en slagkracht die binnen een lokaal bestuur toegewijd wordt aan het Open Data beleid, is veelal erg beperkt. Daarnaast ontbreekt het lokale besturen vaak aan structureel budget om de financiering van bepaalde datasets te kunnen opnemen of verderzetten. Ten slotte liggen de inspanningen en publicatiekosten voor Open Data vaak bij lokale besturen, terwijl de baten op bovenlokaal niveau of pas later in de tijd gerealiseerd kunnen worden.

O. Management Summary | Lokale Open Data Economie

Voor **lokale besturen** worden een aantal aanbevelingen gedefinieerd die gericht zijn op de (verdere) ontwikkeling van hun lokale Open Data beleid, in lijn met de overkoepelende Vlaamse doelstellingen. Deze aanbevelingen zijn er op gericht om enerzijds lokale besturen te ondersteunen in het op orde krijgen van **hun eigen interne datahuishouding**, en anderzijds om volgens een aanbod- en (her)gebruikersgedreven opzet maximale toegevoegde waarde te creëren voor het ecosysteem. Belangrijk is om hierbij aan te geven dat Open Data niet als een silo bekeken dient te worden, maar een **integraal onderdeel** uitmaakt van de **bredere datagedreven werking** van lokale besturen, en zo maximaal in interactie kan treden met bestaande data initiatieven (bv. in het kader van data-ecosystemen en dataruimten, ...).

Een **high-level overzicht** van de geformuleerde aanbevelingen wordt in onderstaande matrix weergegeven:

O. Management Summary | Lokale Open Data Economie

De geformuleerde aanbevelingen vormen hierbij een **'moonshot'** of **'ideaalbeeld'** om Open Data in Vlaanderen op termijn maximaal te kunnen valoriseren. De daadwerkelijke implementatie ervan zal echter afhankelijk zijn van het **beoogde ambitieniveau** van Vlaanderen en de **maturiteit** en **organisatorische capaciteit** van lokale besturen betreffende Open Data. Lokale besturen dienen wel minstens in te zetten op de publicatie van de **high-value datasets** die Europa begin 2023 via de Open Data Directive naar de buitenwereld kenbaar heeft gemaakt (zie bijlage 8.3. voor een overzicht van de gepubliceerde high-value datasets) en waarvoor een hoogkwalitatieve publicatie opgelegd wordt. Enkel vanuit een gezamenlijke inspanning kunnen deze datasets hoogwaardig gerealiseerd worden en volledige, gebiedsdekkende, kwalitatieve en gestandaardiseerde data vormen, die ook door de marktspelers eenvoudig hergebruikt kunnen worden. Daarnaast kunnen lokale besturen ervoor kiezen om ook **lokale prioritaire datasets** te identificeren en aan te bieden, om tegemoet te komen aan lokale stedelijke uitdagingen en use cases binnen het lokale (triple of quadruple helix) ecosysteem.

Door in te zetten op een optimaal en op maat ontwikkeld Open Data beleid vanuit de lokale besturen in Vlaanderen, kan Open Data in de toekomst de overheidsbubbel overstijgen en stakeholders binnen de Vlaamse en lokale helix engageren om actief met Open Data aan de slag te gaan. Mits **coördinatie en ondersteuning vanuit Vlaanderen** wordt voorzien, kan een hoger rendement voor de lokale inspanningen behaald worden, en kan het Open Data vliegwiel echt aangezwengeld worden. Via een gedeeld engagement vanuit Vlaanderen en de lokale besturen kan Open Data zo uitgroeien tot een cruciale bron voor **beleidsontwikkeling en -beslissingen** en zich ontplooiën tot een gedragen fundament voor **innovatieve** toepassingen en **samenwerkingsverbanden** binnen de lokale helix.

Het rapport benadrukt dan ook dat Open Data een **collectieve inspanning** vereist en dat zowel de regionale als de lokale overheden een cruciale rol vertolken in het bevorderen van openheid en transparantie.

1. Inleiding

1. Inleiding

De initiële belofte van Open Data

Een onderzoek naar de **intrinsieke waarde en vermarktbaarheid van (Open) Data** komt niet zomaar uit de lucht vallen. Data wordt reeds geruime tijd bestempeld als 'het nieuwe goud' of als 'de olie of brandstof van innovatie voor de Smart City van morgen'. Open Data werd initieel ook gepositioneerd als een aanpak of methode die weinig werk en kosten met zich zou meebrengen.

Het aanboren en beschikbaar maken van haar databronnen blijft voor een gemiddeld lokaal bestuur echter een arbeidsintensief proces **zonder heldere return on investment** of duidelijk inzicht in de **maatschappelijke waarde die vanuit Open Data gerealiseerd wordt**. Dit vraagstuk vormt dan ook de kern van de maatschappelijke uitdaging waar dit onderzoek op inspeelt.

De potentiële rol van Open Data voor lokale overheden

Om Open Data en haar toegevoegde waarde beter te begrijpen en om de **inspanningen van een lokaal bestuur gericht te kunnen afstemmen** op de finale **eindgebruiker** is het cruciaal om meer zicht te krijgen op de effectieve **datanoden, -behoeften en -wensen** (of het gebrek daaraan) van **potentiële (her)gebruikers**, die zowel externe gebruikers omvatten als interne gebruikers binnen het lokaal bestuur zelf. Dit vraagstuk vormt dan ook mede het uitgangspunt van voorliggend onderzoek, waarin steden Brugge en Gent de **black box** rond de '**rol**' van Open Data trachten te doorbreken door lokale besturen meer inzicht te geven in de **mogelijke baten en verwachte kosten** die gepaard gaan met Open Data.

Concreet wordt binnen een **breder perspectief** van datamanagement volgende vraag benadrukt: '**Hoe kan een stad of gemeente weten welke informatie nodig is om haar functie zo goed als mogelijk te vervullen?**' Deze vraag impliceert het **verzamelen van data** vanuit **verschillende bronnen**, inclusief Open Datasets van andere organisaties, en het delen hiervan binnen de stad.

Eveneens bevordert Open Datadeling **actieve samenwerking** binnen de stad, zoals met hoger onderwijsinstellingen, waarbij de stad zowel als aanbieder als verspreider van Open Data optreedt.

Finaal speelt Open Data ook een belangrijke rol in het bevorderen van **transparantie** over het **stedelijk beleid** en **stedelijke uitdagingen**, wat nauw verbonden is met het principe van **openbaarheid van bestuur**. Vanuit deze bredere focus zoomt het onderzoek in op de lokale

1. Inleiding

Open Data economie, zowel in de nauwe context van data als grondstof voor bedrijven als in de bredere context van data als asset in samenwerking met verschillende belanghebbenden.

Een onderzoek ingebed in de realiteit

Ondanks de **initiële vooruitzichten** op de benoemde voordelen en een grote economische return binnen de lokale Open Data economie, leert het onderzoek dat deze vooruitzichten zich binnen de lokale en de nationale data economie voorlopig nog **niet materialiseren**. Dit project beoogt dan ook om inzichten te verwerven om de **vraag- en aanbodzijde van Open Data** beter te verbinden om het maximale potentieel van Open Data na te streven, namelijk: als centrale component in de **samenwerking met de lokale helix**, als belangrijke databron voor **beleidsontwikkelingen en -beslissingen**, als bouwsteen voor **innovatieve toepassingen en applicaties**, ...

Het onderzoek verkent daarom de **huidige obstakels** die gepaard gaan met Open Data, door in interactie te treden met **diverse actoren**, en formuleert **aanbevelingen** om deze obstakels gedeeltelijk weg te nemen. De aanbevelingen zijn erop gericht het maximale potentieel van Open Data te ontsluiten, door Open Data te herpositioneren als een **centrale bouwsteen** in een **datagedreven samenleving**. De geformuleerde aanbevelingen zijn **ambitieuw** in dit opzicht en kunnen mogelijks als **uitdagend en complex** worden ervaren, in tegenstelling tot de initiële positionering dat Open Data weinig inspanning zou vergen, maar omvatten wel relevante actiepunten om binnen Vlaanderen en op lokaal niveau de initiële belofte van Open Data volledig waar te maken. **Concreet vormen de aanbevelingen een ideaalbeeld op wat mogelijk is en zijn ze erop gericht Open Data tot een hoger niveau te krijgen** en te komen tot een doelgericht aanbod van kwalitatieve en actuele Open Data met een maximale toegevoegde waarde voor de samenleving. **De daadwerkelijke implementatie ervan zal echter afhankelijk zijn van de maturiteit en het beoogde ambitieniveau van lokale besturen inzake Open Data**. Zo kunnen steden en gemeenten zelf een **evaluatie** maken welke **aanbevelingen prioritair** zijn om na te streven, in lijn met hun doelstellingen. Lokale besturen kunnen hiervoor ook teruggrijpen naar het **draaiboek** (dat in het voorjaar van 2024 opgeleverd zal worden), waarin aanbevelingen op maat van ieder lokaal bestuur gemaakt worden door deze te prioriteren naargelang de diverse ambitie- en maturiteitsniveaus van steden en gemeenten. De resultaten van dit traject kunnen dus beschouwd worden als een **open voorstel** naar Brugge en Gent toe, maar ook naar andere Vlaamse lokale besturen, om hen te **ondersteunen** bij het bepalen van prioriteiten binnen hun databeleid en het beter afstemmen van hun aanbod op de marktvraag.

2. Context en situering van de opdracht

2. Context en situering van de opdracht | Aanleiding tot het onderzoek

De sterke start van Open Data vanuit pionierende steden

Het afgelopen decennium heeft de werking rond **Open Data op lokaal niveau** een merkelijke **evolutie** doorgemaakt. In de beginjaren van het nieuwe millennium ontstond er bij diverse overheidsinstellingen en lokale besturen in Vlaanderen interesse in het concept van Open Data en de **potentiële voordelen** ervan op het gebied van **transparantie**, **innovatie** en **betrokkenheid van burgers**.

Tegen de periode 2007-2008 groeide de aandacht voor Open Data verder en begonnen Vlaamse centrumsteden en overheidsorganisaties daadwerkelijk datasets **beschikbaar** te maken voor het grote publiek. Dit wekte de nieuwsgierigheid van velen, waarbij Open Data werd beschouwd als een mogelijk instrument om de relatie tussen de overheid en de samenleving te transformeren.

Zowel Vlaanderen als haar steden en gemeenten hebben sindsdien belangrijke **voortgang** geboekt bij het publiceren en incorporeren van Open Data in hun werking. Zo werd in **2017** het **Smart Flanders onderzoeksprogramma** opgestart vanuit het Agentschap Binnenlands Bestuur, waarin de initiële focus lag op **real-time Open Data** en de uitwerking van gedeelde referentiemodellen om de samenwerking tussen de centrumsteden en het ruimere Smart City ecosysteem te stimuleren. Het programma heeft ook een sleutelrol gespeeld bij het faciliteren van de overgang naar een meer transparante en open overheid.

Vlaamse samenwerking en het Open Data Charter

Eén van de belangrijkste realisaties van dit programma, betrof het '**Open Data Charter**¹', dat een aantal basisprincipes aanreikt om een **duurzaam en gemeenschappelijk Open Data beleid** te realiseren, met de centrumsteden als voornaamste doelgroep. Het Open Data Charter werd in **2018** ondertekend door **alle Vlaamse centrumsteden** en onderstreepte de gezamenlijke toewijding aan het principe van Open Data.

Naast het aanbieden van een gedeeld afsprakenkader en het voorzien in visieontwikkeling rond Open Data, werden er ook een aantal concrete **datapiloten** (real-time beschikbaarheid van parkeergarages, toegankelijkheid van overheidsgebouwen, druktemetingen in de stad, ...) getest, die een praktische vertaalslag boden van de binnen het programma ontwikkelde visie.

2. Context en situering van de opdracht | Aanleiding tot het onderzoek

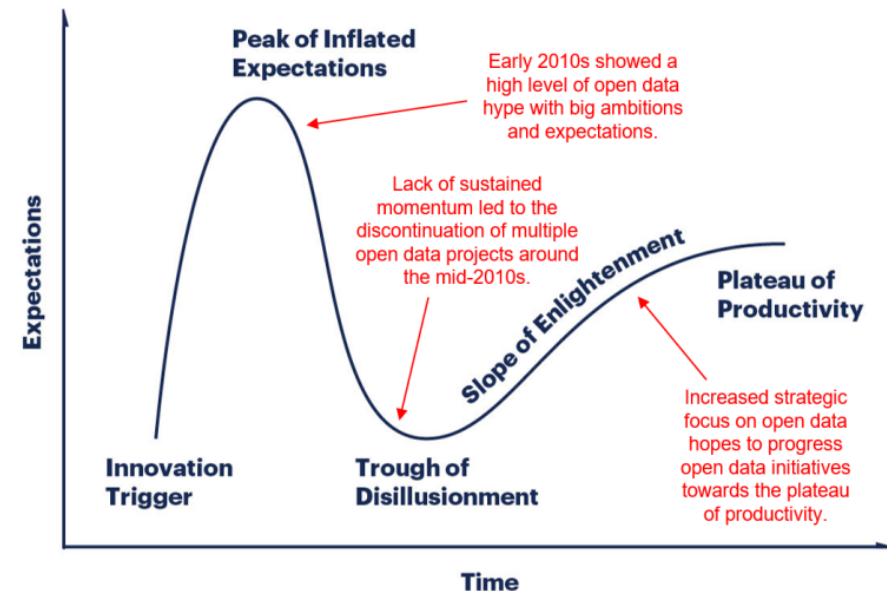
Lokale besturen in Vlaanderen hebben zich dankzij deze initiatieven en de bredere ondersteuning ingezet om **steeds meer** relevante **overheidsgegevens** beschikbaar te stellen als Open Data. Deze inzet heeft niet alleen geleid tot een verbeterde transparantie en verantwoording van bestuursorganen, maar heeft ook innovatie en samenwerking met de bredere samenleving gestimuleerd.

Ook binnen stad Gent zette men sterk in op Open Data, waarbij Open Data fungeerde als een sterke driver voor **innovatie** en heeft bijgedragen aan het tot stand komen van **samenwerkingsverbanden** met instellingen voor hoger onderwijs. Daarnaast speelde Open Data ook een belangrijke rol bij het ontwikkelen van de Gentse **smart city-visie**, met een specifieke focus op 'smart citizens', en het initiëren van een **datagedreven aanpak**, waaronder de oprichting van de dienst Data en Informatie. Stad Gent voert momenteel een **grondige herziening** uit van zowel haar digitale strategie als de smart city-visie, waarbij dit project een essentieel element vormt.

De teruggang van Open Data binnen Vlaanderen

Echter niettegenstaande de aanzienlijke inspanningen die Vlaanderen en haar lokale besturen de afgelopen jaren hebben geleverd, valt het op dat de **belangstelling** rond Open Data lijkt te **stagneren of zelfs af te nemen**. Wat verder nog opmerkelijk is, is dat sommige lokale overheden hun engagement en **inspanningen** met betrekking tot Open Data zelfs lijken **terug te schroeven**. Deze evoluties kunnen gelinkt worden aan het concept van de **'hype cycle'**, zoals gepropageerd door Gartner¹ (zie ook de figuur hiernaast).

Naast een beperkt aantal apps (bv. in de context van mobiliteit) en gratis pizza op hackathons van lokale overheden, zwakte de **hype** rond Open Data kort na de lancering van het Open Data Charter in Vlaanderen terug af (cfr. trough of disillusionment).

2. Context en situering van de opdracht | Aanleiding tot het onderzoek

Open Data, een verhaal met beperkte impact

Het bleef en blijft dus - tot op vandaag - wachten op concrete realisaties en duidelijke meerwaarde voor burgers en bedrijven. De sterke start van Open Data binnen Vlaanderen heeft zich momenteel nog **niet verder geoperationaliseerd** in een voldoende sturend actieprogramma of een concrete werking, niet bij de lokale besturen, noch bij de Vlaamse Overheid.

Daarbij moeten eveneens een aantal cruciale **obstakels**, die verder in het rapport worden geïdentificeerd, in rekening worden genomen. Het ontbreken van een praktische operationalisatie heeft ertoe geleid dat deze obstakels niet zijn aangepakt en mogelijk zelfs niet expliciet werden gedetecteerd. Zo ziet men bijvoorbeeld dat het ontsluiten en beschikbaar maken van databronnen door lokale besturen een uitdagend en **tijdsintensief proces** is, waarbij de **return on investment** voor lokale besturen, maar ook de bredere maatschappelijke meerwaarde niet altijd duidelijk blijkt te zijn¹.

Aanleiding tot het onderzoek

Ondanks de voortdurende inzet van lokale besturen heerst er hierdoor het gevoel dat de **toegevoegde waarde en impact** van Open Data eerder **beperkt** blijft. **Dit heeft tot gevolg dat de werking rond Open Data voornamelijk beperkt blijft tot een kleine groep belanghebbenden, voornamelijk binnen de overheid en enkele tech-bedrijven.**

Hoewel Open Data nog steeds wordt geprezen als **'het nieuwe goud'** en de drijvende kracht achter innovatie in toekomstige Smart Cities, komt een onderzoek naar de werking rond en de impact van Open Data dus niet zomaar uit de lucht vallen.

2. Context en situering van de opdracht | Aanleiding tot het onderzoek

Doelstelling van het onderzoek

Dit onderzoek zal niet alleen de **huidige situatie** van Open Data in Vlaanderen onder de loep nemen, maar ook teruggaan in de tijd om de **evolutie** van dit belangrijke beleidsgebied te begrijpen en te analyseren. Het doel is om een dieper inzicht te verschaffen in de **intrinsieke waarde en eventuele vermarktbaarheid** van Open Data, en om de inspanningen van lokale besturen effectiever af te stemmen op de behoeften van eindgebruikers en de bredere samenleving.

Om de toegevoegde waarde van Open Data voor zowel de eindgebruiker, als voor de lokale besturen te verhelderen en om de inspanningen van het lokaal bestuur gericht te kunnen afstemmen op de eindgebruiker, is het daarbij van cruciaal belang om een diepgaand zicht te krijgen op de **effectieve datanoden, -behoeften en -wensen** (of gebrek daaraan) van potentiële (her)gebruikers van de data.

Dit onderzoek moet gelezen worden als een 'moonshot' richting een ideale werking van Open Data, waarbij een reeks aanbevelingen gedefinieerd worden die gericht zijn op het maximaal bestendigen van de potentiële waarde die Open Data bevat.

Deze aanbevelingen bouwen operationeel verder op het sterke werk van het afgelopen decennium, en de brede basis die reeds aanwezig is.

Echter, aangezien deze aanbevelingen uitgetekend zijn om de impact van Open Data te **maximaliseren**, moeten deze binnen de huidige realiteit met de nodige korrel zout gelezen worden. Het implementeren van de aanbevelingen zal dan ook **afhankelijk** zijn van de **mogelijkheden** en **ambitieniveaus** die binnen de lokale overheden heersen. Bovendien zal de mate van verwezenlijking van dit ideale scenario mede bepaald worden door het ambitieniveau en de inhoud van een **actieprogramma** en de bijbehorende **ondersteuning vanuit Vlaanderen**.

Daarom zullen er binnen de aanbevelingen de nodige **prioriteiten** aangebracht worden, zodat lokale besturen zelf een op maat gemaakt stappenplan kunnen uittekenen, in lijn met hun eigen organisatorische capaciteiten en mogelijkheden.

2. Context en situering van de opdracht | Aanpak van de opdracht

Opdracht en methodologie

In wat volgt wordt de aanpak van de opdracht en de gebruikte methodologieën besproken. De uitgevoerde opdracht werd opgedeeld in 4 opeenvolgende fasen, elk gericht op het bereiken van specifieke doelstellingen.

Fase 1: Marktverkenning: De aanvang van dit onderzoek werd gemarkeerd door een grondige marktverkenning. In deze fase werd op basis van een uitgebreide **deskresearch** geanalyseerd hoe andere lokale besturen, zowel op **nationaal** als **internationaal** niveau, omgaan met Open Data.

Hierbij werd de nadruk gelegd op het identificeren van inspirerende voorbeelden en de analyse van dienstverleningsmodellen in relatie tot Open Data.

Binnen de Belgische context werd specifieke aandacht besteed aan het **regelgevend kader** omtrent Open Data, zowel op federaal, Vlaams en Europees niveau.

Als sluitstuk van deze fase werden eveneens te bevragen doelgroepen **gesegmenteerd** en werd een **typologie** van Open Data-aanbieders ontwikkeld.

2. Context en situering van de opdracht | Aanpak van de opdracht

Fase 2: Bevraging vraagzijde: De tweede fase concentreerde zich op de praktische uitvoering van de bevraging van de vraagzijde. Deze fase omvatte de formulering van gedetailleerde **onderzoeksvragen**, alsook de ontwikkeling van gestructureerde **vragenlijsten** voor de enquêtes, interviews en focusgroepen.

Tijdens deze fase werden eerst een brede groep stakeholders bevroegd via een korte **enquête** om een helder beeld te krijgen van de huidige situatie van Open Data binnen Vlaanderen.

Na het verzamelen en analyseren van de resultaten uit de survey werden deze resultaten uitvoerig besproken tijdens een reeks **interviews** en **focusgroepen** met de belangrijkste stakeholders uit de quadruple helix, om de resultaten uit de survey verder te onderbouwen en eventuele tegenstrijdigheden te bespreken.

Fase 3: Bepalen meerwaardegebieden: In de derde fase werd voortgebouwd op de bevindingen uit fase 2. Hierbij werd een verdere **segmentatie** van meerwaardegebieden uitgewerkt voor de verschillende doelgroepen.

Het bepalen en segmenteren van deze meerwaardegebieden werd in samenspraak met de steden Brugge en Gent uitgevoerd tijdens een reeks **werksessies**, waarbij volgende topics aan bod kwamen: ervaringen en verwachtingen met betrekking tot Open Data, ervaringen en verwachtingen met betrekking tot Linked Open Data, voorkeuren in functie van beschikbare functionaliteiten en communicatie; en een finale workshop rond samenwerkingsverbanden en eventuele business modellen.

Voor elke doelgroep werden specifieke **doelstellingen** gedefinieerd, gebaseerd op de vergaarde input. Bovendien werden meetbare **KPI's** geformuleerd om de voortgang van de doelstellingen per doelgroep adequaat te monitoren.

2. Context en situering van de opdracht | Aanpak van de opdracht

Fase 4: Aanbevelingen & rapport: De laatste fase omvatte het consolideren van **bevindingen** en het formuleren van **aanbevelingen** voor zowel de lokale besturen als het bovenlokale (Vlaams) niveau. Deze aanbevelingen boden concrete actiepunten en een samenhangende **visie en strategie** aan lokale besturen met betrekking tot het aanbod en het gebruik van Open Data.

Daarnaast werd een **actieplan en roadmap** ontwikkeld, met prioriteitsbepaling van de gemaakte aanbevelingen om de uitvoering ervan haalbaar te maken, rekening houdend met beschikbare middelen, tijd en budget.

Tot slot en als laatste stap binnen deze fase, werd een **finaal rapport** opgemaakt dat bestaat uit een **samenvattend overzicht** van de resultaten van de bevraging, de bevindingen en inzichten, de aanbevelingen en het uitgewerkte actieplan.

Fase 5: Opmaak draaiboek: Binnen deze fase, zal de **vertaalslag** gemaakt worden van dit finaal rapport - dat uitgewerkt werd op maat van de opdrachtnemers, steden Brugge en Gent - naar een concreet draaiboek **op maat van de overige Vlaamse lokale besturen**. Hierbij zal er specifieke aandacht besteed worden aan de **toepasbaarheid** en **relevantie** van het draaiboek voor zowel de centrumsteden, alsook voor de kleinere lokale besturen, die een veel beperktere administratieve en financiële slagkracht bezitten dan de grotere Vlaamse lokale besturen.

Vervolgens zullen enkele **werksessies** ingepland worden met lokale besturen en andere belangrijke Vlaamse belanghebbenden, onder meer met als doel om de **relevantie**, de **maatgerichtheid**, de **doeltreffendheid** en **gebruiksvriendelijk** van het draaiboek af te toetsen en een voldoende groot **draagvlak** voor dit eindproduct te bekomen.

Tot slot, zal het **finaal draaiboek** uitgewerkt en opgeleverd worden. Er zal via clusterorganisaties zoals de VVSG, het KCVS, maar ook VLAIO getracht worden om het draaiboek zoveel mogelijk te **verspreiden**, opdat de geleerde lessen en inzichten zoveel mogelijk ingang vinden bij andere steden en gemeenten in Vlaanderen.

3. Beknopt overzicht resultaten bevraging vraagzijde

3. Beknopt overzicht resultaten bevraging vraagzijde | Inleiding

In voorliggend hoofdstuk wordt een beknopt overzicht gegeven van enkele **voornamen resultaten** die uit de **survey** naar voren gekomen zijn. **Belangrijk om hierbij aan te geven is dat de scope beperkt wordt tot enkele key results, die gelinkt zijn aan de aanbevelingen die richting Vlaanderen en de lokale besturen geformuleerd worden** (en die later in dit rapport uitgebreid aan bod komen), om geen overload aan informatie te presenteren en de resultaten bevattelijk en inzichtelijk te houden.

Na het beknopte overzicht van de surveyresultaten, wordt ook een overzicht gegeven van de **uitgevoerde diepte-interviews en focusgroepen** binnen de quadruple helix, om de analyseresultaten uit de survey af te toetsen, aan te vullen, te verrijken, kwalitatief aan te vullen en te valideren. Verder wordt inzicht gegeven omtrent welke topics binnen de verschillende interviews werden opgenomen en welke stakeholders finaal bevroegd werden.

Voor het exhaustief overzicht van de resultaten afkomstig uit de survey, wordt verwezen naar het volledige **output document** van het LODE traject, dat opgevraagd kan worden bij opdrachtgevers Brugge en Gent.

3. Beknopt overzicht resultaten bevraging vraagzijde | Inleiding

Vooraleer in meer detail te duiken in de geselecteerde resultaten en grafieken van de survey, wordt onderstaand alvast een beknopt en samenvattend overzicht gegeven van de voornaamste obstakels voor het realiseren van een lokale en nationale Open Data economie, die konden afgeleid worden uit de surveyresultaten (cfr. slides 21 t.e.m. 39):

- **1** - Open Data blijft de dag van vandaag vaak een **overheidsverhaal**, waarbij (initiatieven rond) Open Data weinig buiten deze **bubbel** treden.
- **2** - Interesse naar Open Data is **domeinafhankelijk**, waardoor binnen specifieke domeinen minder Open Data wordt gepubliceerd en beschikbaar is.
- **3** - Diverse **Open Dataportalen** zijn reeds beschikbaar op verschillende niveaus (lokaal, Vlaams, ...), maar de data binnen deze portalen is vaak onvolledig of specifieke datasets ontbreken.
- **4** - De **vindbaarheid** van Open Data blijft vaak een issue. Daarnaast is de data vaak **versnipperd**, of zijn datasets überhaupt **niet open beschikbaar**.
- **5** - De **adoptiekost** van Open Data is vaak **(te) hoog**, doordat hergebruikers aanzienlijke effort dienen te investeren in het schoonmaken, valideren, standaardiseren, aggregeren, ... van data. Daarnaast ontbreekt **documentatie** rond datasets vaak.
- **6** - De **datakwaliteit** van Open data is vaak (te) laag, waardoor Open Datasets weinig geschikt zijn voor de hergebruiker. Daarnaast is data vaak onvoldoende **gebiedsdekkend, compleet of actueel**.
- **7** - Momenteel zijn er **weinig stimulansen** voor hergebruikers om met Open Data aan de slag te gaan, waardoor ook **innovatie** van Open Data weinig aangemoedigd wordt. Daarnaast is er **weinig betalingsbereidheid** (cfr. voornamelijk ondernemingen).

Ook in het volgende hoofdstuk 'bevindingen en inzichten' worden nog een aantal additionele obstakels toegelicht.

- **Vanuit welke hoedanigheid zal u deze survey invullen?**

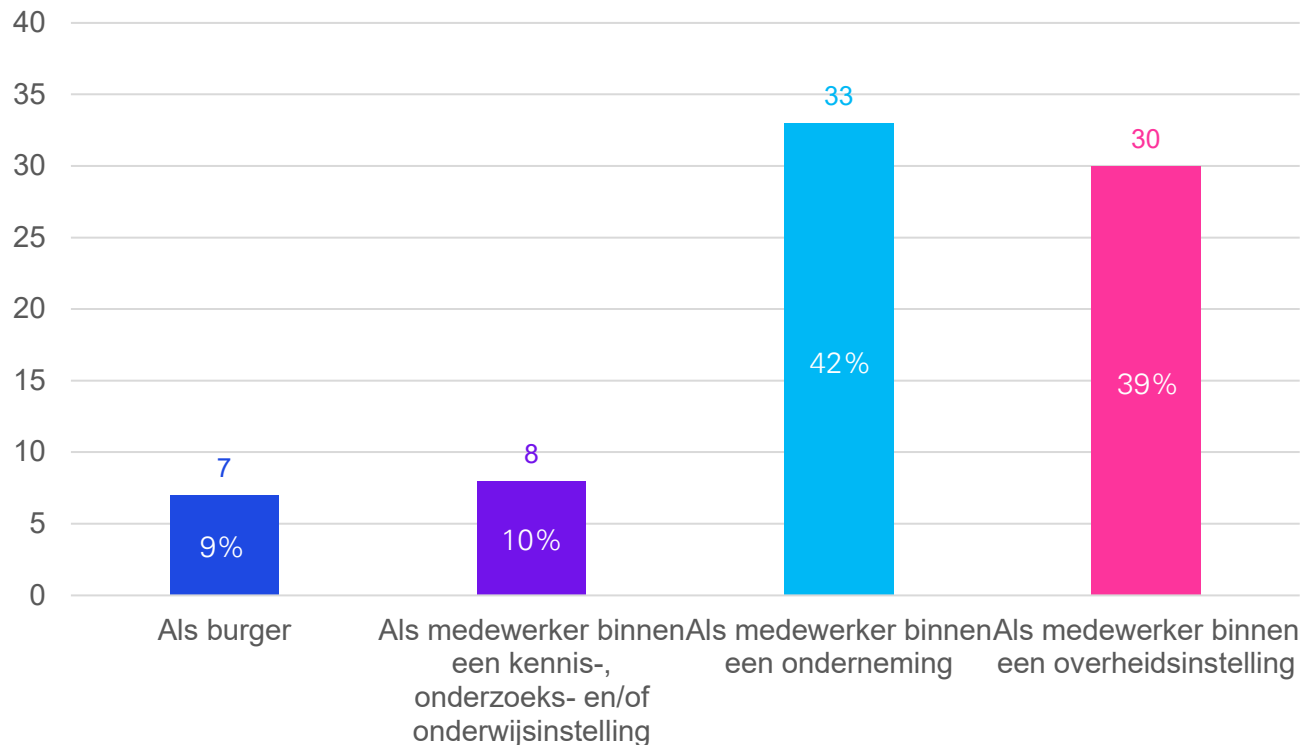
N = 78

- Net geen **40%** van de respondenten zijn medewerkers binnen een **overheidsinstelling**.
- Iets meer dan **40%** van de respondenten zijn medewerkers binnen een **onderneming**.
- Ongeveer **10%** van de respondenten zijn medewerkers binnen een **kennis-, onderzoeks- en/of onderwijsinstelling**.
- Ongeveer **10%** van de respondenten zijn **burgers**.

Vanuit welke hoedanigheid zal u deze survey invullen?

- Vanuit de algemene respons van de survey blijkt dat Open Data erg leeft binnen de **overheidsbubbel**. Er kon slechts een beperkte respons bekomen worden van doelgroepen zoals de burger of kennisinstellingen.
- Initieel zag men ook een **beperkte respons** bij ondernemingen, echter dit werd opgekrikt na persoonlijke contactnames vanuit het projectteam.

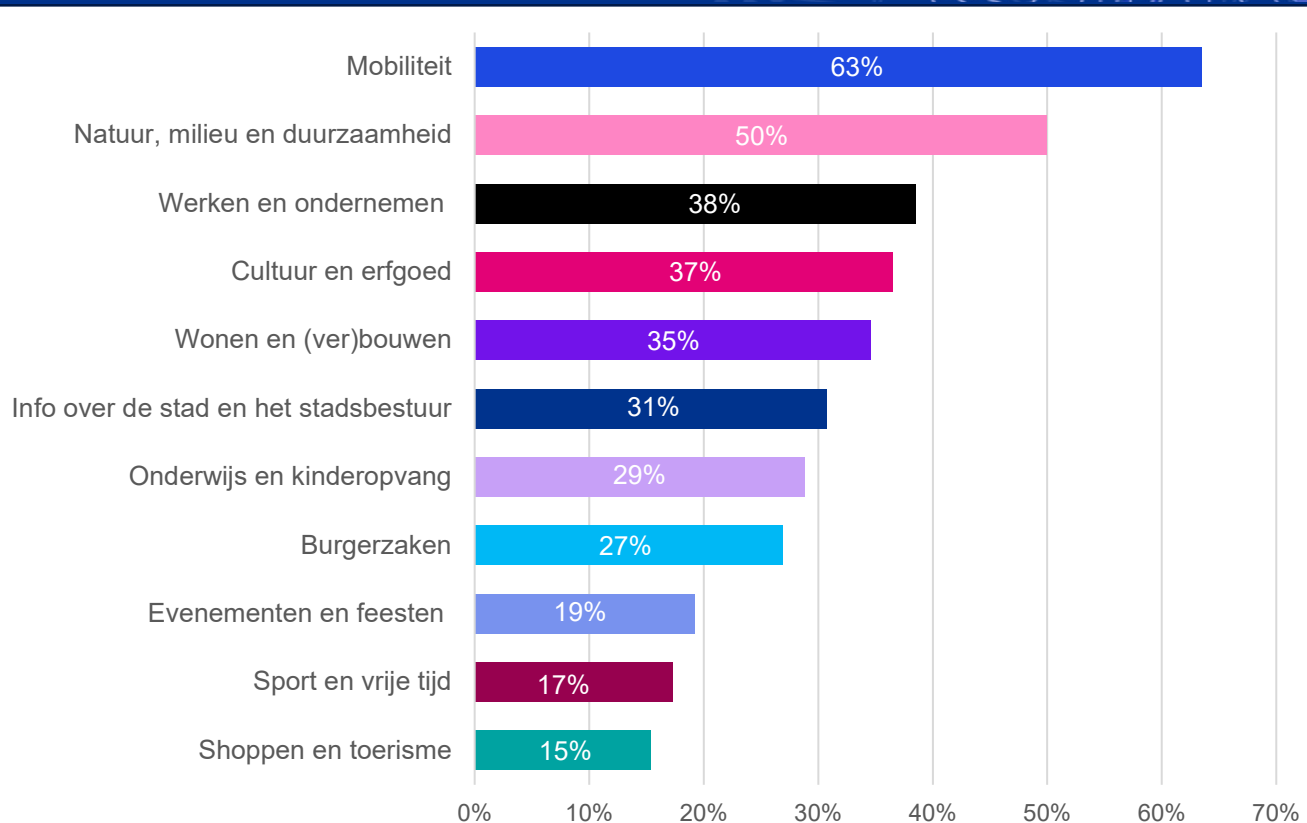

- In welk van onderstaande Open Data domeinen heeft u reeds data opgevraagd en mogelijks nadien (her)gebruikt? Indien mogelijk, beschrijf in de open ruimte welke dataset specifiek.

N = 52

- Mobiliteit** en **natuur, milieu en duurzaamheid** zijn de meest gebruikte Open Data domeinen.

- Dit resultaat kan inzicht bieden in **welke datasets de grootste meerwaarde genereren** voor hergebruikers, waar inspanningen het meest waardevol zouden zijn.
- Volgende datasets blijken relevant:
 - Mobiliteit:** openbaar vervoer, verkeersinformatie, deel-mobiliteit, parkeerinformatie
 - Natuur, milieu, duurzaamheid:** luchtkwaliteitssensoren, beschermde gebieden, druktedata, energieverbruik
 - Werken & ondernemen:** data over (lokale) ondernemingen, bedrijventerreinen

- **Geef aan in welke mate u akkoord bent met de volgende stelling m.b.t. Open Data:**
 1. *"Ik weet via welke kanalen ik Open Data online kan vinden. Ik ken de portalen, de websites, de aanbieders."*
 2. *"Wanneer ik op zoek ga naar bepaalde Open Data, dan vind ik meteen wat ik nodig heb."*
 3. *"Het aanbod van Open Data komt tegemoet aan mijn noden."*
 4. *"Ik hoef geen meerdere portalen te bezoeken om mijn Open Data te verzamelen."*

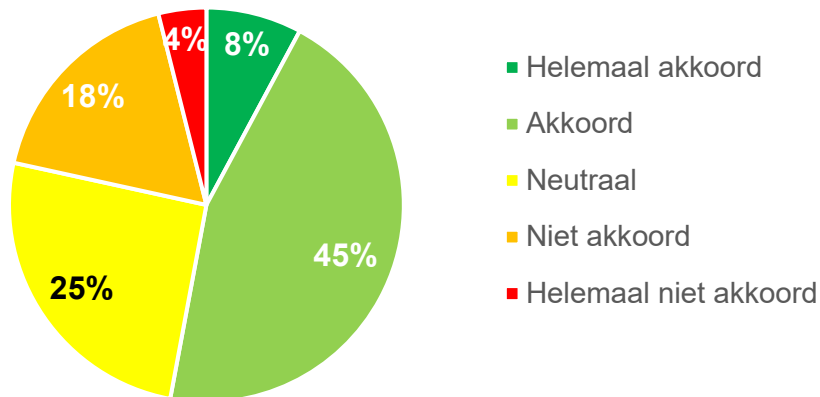

1. De **meerderheid van de respondenten (53%)** weet naar welke kanalen hij/zij op zoek moet gaan om Open Data te vinden.
2. Echter, **slechts 16% van de respondenten** vindt meteen de Open Data die men nodig heeft.
3. Daarnaast komt voor **slechts 18% van de respondenten** het aanbod van Open Data tegemoet aan zijn/haar noden.
4. **Niet meer dan 8% van de respondenten** vindt zijn/haar benodigde Open Data vanuit hetzelfde portaal, wat wijst op de sterke versnippering binnen het huidige Open Data aanbod in Vlaanderen.

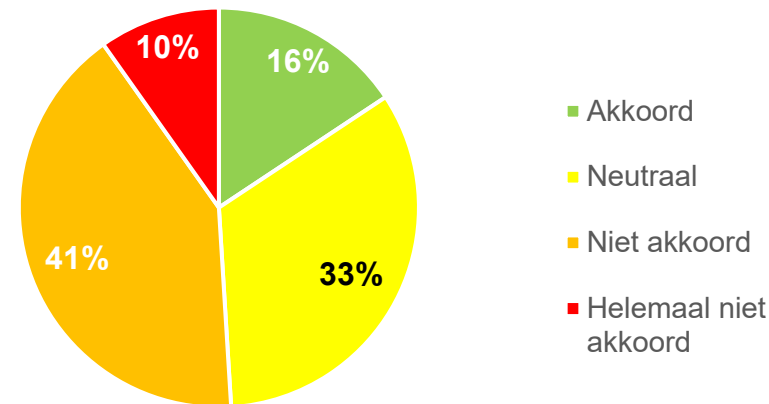
N = 51

"Ik weet via welke kanalen ik Open Data online kan vinden. Ik ken de portalen, de websites, de aanbieders."

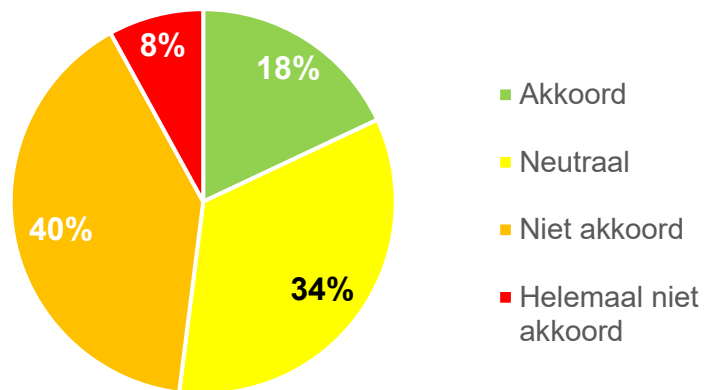
N = 51

"Wanneer ik op zoek ga naar bepaalde Open Data, dan vind ik meteen wat ik nodig heb."

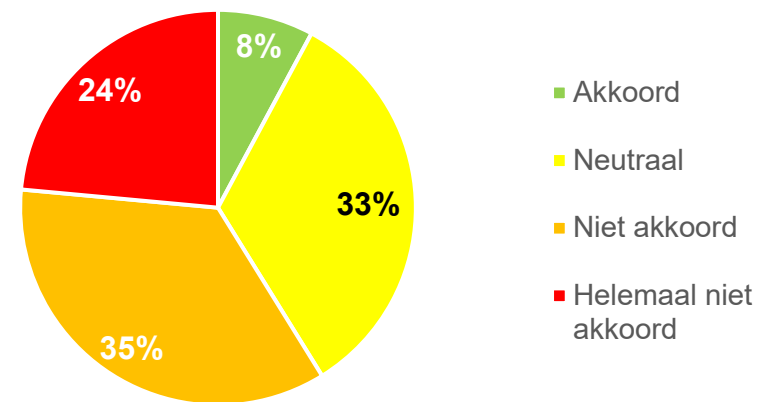
N = 50

"Het aanbod van Open Data komt tegemoet aan mijn noden."

N = 51

"Ik hoef geen meerdere portalen te bezoeken om mijn Open Data te verzamelen."

- Uit de antwoorden van de respondenten op de vier bovenstaande stellingen komt een duidelijk beeld naar voren betreffende de informatievindbaarheid en -behoefte:
 - Hoewel er een **degelijke basiskennis van beschikbare kanalen** en bronnen bestaat, vinden slechts **weinig** bevroagden de **gewenste data** terug. Dit kan wijzen op een **nood aan een betere zoekfunctie, alsook aan kwalitatieve metadata en omschrijving van datasets** om eenvoudig beschikbare data terug te vinden.
 - Weinig respondenten geven aan de benodigde data vanuit hetzelfde portaal te vinden, wat wijst op de vaak **huidige versnippering** van data. Een **betere integratie** van datastromen tussen diverse kanalen kan deze versnippering tegengaan.
 - Een groot deel van de hergebruikers heeft nog steeds moeite om relevante data te vinden. Naast een betere integratie van datastromen, kan een duidelijke **datacatalogus** vanuit data aanbieders bijdragen aan een goed begrip langs de kant van de hergebruiker omtrent welke data beschikbaar is. Verder kan inzicht in de **noden** van de hergebruiker ertoe bijdragen dat verstrekte data maximaal wordt afgestemd op de specifieke behoeften en interesses van verschillende doelgroepen.
 - Het geheel van de resultaten benadrukt het **belang van een samenhangende gebruikerservaring**. Het is niet enkel belangrijk om de juiste kanalen te kennen, maar ook om de hergebruiker te begeleiden naar de gewenste informatie die ze nodig hebben.

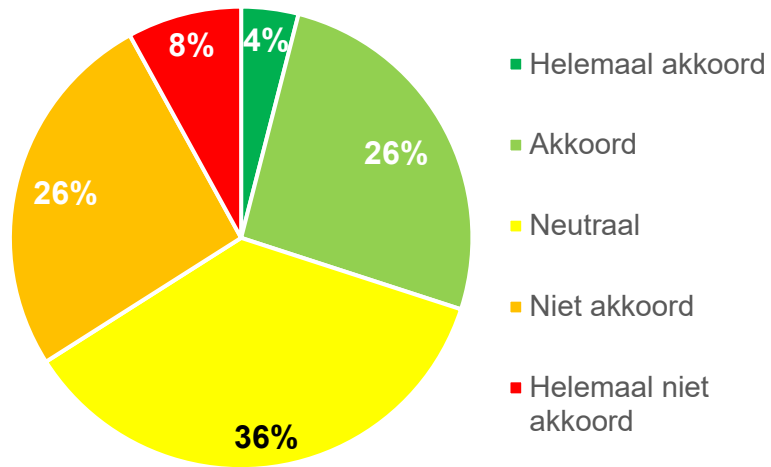

- Geef aan in welke mate u akkoord bent met de volgende stelling m.b.t. Open Data:
"Open Data zijn goed gedocumenteerd."

- De meningen van de bevroegde respondenten zijn verdeeld omtrent de documentatie van Open Data. **Ongeveer 1/3de van de respondenten** vindt Open Data **niet goed gedocumenteerd te zijn**, waar **ongeveer 1/3de van de respondenten wel tevreden** is.

N = 50

"Open Data zijn goed gedocumenteerd."

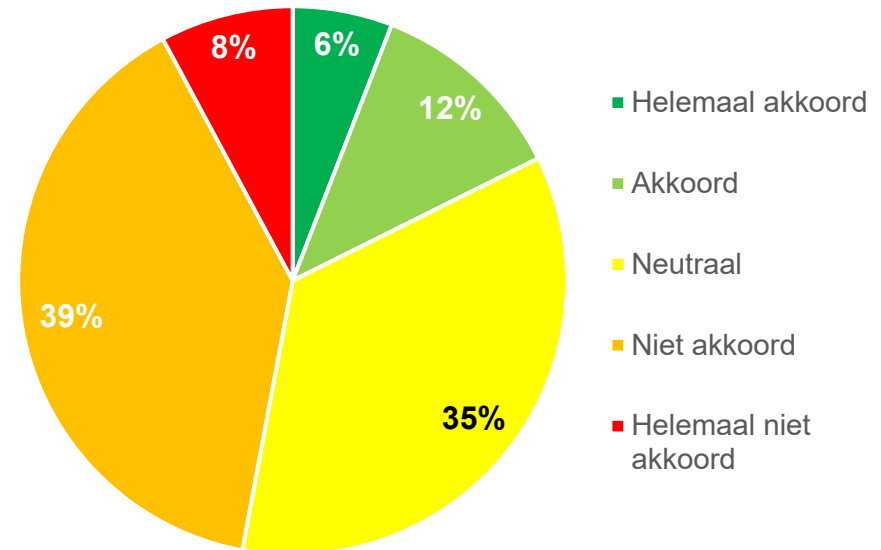

- Geef aan in welke mate u akkoord bent met de volgende stelling m.b.t. Open Data:
"Open Data zijn eenvoudig te integreren."

- **Slechts 18% van de respondenten** vindt Open Data eenvoudig te integreren vanuit verschillende databronnen en met andere type data.

N = 51

"Open Data zijn eenvoudig te integreren."

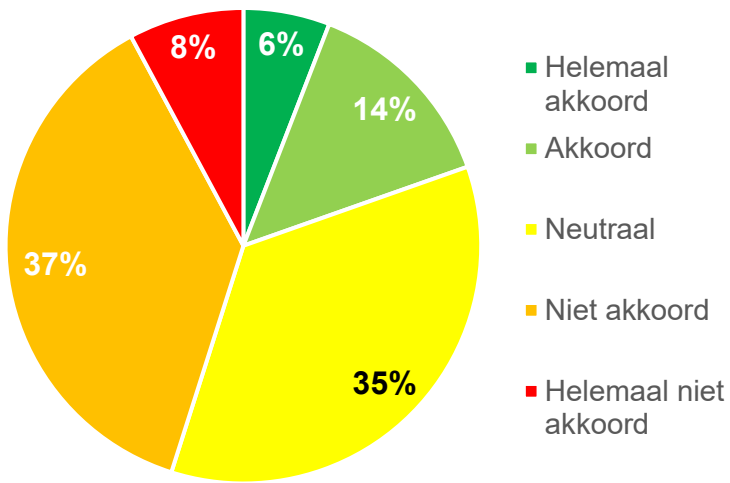

- Uit de antwoorden van de respondenten op de twee bovenstaande stellingen kunnen een aantal zaken worden afgeleid:
 - De **adoptiekost van Open Data is momenteel (vaak) te hoog** door onder andere **beperkte documentatie en integratiemoeilijkheden**.
 - Deze hoge adoptiekost wordt verder bevestigd door de vaststelling dat Open Data niet eenvoudig te integreren is vanuit verschillende databronnen. Dit maakt het voor de hergebruiker vaak moeilijk om **schaal** te creëren en **volledige en 'gebiedsdekkende' datasets** te bekomen, waardoor Open Data niet zijn volledige meerwaarde kan betekenen. Ook de koppeling van Open Data met andere type data (bv. private data) kan zorgen voor waardecreatie in kader van nieuwe applicaties en toepassingen.
 - De bevindingen ondersteunen een mogelijke **onderlinge afhankelijkheid** tussen documentatie en integratie. Goed gedocumenteerde data en kwalitatieve metadata vereenvoudigen het integratieproces. Gebruikers geven aan dat er nood is aan begeleiding om hen op weg te helpen en het gebruik van Open Data te faciliteren.

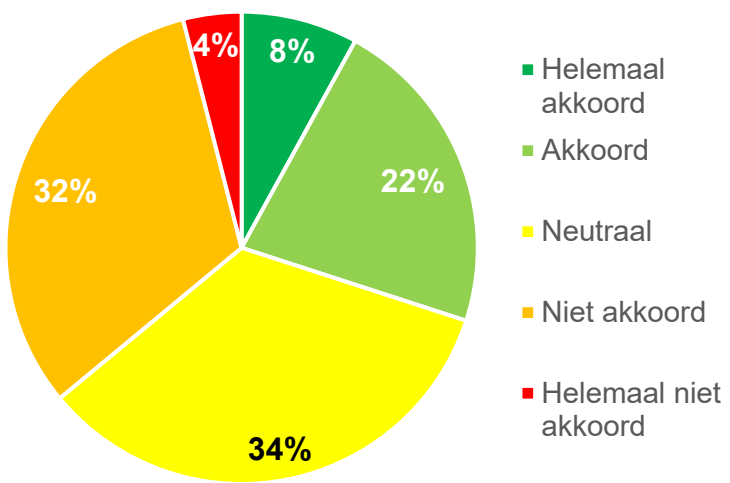

"Ik heb vertrouwen in de **completeitheid** van Open Data."

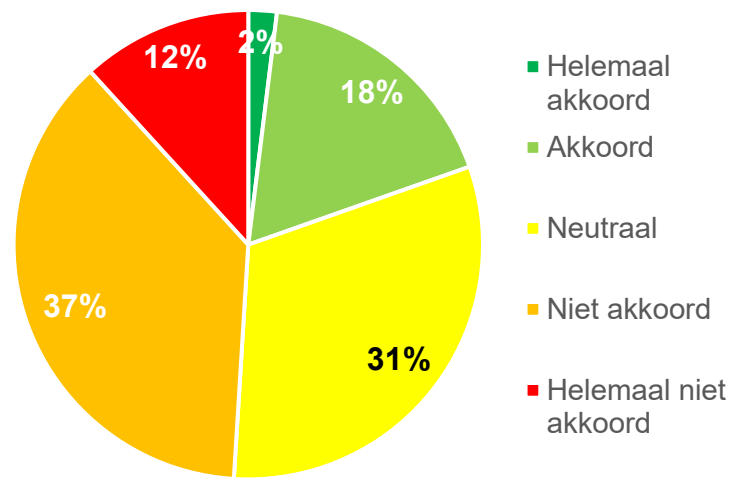
N = 51

"Ik heb vertrouwen in de **accuraatheid** van Open Data."

N = 50

"Ik heb er vertrouwen in dat de Open Data **steeds actueel is.**"

N = 51

- **Geef aan in welke mate u akkoord bent met de volgende stelling m.b.t. Open Data:**

1. *"Ik heb er vertrouwen in dat Open Data steeds compleet is."*
2. *"Ik heb er vertrouwen in dat Open Data steeds accuraat is."*
3. *"Ik heb er vertrouwen in dat Open Data steeds actueel is."*

1. **Slechts 20% van de respondenten** geeft aan vertrouwen te hebben in de compleetheid van Open Data.

2. **30% van de respondenten** geeft aan vertrouwen te hebben in de accuraatheid van Open Data, **36% van de respondenten** heeft minder vertrouwen in de accuraatheid van de beschikbare Open Data.

3. **Ongeveer de helft van de respondenten (49%)** heeft er weinig vertrouwen in dat de gepubliceerde Open Data **steeds actueel** is.

- Uit de antwoorden van de respondenten op de drie bovenstaande stellingen blijkt een **noemenswaardig gebrek aan vertrouwen in de volledigheid, accuraatheid en actualiteit van de beschikbare data**:
 - Verouderde of onvolledige datasets kunnen de **bruikbaarheid** en waarde van de data verminderen. Het belang van het leveren van volledige datasets om effectief bruikbaar te zijn in praktische use cases wordt onderstreept.
 - Hetzelfde geldt voor wat betreft de accuraatheid, namelijk het belang van nauwkeurigheid in de aangeboden data om **vertrouwen en geloofwaardigheid** van de data te waarborgen wordt benadrukt.
 - Er blijkt een uitgesproken behoefte om de gegevens frequenter bij te werken om te voldoen aan de door de hergebruiker gewenste **updatefrequentie**.
- Deze resultaten duiden op een gebrek aan algemeen vertrouwen in Open Data en benadrukken de mogelijke uitdagingen die moeten worden aangepakt om de kwaliteit en betrouwbaarheid van Open Data te verbeteren.

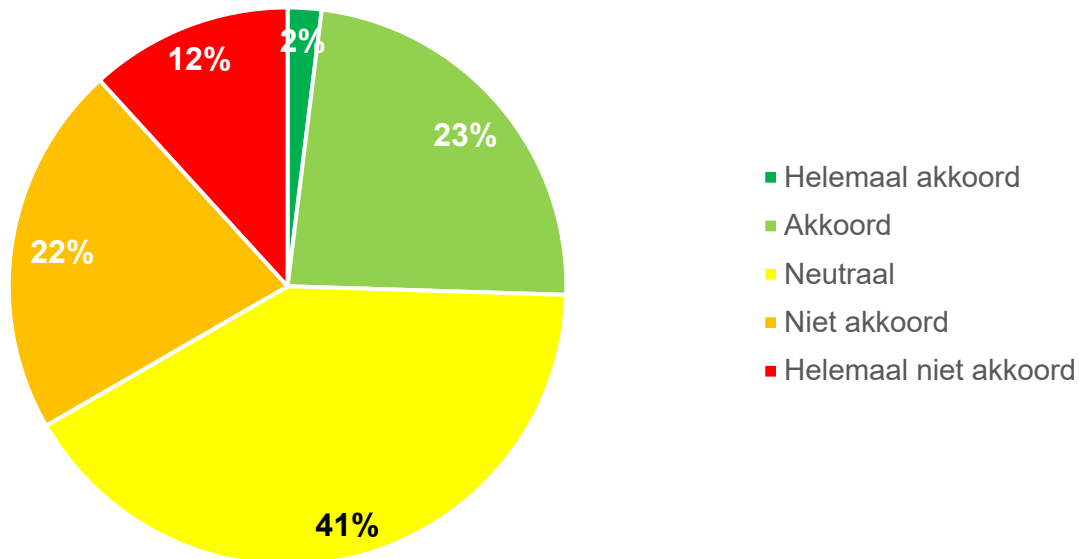
- Geef aan in welke mate u akkoord bent met de volgende stelling m.b.t. Open Data: *“Open Data portalen bevatten een heel aantal voorbeelden die mij inspireren om zelf aan de slag te gaan met Open Data.”*

N = 51

- Een kwart van de respondenten (25%) vinden vanuit Open Data portalen inspiratie om zelf aan de slag te gaan met Open Data.

“Open Data portalen bevatten een heel aantal voorbeelden die mij inspireren om zelf aan de slag te gaan met Open Data.”

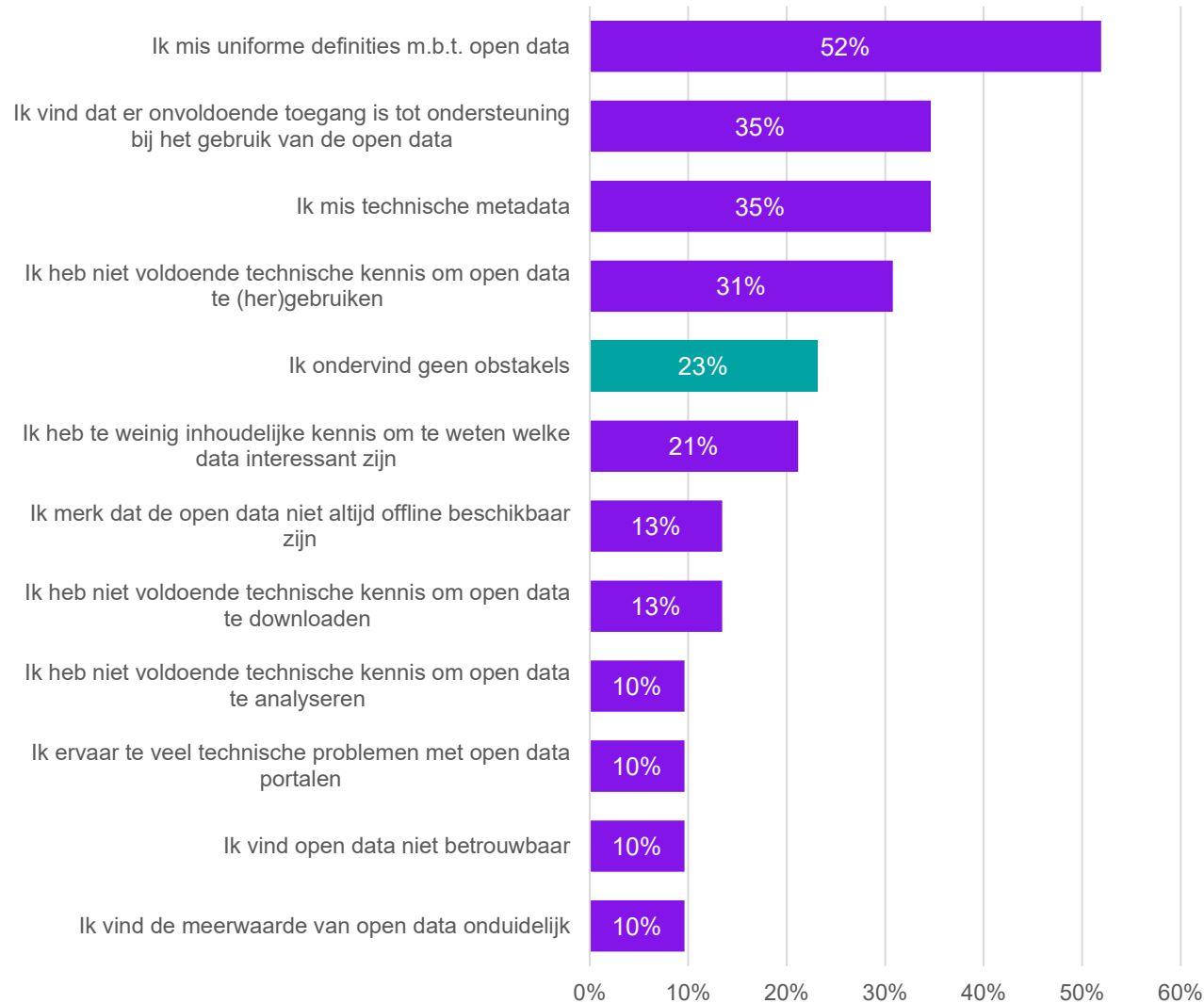

- Een **cruciale uitdaging** komt hier naar boven. Het hergebruik en de ontwikkeling van nieuwe datasets zijn van onschatbare waarde voor de **aanpak van maatschappelijke problemen**. Het vergroot de **reikwijdte**, verrijkt het **datalandschap** en vermindert de **kloof tussen vraag en aanbod**. Het stimuleren van dit hergebruik moet een prioriteit zijn om de **ROI te vergroten** en een **vruchtbare voedingsbodem te vormen voor de innovatieve en op data gebaseerde aanpak van beleidsvraagstukken**.

- Duid alle obstakels aan die u reeds ondervonden hebt tijdens het gebruik van Open Data.

N = 52

- Het ontwikkelen van **uniforme definities**, bieden van toegankelijke **ondersteuning** en versterken van **technische metadata** blijken sleutelpunten voor verbetering. Dit zal de waarde en toegankelijkheid van de data vergroten en een vruchtbare omgeving voor hergebruik creëren.

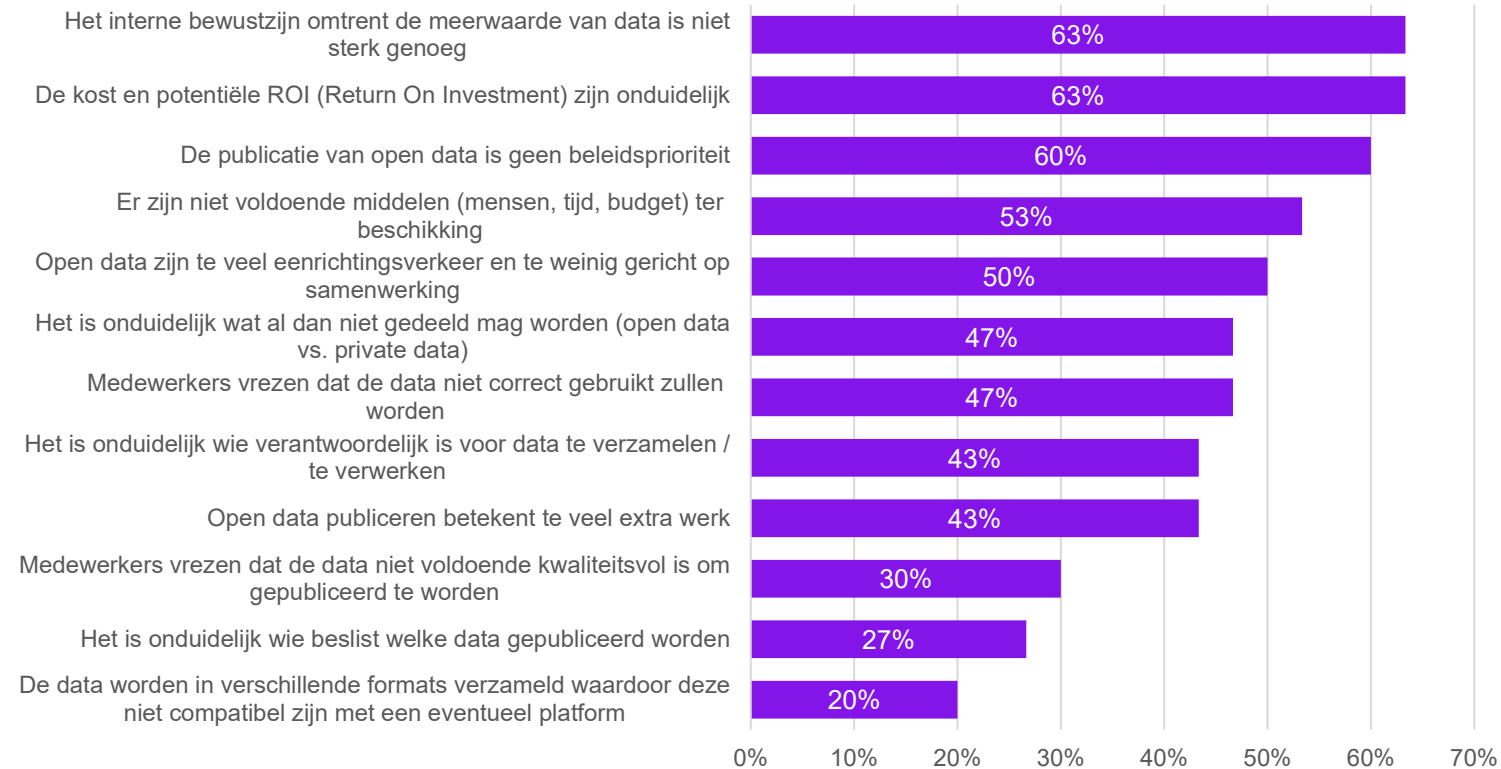

- **Data blijft nog te vaak vastzitten in de verschillende overheidsdiensten. Wat zijn volgens u de belangrijkste oorzaken?**

N = 30

- **Heel divers scala aan redenen** waarom data nog te vaak blijft vastzitten in de verschillende overheidsdiensten.
- Tijdens interviews geven bevroegde respondenten daarnaast mee dat *de noden van de markt onvoldoende gekend zijn* en dat er *geen cultuur is van openheid en samenwerken met externe partijen* waarvoor deze data zou moeten dienen (lack of community and awareness).

- **Bewustzijn** omtrent datawaarde, een **duidelijke ROI communicatie** en **beleidsprioriteit** van data publicatie zijn topprioriteiten.
- **Externe betrokkenheid en marktgerichte communicatie** zijn eveneens cruciaal voor effectieve data-ontsluiting en om data buiten de **overheidsbubbel** in te zetten.

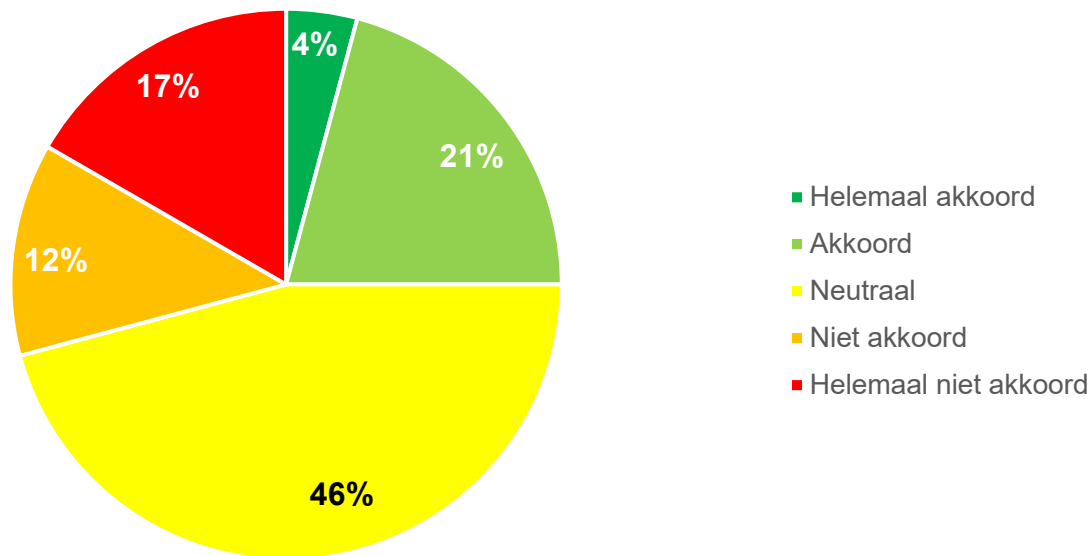
- Geef aan in welke mate u akkoord bent met de volgende stelling m.b.t. Open Data: *“De publicatiekost voor Linked Open Data is te hoog.”*

N = 25

- Ongeveer drie vierde van de respondenten vindt de publicatiekost voor Linked Open Data **niet te hoog**.

“De publicatiekost voor Linked Open Data is te hoog.”

- De nood om **zowel publicatie- als adoptiekosten te verlagen** wordt door een deel van de respondenten onderstreept.
- Verlaagde publicatie- en adoptiekosten zouden de **toegankelijkheid** van Open Data moeten verhogen en een positief effect moeten hebben op de **breder inzet en het potentieel** van beschikbare data, wat van essentieel belang is voor de digitale transformatie en toekomstige evoluties zoals Data Spaces.

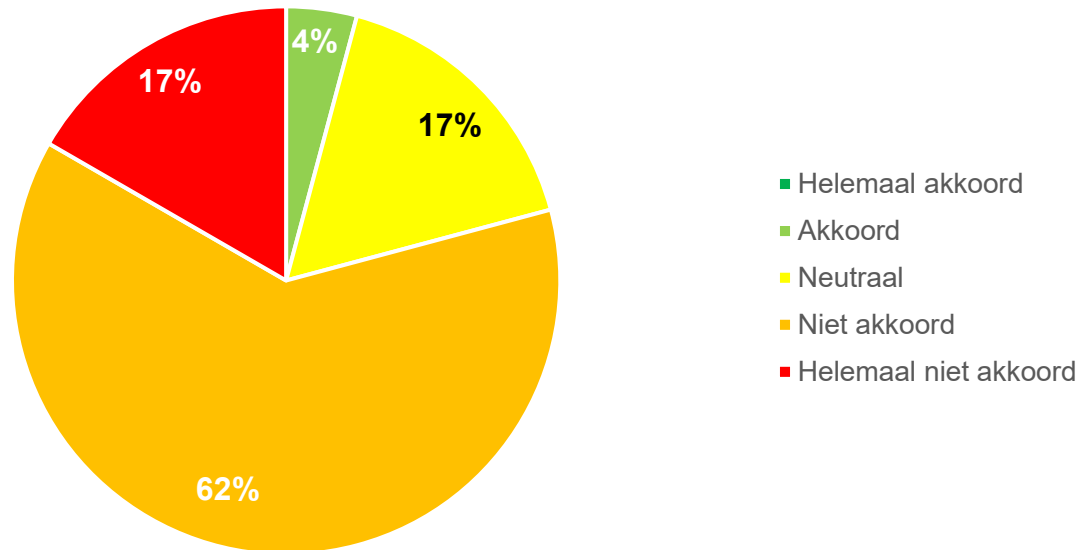
- Geef aan in welke mate u akkoord bent met de volgende stelling m.b.t. Open Data: *“Het aanbod van Linked Open Data is voldoende groot.”*

N = 25

- Slechts 4% van de respondenten vindt dat het huidige aanbod van Linked Open Data voldoende groot is.

“Het aanbod van Linked Open Data is voldoende groot.”

- Deze grafiek toont aan dat er nog enorm veel **opportuniteiten** bestaan in het Open Data landschap en dat het vergroten van de reikwijdte voor (her)gebruik nog een meerwaarde kan betekenen.
- Daarnaast geven bevroagde respondenten ook aan dat er een sterke nood is aan **praktische voorbeelden** om het gebruik van Open Data te faciliteren.

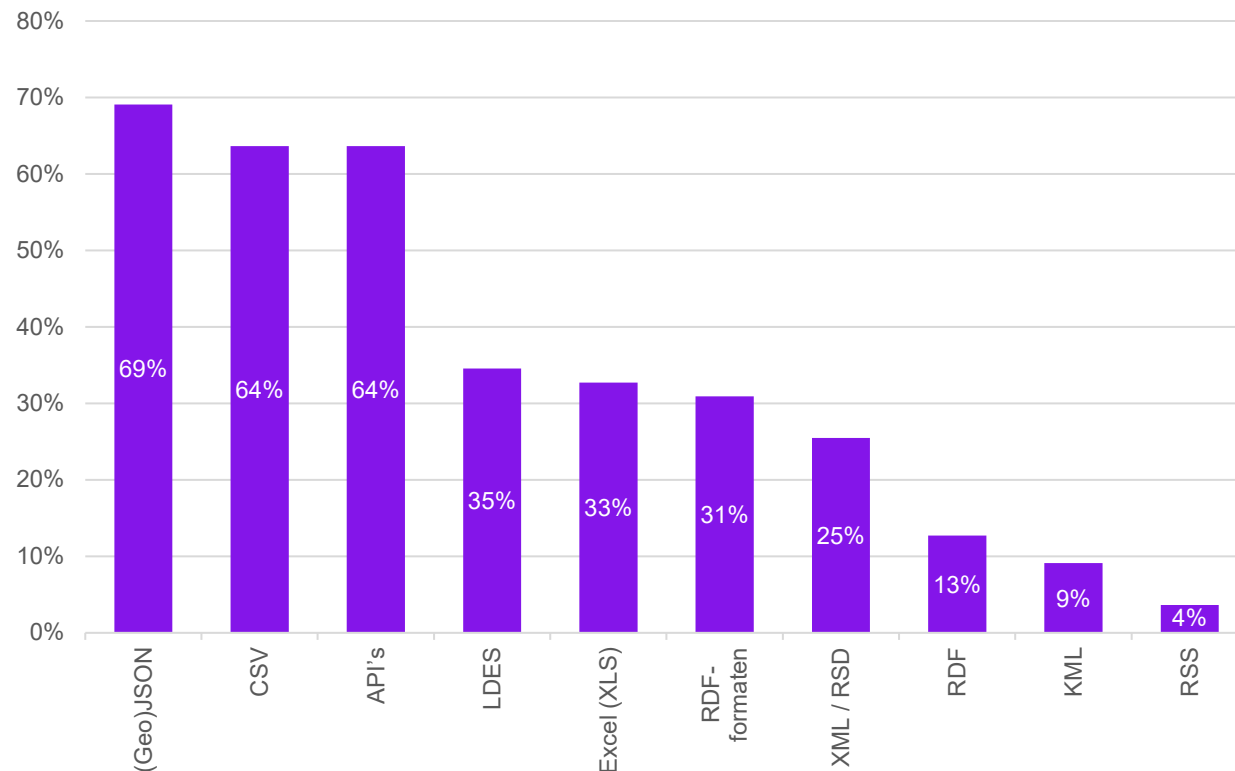

- In welke dataformats zou Open Data beschikbaar moeten zijn?

N = 55

- (Geo)JSON, CSV en API's zijn de belangrijkste formaten om Open Data beschikbaar te stellen.

- **Vermarkting** van Open Data vereist **directe bruikbaarheid**.
- **Gebrek aan ruwe datasets** belemmert meer geavanceerde analyses.
- Diverse dataformaten, inclusief ruwe formaten zoals CSV en JSON, vergroten de bruikbaarheid en vermarktbaarheid. **Flexibiliteit in datagebruik** draagt bij aan de **vermarktbaarheid en waarde** van de data.

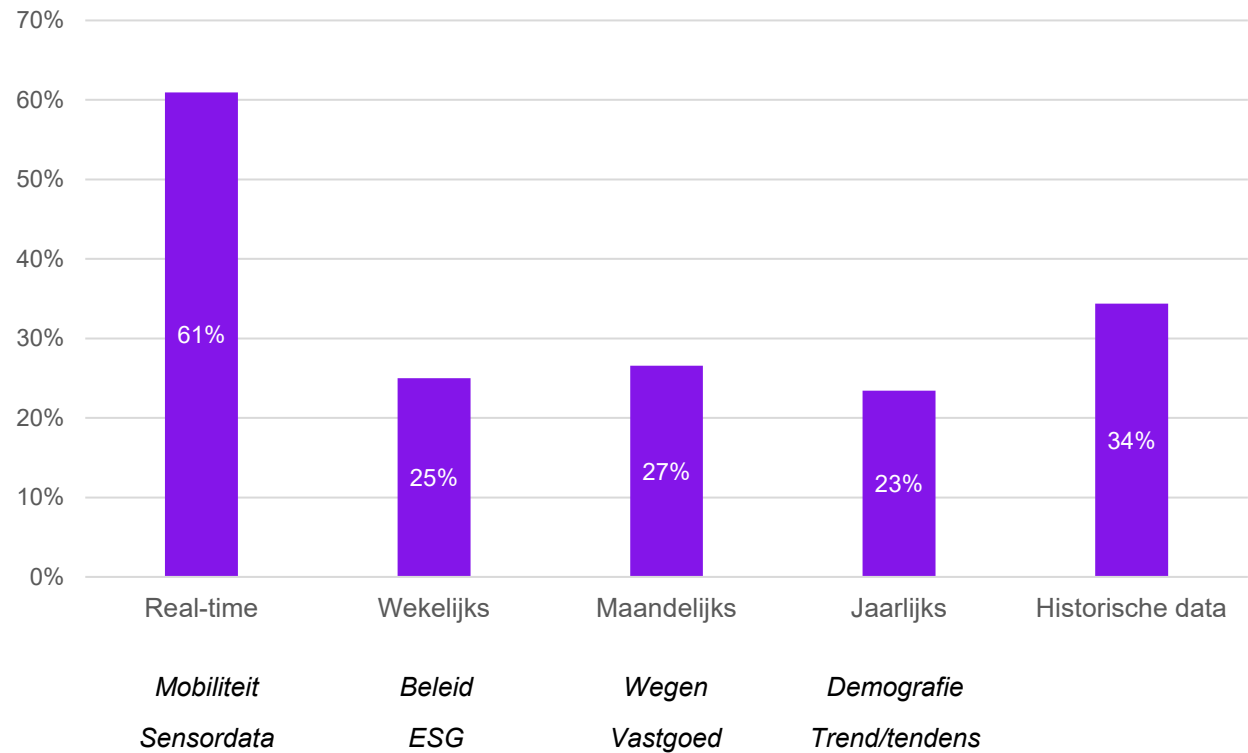

- In welke mate van frequentie moet de Open Data beschikbaar zijn? Schrijf naast de antwoorden ook op welk domein dit betrekking heeft.

N = 64

- Real-time of quasi real-time data** wordt duidelijk geprefereerd, zeker als het gaat over bv. mobiliteitsdata of sensorendata.

- Het **niet blijvend updaten** van datasets (duurzaamheid van de data) blijkt opnieuw een belangrijke beperking.

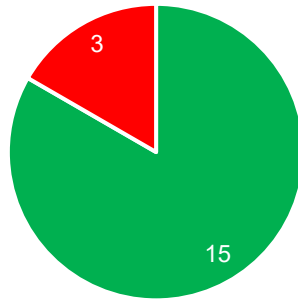

- Bent u bereid om te betalen voor dataproducten?

N = 52

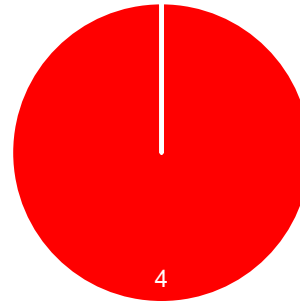

Als medewerker binnen een onderneming

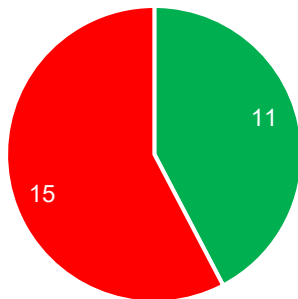
■ Ja ■ Nee

Als burger

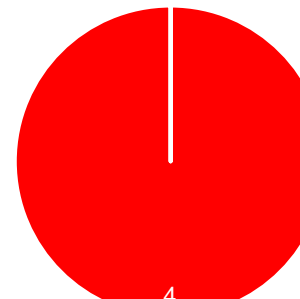
■ Nee

Als medewerker binnen een overheidsinstelling

■ Ja ■ Nee

Als medewerker binnen een kennis-, onderzoeks- en/of onderwijsinstelling

■ Nee

- De **betalingsbereidheid** is merkkelijk groter bij medewerkers binnen **ondernemingen**.

- Deze diversiteit in bereidheid tot betalen benadrukt het **belang van het afstemmen van prijsmodellen op de specifieke behoeften en mogelijkheden van de doelgroepen**.
- Het vinden van een evenwicht tussen gratis en betaalde datadiensten is essentieel voor het creëren van een duurzaam en inclusief datalandschap.

3. Beknopt overzicht resultaten bevraging vraagzijde | Interviews

Interviews

Topics

4. Bevindingen inzichten

4. Bevindingen en inzichten | Inleiding

Van kwantitatieve data tot kwalitatieve inzichten: een meervoudige analyse van Open Data in Vlaanderen

Voorliggend hoofdstuk omvat het geheel van essentiële **bevindingen en inzichten** die voortkomen uit de **synthese** van het uitgevoerde **onderzoek** met betrekking tot Open Data. In de eerste fase van dit onderzoek werd een brede groep belanghebbenden bevestigd via een uitgebreide **enquête**, met als doel een grondig inzicht te verwerven in de huidige **stand van zaken** met betrekking tot Open Data in Vlaanderen. Deze enquête verschaftte een uitgebreide reeks **kwantitatieve gegevens** betreffende de percepties en verwachtingen van de Vlaamse belanghebbenden met betrekking tot Open Data.

Na de verzameling en analyse van de enquêteresultaten werden deze resultaten verder besproken in **interviews** en **focusgroepen** met enkele voorname stakeholders binnen de quadruple helix. Deze stap markeert de tweede fase van het onderzoeksproces. Gedurende deze gesprekken werden de enquêteresultaten gevalideerd, opgehelderd en eventuele discrepanties onder de loep genomen. Dit resulteerde in diepgaandere **kwalitatieve** inzichten, gebaseerd op de ervaringen en opinies van de betrokken stakeholders.

De derde stap van het onderzoek betrof **werksessies** met steden Brugge en Gent, waarbij de nadruk lag op het **bepalen en segmenteren** van **meerwaardegebieden** met betrekking tot Open Data. Gedurende deze workshops werden de volgende onderwerpen behandeld:

- Ervaringen en verwachtingen met betrekking tot Open Data.
- Ervaringen en verwachtingen met betrekking tot Linked Open Data.
- Voorkeuren met betrekking tot beschikbare functionaliteiten en communicatie.
- Samenwerkingsverbanden en eventuele business modellen.

4. Bevindingen en inzichten | Inleiding

Na afronding van de voorgaande stappen - de survey, de interviews en focusgroepen met stakeholders, en de workshops met de steden - werd alle verzamelde informatie zorgvuldig **geaggregeerd** en onderworpen aan een grondige **analyse**. De hieruit voortkomende resultaten dienden als het fundament voor de **synthese** van een reeks essentiële **bevindingen en inzichten** die gepresenteerd worden in dit hoofdstuk.

Binnen de context van dit hoofdstuk wordt tevens aandacht besteed aan een aantal **obstakels** die tijdens de onderzoeksfases werden gedetecteerd. Deze obstakels manifesteren zich als potentiële hinderpalen die een **invloed** uitoefenen op zowel de effectieve implementatie als het succes van Open Data initiatieven.

Deze impact is cruciaal voor het begrijpen van de **uitdagingen** die vandaag aanwezig zijn rond de werking van Open Data. Er werd daarbij niet enkel stil gestaan bij de obstakels zelf, maar deze werden eveneens methodisch **geanalyseerd** om praktische strategieën, beleidslijnen, en oplossingen te identificeren die kunnen bijdragen aan het bevorderen van een sterk en doeltreffende Open Data werking binnen Vlaanderen.

Het tot stand komen van de bevindingen, inzichten en uitdagingen stoelde op een combinatie van kwantitatieve gegevens uit de enquête en kwalitatieve inzichten zoals bekomen doorheen de interviews, focusgroepen en werksessies. Deze **geïntegreerde** aanpak creëerde een omvattend **overzicht** van de **stand van zaken** met betrekking tot Open Data in Vlaanderen en belichtte tevens de **verwachtingen** en **behoeften** van de betrokken stakeholders.

Bevindingen en inzichten

Visie & beleid

1. Strategie
2. Governance

Kwaliteit van het aanbod

1. Eigenaarschap en verantwoording
2. Duurzaamheid
3. Formaten en standaarden
4. Bruikbaarheid en aggregatie van data
5. Kwaliteit en standaardisatie van metadata
6. Afstemming op use cases

Interne organisatie, middelen & skills

1. Coördinatie en operationalisering Open Data doelstellingen
2. Personele middelen en skills
3. Vrijmaken en alloceren van budgetten
4. Opstellen business cases
5. Ondersteuning voor steden en gemeenten

Impact & Return On Investment

1. Toepassingen op basis van Open Data
2. Niveaus van meerwaarde
3. Afstand tussen beschikbaar stellen en behalen voordelen
4. Inzicht in gebruikersbehoeften
5. Kosten voor publicatie en adoptie
6. Commercialisatie van Open Data

Bevindingen en inzichten | Visie & beleid

Strategie

Governance

4. Bevindingen en inzichten | Visie & beleid | Strategie

De bredere federale en Vlaamse initiatieven

Verschillende **bestuursniveaus** in België hebben een beleid en strategieën ontwikkeld om Open Data te promoten en te benutten. Op **federale niveau** is sinds 2015 een **gestructureerde federale Open Data strategie** opgesteld, terwijl op het niveau van Vlaanderen zowel een **algemene datastrategie**¹ als een specifiek **Vlaams Open Data beleid**² werden geïntroduceerd. Deze initiatieven beogen een gemeenschappelijk doel, namelijk: het bevorderen van **transparantie, innovatie en samenwerking** door middel van het toegankelijk maken van overheidsinformatie.

In de **federale Open Data strategie**³ wordt de nadruk gelegd op het vrijgeven van overheidsgegevens in een gestandaardiseerde en herbruikbare vorm. Dit met als doel om de samenwerking tussen overheidsinstanties en externe stakeholders, zoals ontwikkelaars, onderzoekers en bedrijven, te stimuleren en om nieuwe toepassingen en inzichten te genereren die bijdragen aan de openbare dienstverlening en de bredere maatschappij.

Binnen de **Vlaamse datastrategie** wordt Open Data beschouwd als een integraal onderdeel om een **datagedreven besluitvorming en dienstverlening** te bevorderen. Het Vlaamse Open Data beleid, als onderdeel van deze strategie, heeft tot doel om relevante gegevens beschikbaar te stellen voor hergebruik, met name gericht op het stimuleren van innovatie, transparantie en participatie. Uiteindelijk zou dit moeten leiden tot een vruchtbare omgeving waarin burgers, bedrijven en organisaties kunnen profiteren van openbare informatie om nieuwe oplossingen te ontwikkelen en bij te dragen aan de verdere **digitale ontplooiing van de maatschappij**, tot een versterking van de publieke dienstverlening en tot een verhoogde levenskwaliteit voor de burgers en ondernemingen.

Nood aan verduidelijking

Niettegenstaande deze beleidsmaatregelen van cruciaal belang zijn geweest om een Open Data strategie te ontwikkelen binnen Vlaanderen, wijst het uitgevoerde onderzoek op enkele gebieden die **vatbaar zijn voor verbetering** en die in overweging moeten worden genomen. **Lokale besturen brengen naar voren dat de verwachtingen en de verdeling van verantwoordelijkheden binnen het Vlaamse ecosysteem voor hen niet altijd helder zijn.**

¹ Bron: *Vlaamse datastrategie, Agentschap Digitaal Vlaanderen.*

² Bron: *Open Data beleid, Smart Flanders.*

³ Bron: *Strategische nota voor een federale Open Data strategie, Digital Belgium.*

4. Bevindingen en inzichten | Visie & beleid | Strategie

Ze benadrukken hierbij dat de invulling van de **Open Data strategie** enerzijds een zeer **brede reikwijdte** heeft, zoals het 'open by default' principe van het [Open Data Charter](#) voorschrijft, maar hierdoor ook vergezeld gaat van een zekere mate van **vrijblijvendheid**, met een **gebrek aan gerichte focus** van de verwachte inspanningen tot gevolg.

Er is bijgevolg een nood aan meer **helderheid** op Vlaams niveau wat betreft de **verwachtingen**, verdeling van **verantwoordelijkheden** en **ambities** met betrekking tot Open Data, zeker gezien de nieuwe verwachtingen die vanuit **de Europese Commissie** worden opgelegd, maar bijvoorbeeld ook het belang van Open Data binnen de [DESI-index](#).

Centraal hierbij staat de invoering van **hoogwaardige datasets** (de zogenaamde '[high value datasets](#)'), die door lidstaten als Open Data dienen gepubliceerd te worden. Ook hier zal Vlaanderen de Europese verwachtingen en ambities dienen door te vertalen naar de Vlaamse lokale besturen en hieromtrent **de rollen en verantwoordelijkheden** scherper moeten definiëren, door onder andere aan te geven welke Open Data door de lokale besturen dient aangeleverd te worden.

Lokale uitdagingen

Dergelijke éénduidige verwachtingen en ambities moeten de hoeksteen vormen voor een strategische visie en de operationele invulling ervan om een leidraad of richtinggevend kader aan de steden en gemeenten binnen Vlaanderen aan te bieden. Niettemin blijkt dat de huidige Vlaamse Datastrategie mogelijks niet voldoende bekend is op lokaal niveau en dat het onvoldoende duidelijk is hoe men deze Vlaamse ambities dient door te vertalen naar het lokale niveau.

Het Open Data Charter fungeert momenteel als de meest solide en gedragen strategische leidraad richting lokale besturen omtrent Open Data. Echter, de strategische principes uit het Charter zijn erg breed gedefinieerd waardoor er nog steeds een duidelijke nood bestaat om dit 'principesakkoord', dat reeds onderschreven werd door alle Vlaamse centrumsteden, verder te **operationaliseren**.

4. Bevindingen en inzichten | Visie & beleid | Strategie

Zonder verdere uitwerking van de bredere strategie missen lokale besturen de operationele vertaalslag waarop ze hun eigen strategie en werking kunnen enten. Het ontbreken van deze basis, in combinatie met de momenteel vrijblijvende aanpak, draagt bij aan een heersend gevoel onder lokale besturen dat er op **alle mogelijke datadomeinen** tegelijk ingezet en gefocust zou moeten worden, waardoor inspanningen en investeringen met betrekking tot het genereren en publiceren van Open Data niet optimaal uitgevoerd worden. Het theoretisch principe van **'comply or explain'** - dat hoge verwachtingen oplegt - blijkt in de praktijk dode letter.

De heersende onduidelijkheid rond de meerwaarde van Open Data en het feit dat slechts enkele steden in Vlaanderen daadwerkelijk een volwaardige **lange termijn strategie** voor Open Data hebben ontwikkeld en Open Data opgenomen hebben als belangrijk element in hun bestuursakkoord, bevestigt deze vaststelling. In gevallen waarbij er wel een strategie bij lokale besturen kan worden waargenomen, zoals bijvoorbeeld voor de stad Gent, kan ook hier waargenomen worden dat de **vrijblijvendheid** met betrekking tot Open Data doorsijpelt.

Ook valt het op dat steden en gemeenten slechts beperkt bezig zijn met het **verder uitbreiden** van de Open Data initiatieven binnen hun organisatie of deze zelfs terugschroeven, dat er weinig tot geen uitgewerkte roadmaps bestaan voor de verdere ontwikkeling en opschaling van de eigen Open Datawerking, en dat er onvoldoende heldere doelstellingen zijn vastgesteld met betrekking tot Open Data die door de organisatie en medewerkers kunnen worden gevolgd en geëvalueerd.

Verder staan lokale besturen eveneens voor een belangrijke uitdaging die wellicht herkenbaar is voor velen: de kloof tussen wat zij als lokaal bestuur aanbieden en wat de gemeenschap werkelijk nodig heeft. **Deze discrepantie tussen vraag en aanbod wordt vaak gevoeld door een gebrek aan inzicht in de doelgroepen van hergebruikers en een gebrek aan transparantie in de meerwaarde van Open Data na publicatie.** Zonder sturing van bovenaf leeft er eveneens het gevoel dat het niet duidelijk is wat de gemeenschap net nodig heeft, wat mede bijdraagt aan bovengenoemde discrepantie.

Dit fenomeen kan worden vergeleken met een **'black box'**, waarin de werking en impact van Open Data voor lokale besturen grotendeels onzichtbaar blijven. Om de meerwaarde van Open Data te verhogen is het essentieel dat lokale besturen hun diensten en aanbod beter kunnen afstemmen op de daadwerkelijke behoeften in de markt. Zonder inzicht in wie hun hergebruikers zijn en hoe deze hergebruikers hun Open Data willen gebruiken, blijft dit echter een moeilijke opgave.

4. Bevindingen en inzichten | Visie & beleid | Strategie

Een volgende stap voor Open Data

Vlaanderen zou een meer uitgesproken rol kunnen invullen in het overbruggen van deze huidige mismatch tussen vraag en aanbod. Een groot aantal stakeholders geeft aan dat de huidige afstand tussen de partijen die Open Data publiceren en de afnemers ervan te groot is. **Zonder duidelijke bovenlokale sturing focussen lokale besturen voornamelijk op het publiceren van datasets, zonder rekening te houden met de behoeften van de eindgebruikers en wordt de link onvoldoende gelegd met de bredere beleidsdoelstellingen om zo een zicht te krijgen op de stad en haar stedelijke uitdagingen.** Dit resulteert in een ruim aanbod aan ongestructureerde en niet-geoptimaliseerde datasets, die onvoldoende waarde toevoegen voor de samenleving.

Deze tendens vindt eveneens weerspiegeling bij de gebruikers en hergebruikers van Open Data, die aangeven dat het **aanbod** van Open Data in Vlaanderen te vaak **versnipperd** is om **sterke use cases** te voeden. Bedrijven geven hierbij duidelijk aan dat de beschikbare datasets vaak **onvoldoende schaal** hebben, en zowel qua aanbod, frequentie als kwaliteit, te weinig zijn afgestemd op hun noden en behoeften, en hierdoor onvoldoende interessant zijn om hun use cases te voeden.

De rol van Vlaanderen

Bovendien melden de bevraagde stakeholders dat meer eenduidige coördinatie vanuit Vlaanderen hen verder op weg zou kunnen helpen, en dat er ook nood is aan ondersteuning met betrekking tot middelen, capaciteit en expertise. Lokale besturen hebben vaak niet de nodige middelen en expertise om een effectief en efficiënt Open Data beleid te ontwikkelen en uit te voeren. Ze hebben behoefte aan richtlijnen, ondersteuning en gecoördineerde inspanningen op bovenlokaal niveau om te zorgen voor een samenhangend en duurzaam Open Data ecosysteem in heel Vlaanderen.

Een sterke, overkoepelende en op lokaal niveau voldoende gekende en gedragen Open Data strategie in Vlaanderen kan leiden tot meer samenhang, coördinatie en afstemming van de inspanningen, en collectief engagement, zodat lokale besturen kunnen profiteren van elkaars ervaringen om samen te werken aan gemeenschappelijke uitdagingen en kansen.

4. Bevindingen en inzichten | Visie & beleid | Strategie

Enkel vanuit een duidelijke uitgedragen strategie kan het concept van een **lokale en nationale Open Data economie** waargemaakt worden, die bijdraagt aan innovatie, economische groei en maatschappelijke ontwikkeling waarbij de voordelen niet beperkt blijven tot specifieke regio's, maar zich uitstrekken over lokale gemeenschappen en mogelijk zelfs op nationaal niveau.

Wanneer Vlaanderen de doelstellingen van een Open Data economie effectief wil waarmaken, is er dus vanop bovenlokaal niveau coördinatie, regie en ondersteuning nodig, zodat er (i) **voldoende schaal** gerealiseerd kan worden om een breder scala aan toepassingen en een grotere impact op de samenleving te bereiken, (ii) **standaardisatie en uniformiteit** bereikt wordt in de beschikbaarheid en de structuur van Open Data waardoor het gebruik ervan gefaciliteerd wordt en (iii) **investeringen** in het verzamelen, beheeren en publiceren van Open Data verder **gedeeld** kunnen worden om de last te verminderen en de beschikbare middelen optimaler te benutten.

Een Vlaamse strategie met meerdere ambities

Om het Open Data landschap in Vlaanderen te verbeteren, is het van cruciaal belang dat **lokale besturen** en de **overheid** op verschillende niveaus **samenwerken** aan de ontwikkeling en operationalisering van een **lange termijn strategisch kader** voor Open Data. Binnen dit kader zijn er twee centrale ambities die verdere aandacht vereisten.

Eenzijds moet een bredere Vlaamse strategie uitgedragen worden die een overkoepelende aanpak behelst gericht op meerwaarde creëren via een aantal te definiëren datasets binnen een aantal te definiëren domeinen, en door voldoende geografische spreiding. De overkoepelende aanpak moet daarbij gericht zijn op het Vlaamse (of nationale) ecosysteem, verspreid over de verschillende helices.

Thema's moeten worden gedragen door **thematisch betrokken Vlaamse Overheidsdiensten**, zoals ABB rond transparantie en MOW rond mobiliteit. Het ambitieniveau moet minstens op Vlaams niveau worden bepaald, in samenspraak met lokale besturen en andere Open Data actoren (bijvoorbeeld gebiedsdekkend, centrumsteden, coalition of the willing).

4. Bevindingen en inzichten | Visie & beleid | Strategie

Deze Vlaamse strategie moet duidelijke **doelstellingen en prioriteiten** stellen, rekening houdende met de specifieke behoeften van de steden en gemeenten en de bredere beleidsuitdagingen waarmee ze worden geconfronteerd. Om deze ambities te realiseren, is ondersteuning voor steden en gemeenten essentieel, net zoals mechanismen voor onderlinge afstemming zodat kennisuitwisseling en samenwerking bevorderd worden. Daarnaast is een gedegen governance nodig voor opvolging en evaluatie.

Anderzijds is het belangrijk dat de strategie op Vlaams niveau een kader biedt met respect voor de lokale eigenheid en het lokaal DNA, zodat elke stad en gemeente de mogelijkheid heeft om Open Data in te zetten op een manier die het beste aansluit bij hun **specifieke context en beleidsdoelstellingen**.

Voor steden die dit wensen, moet er daarbij ruimte zijn voor de ontwikkeling van een lokale strategie, gericht op aanvullende meerwaarde voor hun eigen lokale helix (bijvoorbeeld hoger onderwijsinstellingen, bedrijven, maatschappelijk middenveld) en/of gericht op het behalen van hun eigen beleidsdoelstellingen. Deze lokale strategieën moeten voldoende ondersteuning ontvangen vanuit Vlaanderen, met een zekere graad van uniformiteit om de samenhang tussen de verschillende lokale strategieën te waarborgen. Uiteraard zal de diepgang van deze lokale strategieën voor een groot deel bepaald worden door het ambitieniveau van de overkoepelde strategie op Vlaams niveau.

4. Bevindingen en inzichten | Visie & beleid | Governance

Governance speelt een cruciale rol bij het opbouwen en uitbreiden van Open Data initiatieven binnen Vlaanderen en bij lokale besturen. Een coherente en gedegen governance zorgt voor **coördinatie en samenwerking** tussen verschillende overheidsinstanties en -niveaus, voorkomt versnippering van inspanningen en bevordert een **uniforme en optimale aanpak** voor het verzamelen, publiceren en beheren van Open Data.

Governance op Vlaams niveau

De verschillende groepen bevroegde stakeholders geven echter aan dat er geen duidelijk zicht bestaat op de governancestructuur van de Vlaamse regio met betrekking tot Open Data, dat er daarnaast ook een heldere afbakening ontbreekt van de **taken- en rollenverdeling** die de verschillende bij Open Data betrokken overheidsdiensten en -niveaus zouden moeten opnemen, en dat er eveneens een gebrek is aan heldere en eenduidige **overkoepelende doelstellingen**.

De onduidelijke of beperkte governance leidt tot gebrek aan focus, uniformiteit, samenwerking en kennisdeling en zorgt er eveneens voor dat lokale besturen individueel aan de slag gaan met en op een andere manier inzetten op Open Data.

Het is essentieel dat Vlaanderen een **meer proactieve rol** invult bij het opzetten van samenwerkingen tussen overheidsinstanties en andere belangrijke belanghebbenden. De governancestructuur moet zorgen voor **meer stroomlijning** van initiatieven en inspanningen, zodat Open Data van steden en gemeenten mekaar versterken en aanvullen en zo bruikbaar wordt voor de eindgebruikers. Het is hierbij echter cruciaal om de **lokale autonomie** te respecteren en ruimte te bieden voor aanpassingen en differentiatie op lokaal niveau.

Elke stad en gemeente heeft een eigen unieke context en beleidsuitdagingen, dus een overkoepelende governancestructuur mag de diversiteit niet in de weg staan. Het delen van **best practices** en het creëren van synergie tussen steden en gemeenten kan helpen om het potentieel van Open Data optimaal te benutten en maatschappelijke meerwaarde te genereren op een grotere schaal, die de stads- of gemeentegrenzen overstijgt.

4. Bevindingen en inzichten | Visie & beleid | Governance

Quadruple helix ecosysteem

Naast een voldoende duidelijke governance en sturing vanuit de overheid, kwam uit dit onderzoek ook de nood aan een versterkte interactie met de markt en het bredere ecosysteem, onder meer vergezeld van effectieve communicatie en outreach-initiatieven. Deze omkadering dient te leiden tot meer begrip en participatie van de private sector, academische instellingen en het maatschappelijk middenveld, om zo de volledige benutting van de waarde die Open Data kan bieden waar te maken.

Deze samenwerkingsverbanden kunnen zich op centraal niveau kristalliseren, maar binnen bijvoorbeeld centrumsteden zijn samenwerkingen binnen de lokale helix ook van grote waarde, zoals met hoger onderwijsinstellingen en makerspaces.

De eerder beperkte respons op de survey vanuit deze groepen stakeholders lijkt er echter op te wijzen dat ook hier nog stappen te zetten zijn. Zonder brede samenwerking en co-creatie tussen verschillende belanghebbenden, blijft Open Data nog steeds voornamelijk een **'overheidsverhaal'** en blijft het bewustzijn en de betrokkenheid van andere belanghebbenden buiten de 'overheidsbubbel' beperkt.

Bevindingen en inzichten | Interne organisatie, middelen & skills

Coördinatie en operationalisering van Open Data doelstellingen

Personele middelen en skills

Vrijmaken en alloceren van budgetten

Opstellen business cases

Ondersteuning voor steden en gemeenten

4. Bevindingen en inzichten | Interne organisatie, middelen & skills

De interne organisatie van lokale besturen en haar resources en skills vormen de ruggengraat van elk succesvol Open Data initiatief. Een adequaat georganiseerde en goed uitgeruste organisatie legt de basis voor een duurzame Open Datawerking en is van cruciaal belang bij het opbouwen en succesvol uitbreiden van Open Data initiatieven binnen Vlaanderen. Tijdens het onderzoek werden enkele belangrijke uitdagingen en aandachtspunten geïdentificeerd, die inzicht geven in de huidige **interne organisatie** binnen lokale besturen:

1. Coördinatie en operationalisering van Open Data doelstellingen:

- Uit het onderzoek blijkt dat binnen lokale besturen de doelstellingen met betrekking tot Open Data niet altijd even duidelijk zijn. Het ontbreken van coördinatie vanuit het bovenlokale niveau, het gebrek aan een lokale vertaalslag en operationalisering van strategische principes zoals bijvoorbeeld het Open Data Charter, alsook de vrijblijvendheid die hiermee gepaard gaat, zouden mogelijks aan de basis kunnen liggen dat er weinig of beperkte prioriteiten gesteld worden. **Binnen lokale besturen zien we hierdoor vaak een ad hoc aanpak van hun Open Data initiatieven en onvoldoende focus op het realiseren van waarde uit Open Data voor het ecosysteem en de quadruple helix.**

2. Personele middelen en skills:

- **Meerdere bevraagde stakeholders wijzen op een gebrek aan inzicht in de noden en behoeften van hergebruikers, en de vaak aanzienlijke afstand tussen het publiceren van Open Data en de eventuele meerwaarde die hierdoor gerealiseerd wordt.** Lokale besturen ervaren hierdoor **moeilijkheden** bij het afstemmen van hun inspanningen en **inzet van personele middelen**. Binnen een klimaat van besparingen besteden ze vaak aanzienlijke tijd en inzet aan een scala van Open Data initiatieven, terwijl de terugkerende voordelen als te beperkt worden beschouwd binnen de interne organisatie en het bredere ecosysteem, of als te onduidelijk gezien er geen afdoende zicht bestaat op de zogenaamde 'return on investment'. Aanvullend worden er ook moeilijkheden ervaren bij het kwantificeren en budgetteren van de benodigde inspanningen.

4. Bevindingen en inzichten | Interne organisatie, middelen & skills

- Lokale besturen wijzen eveneens op de grote uitdagingen bij het **aantrekken en behouden van de geschikte IT- en dataprofielen** op de arbeidsmarkt. Het ontbreken van deze vaardigheden maakt het voor lokale besturen moeilijk om Open Data op een consistente en kwaliteitsvolle manier te publiceren en te voldoen aan de vereiste standaarden bij de publicatie van Open Data. Deze fricties komen extra tot uiting bij kleinere lokale besturen, waar vaak slechts enkele, één of minder dan één Voltijds Equivalent (VTE) de verantwoordelijkheid moeten dragen voor de volledige IT- en datawerking

3. Vrijmaken en alloceren van budgetten:

- **Lokale besturen wijzen ook op de moeilijkheden die ze ondervinden bij het vrijmaken en behouden van een terugkerend budget voor specifieke datasets.** Door de huidige vrijblijvendheid proberen lokale besturen, ondanks een gelimiteerd budget, zoveel mogelijk Open Data te publiceren. Ze hebben echter vaak geen of weinig zicht op de vraagzijde, namelijk (1) wat gevraagd wordt vanuit de markt en (2) welke datasets juist meerwaarde genereren voor externen en hun interne diensten. Dit maakt het **moeilijk om Open Data investeringen te sturen** en de juiste datasets kwaliteitsvol open te stellen.
- Zelfs als lokale besturen zicht zouden hebben op de noden, beschikken ze vaak niet over de **draagkracht** en **beslissingsmacht** om hierop in te spelen. Regelgeving en procedures worden immers door **centrale overheden** bepaald, net zoals de formaten voor data uitwisseling. Daartegenover ziet men dat de standaard oplossingen die leveranciers uitbouwen voornamelijk gericht zijn op naleving van regelgeving en verplichte interbestuurlijke gegevensuitwisseling, met weinig aandacht voor de beschikbaarheid van gegevens binnen lokale besturen. Deze tendensen, in combinatie met de beperkte personele capaciteit binnen steden en gemeenten, vormen een **substantieel obstakel** voor duurzame en toegankelijke lokale toegang tot deze data, laat staan voor vlotte externe ontsluiting.
- Het opleggen van **centrale vereisten** met betrekking tot Open Data kan er wellicht net wel toe leiden dat steden en gemeenten deze data sneller ter beschikking hebben voor hun interne processen en beleidsanalyses. Het **ontbreken van structurele financiële middelen** in de meerjarenplanning en begroting blijft echter een **belemmering** voor de voortgang en duurzaamheid van Open Data projecten op lokaal niveau, wat voortkomt uit de beperkte plaats van Open Data in het bestuursakkoord. Het is cruciaal om deze obstakels te overwinnen en een evenwicht te vinden tussen centrale regelgeving en lokale autonomie om het volledige potentieel van Open Data te benutten.

4. Bevindingen en inzichten | Interne organisatie, middelen & skills

4. Opstellen business cases:

- Een ander belangrijk aspect dat naar voren komt bij lokale besturen, is het eerder beperkt gebruik van business case oefeningen bij investeringsbeslissingen met betrekking tot Open Data. Zonder een grondige analyse van de potentiële voordelen en kosten van Open Data initiatieven is het moeilijk om de waarde ervan te beoordelen en prioriteiten te stellen.
- Lokale besturen geven hierbij aan dat ze moeilijkheden ervaren hun Open Data te linken met eventuele **gerealiseerde meerwaarde** binnen de lokale context, laat staan deze te kwantificeren, zeker wanneer de ROI niet financieel maar eerder maatschappelijk, sociaal of milieu-gerelateerd is. Aanvullend wordt er ook opgemerkt dat de meerwaarde gerealiseerd door Open Data vaak de lokale context overstijgt, en eveneens eerder indirect te meten valt, wat de beoordeling van investeringsbeslissingen verder bemoeilijkt.

5. Ondersteuning voor (minder mature) steden en gemeenten:

- Alle steden en gemeenten geven aan behoefte te hebben aan ondersteuning op juridisch, technisch en financieel gebied bij het publiceren van Open Data van hoge kwaliteit.
- Het onderzoek toont verder ook aan dat er een duidelijk verschil bestaat in het aanbod en de kwaliteit van Open Data tussen de grote steden en kleinere lokale besturen. **Centrumsteden** zouden op termijn een belangrijke rol kunnen spelen bij het **ondersteunen** van **nabijgelegen gemeenten** die minder matuur zijn op vlak van Open Data. Zonder ondersteuning zijn veel verbeterinitiatieven voor kleinere steden en gemeenten praktisch onhaalbaar, wat hen belemmert om de nodige maturiteitsstappen te zetten wat betreft hun Open Datawerking. Echter, dit vereist extra **ondersteuning** voor centrumsteden en een versterkte **stadsregionale werking** om de impact op de eigen interne werking van centrumsteden te vrijwaren.
- Het onderzoek constateert tevens een tekort aan **samenwerking en kennisdeling** tussen lokale besturen. Hierdoor zijn individuele lokale besturen genoodzaakt om zelf 'het warm water heruit te vinden'. Er blijkt onvoldoende gebruik gemaakt te worden van de best practices van andere lokale overheden, waaronder bijvoorbeeld de stad Gent, die al geruime tijd voorop loopt in Vlaanderen wat betreft hun Open Datawerking. Daarnaast situeren de voornaamste actoren in de lokale helix zich vaak ook in de centrumsteden.

Bevindingen en inzichten | Kwaliteit van het aanbod

Eigenaarschap en verantwoording

Duurzaamheid

Formaten en standaarden

Bruikbaarheid en aggregatie van data

Kwaliteit en standaardisatie van metadata

Afstemming op use cases

4. Bevindingen en inzichten | Kwaliteit van het aanbod

Voorliggend hoofdstuk behandelt verschillende inzichten en aspecten uit het onderzoek met betrekking tot de **kwaliteit van Open Data** in Vlaanderen. Bovendien worden mogelijke achterliggende redenen geïdentificeerd met betrekking tot het nog soms weinig consistente kwaliteitsniveau van de beschikbare Open Data, wat ertoe bijdraagt dat de belofte van Open Data in Vlaanderen momenteel nog niet waargemaakt wordt.

1. Eigenaarschap & verantwoording:

- Doordat Open Data initiatieven vaak niet als een strategische prioriteit worden beschouwd, kwam in het onderzoek terug dat lokale besturen veeleer geneigd zijn minimale inspanningen te leveren bij het publiceren en onderhouden van gegevens. **Dit gebrek aan ownership kan leiden tot verouderde of onvolledige datasets, wat de bruikbaarheid van de data kan verminderen.**
- Zonder een duidelijke focus en duidelijke richtlijnen ontstaat er onduidelijkheid over wie verantwoordelijk is voor het beheer van de Open Data, en omtrent op welke datasets ingezet moet worden om aan bepaalde kwaliteitscriteria te voldoen. Binnen lokale besturen vertaalt deze onduidelijkheid zich in een **gebrek aan ownership tussen de departementen**: dient het departement dat de data aanlevert de kwaliteit al te borgen of gebeurt dit nadien door de cel IT of een andere dienst?
- De vrijblijvendheid kan ook de **transparantie en accountability** van lokale besturen in gevaar brengen. Als er geen duidelijke verplichtingen zijn met betrekking tot Open Data, kan het voor het publiek moeilijker worden om de activiteiten en beslissingen van de overheid op te volgen.

2. Duurzaamheid:

- **Een belangrijk knelpunt in het huidige aanbod van Open Data in Vlaanderen is dat veel datasets slechts eenmalig worden gepubliceerd of niet blijvend worden geüpdatet.** Nochtans is er bij de hergebruikers van Open Data een uitgesproken behoefte aan data met een hoge updatefrequentie, die bijvoorbeeld aan de basis liggen voor diverse dashboards of toepassingen.

4. Bevindingen en inzichten | Kwaliteit van het aanbod

- Daarenboven wordt er aangegeven dat de verschillende datasets vaak met een verschillend **ambitieniveau** en daaraan gekoppelde **updatefrequentie** (bv. continue up-to-date data, periodieke snapshots, ad hoc uploads en eenmalig verworven data) worden gepubliceerd zonder afstemming op de potentiële use cases en zonder dit expliciet te maken richting de eindgebruiker. Het stoppen met uploaden of beperkt bijwerken van bepaalde Open Datasets, of de gelimiteerde beschikbare informatie hieromtrent belemmert dan het gebruik van deze datasets voor applicaties, analyses en besluitvorming.
- Het **'open by default' principe** uit het Open Data Charter stelt dat alle data die door, in of over de stad gecapteerd wordt als Open Data ter beschikking gesteld moet worden. Echter, is deze verwachting zeer ambitieus en vaak niet haalbaar voor lokale besturen, gezien lokale besturen een grote hoeveelheid data ter beschikking hebben en publicatie van al deze data het onmogelijk maakt om alle datasets consistent te handhaven en te actualiseren. Zonder **duidelijke richtlijnen en prioriteiten** leggen steden andere beleidsprioriteiten wat ertoe leidt dat bepaalde belangrijke datasets niet blijvend up-to-date gehouden kunnen worden.

3. Formaten en standaarden:

- **Het gebruik van standaarden zoals OSLO en DCAT is essentieel om de interoperabiliteit, uitwisselbaarheid en integratie van Open Data te verbeteren.** Wanneer lokale besturen hun Open Data consequent volgens standaarden ontsluiten, kan data eenvoudig geaggregeerd en samengebracht worden op bovenlokale portalen om zo de nodige schaal te creëren en de bruikbaarheid te verhogen. Over het algemeen dragen standaarden zoals OSLO en DCAT bij aan een verbeterde gegevensinfrastructuur die de uitwisseling, toegankelijkheid en bruikbaarheid van gegevens bevordert.
- Echter de verplichting om standaarden te gebruiken kan een spanningsveld creëren. Lokale besturen moeten **aanzienlijke kost- en tijdsinvesteringen** maken terwijl de meerwaarde van deze standaarden op dit moment voor lokale besturen nog niet altijd even duidelijk is. De investering zit voornamelijk op lokaal niveau terwijl de meerwaarde mogelijks op hoger niveau te vinden is. Dit spanningsveld uit zich bijvoorbeeld binnen Smart-City projecten wanneer OSLO-trajecten worden opgelegd, die aanzienlijke investeringen van lokale besturen vragen, maar waarbij het niet steeds duidelijk is voor de stad of gemeente wat hier precies tegenover staat. Een goede communicatie rond de voordelen van standaardisatie is essentieel.

4. Bevindingen en inzichten | Kwaliteit van het aanbod

- Om dit obstakel aan te pakken, werd er doorheen de verschillende stakeholderconsultaties binnen dit onderzoek aanbevolen om te zoeken naar manieren om de **implementatie van standaarden te vereenvoudigen** en de **kosten voor lokale besturen te verlagen**. Deze doelstelling kan bereikt worden door standaardisatietrajecten vanuit Vlaanderen op te starten en rechtstreeks te financieren, samenwerking tussen verschillende overheidsinstanties te faciliteren en best practices te delen. Daarnaast moet er meer bewustzijn worden gecreëerd over de **voordelen van standaardisatie** en de **mogelijke kostenbesparingen** op de langere termijn.

4. Bruikbaarheid en aggregatie van data:

- **Open Data is niet altijd beschikbaar in een aggregatie die meteen bruikbaar is voor eindgebruikers.** Hierbij wordt door gebruikers aangegeven dat datasets op lokaal niveau of zelfs Vlaams niveau vaak onvoldoende zijn om te beantwoorden aan hun use cases. Het is dus essentieel om datasets beschikbaar te maken die een voldoende schaalgrootte bereiken en geografisch dekkend zijn om meerwaarde vanuit deze datasets te creëren.
- Daarnaast blijkt uit de gevoerde interviews dat het ontbreken van ruwe datasets regelmatig een struikelblok vormt voor het uitvoeren van geavanceerde analyses en het creëren van waardevolle inzichten beperkt. Open Data is op dit moment eerder beschikbaar als reeds verwerkte data, waarbij de gegevens reeds zijn onderworpen aan een reeks bewerkingen om ze te organiseren, filteren, transformeren en verrijken, met als doel ze bruikbaarder te maken voor analyse of rapportage in functie van een bepaalde use case. Echter, eindgebruikers vragen om datasets ook beschikbaar te stellen in **ruwe dataformaten** zoals CSV of JSON, zodat de gebruikers deze zelf kunnen verwerken op basis van hun eigen noden.
- **Het faciliteren van de adoptie van Linked Open Data (LOD) zou kunnen helpen bij het verbinden van gerelateerde datasets.** Linked Open Data streeft naar het creëren van een gedistribueerde, samenhangende en nuttige kennisbasis op het web door gegevens te koppelen en te verbinden op een gestandaardiseerde manier. LOD maakt het eenvoudiger om diverse datasets te combineren, informatie te integreren en nieuwe inzichten te verkrijgen. Echter, het uitgevoerde onderzoek leert dat Linked Open Data voornamelijk binnen de overheidscontext gekend is en gebruikt wordt, en daardoor mogelijks eerder beperkte meerwaarde oplevert voor het bredere ecosysteem.

4. Bevindingen en inzichten | Kwaliteit van het aanbod

- Ook het concept van **Linked Data Event Streams (LDES)** werd tijdens het onderzoek besproken en vereist enige verdere uitleg. LDES is een initiatief dat voortbouwt op het idee van Linked Open Data, maar gericht is op het real-time publiceren en uitwisselen van gegevens in de vorm van gestroomlijnde gebeurtenissen (events). Dit kan nuttig zijn in contexten waarin real-time gegevens belangrijk zijn, zoals bij het volgen van veranderingen in datasets, monitoring van sensordata, of bij het faciliteren van onmiddellijke reacties op gebeurtenissen. Het kan een waardevolle bijdrage leveren aan domeinen waar up-to-date informatie essentieel is, zoals [smart cities](#), Internet of Things (IoT), en andere contexten waarin dynamische gegevensstromen vereist zijn. Stakeholders geven echter mee dat het opzetten van Linked Data Event Streams een **vrij complex en (te) tijdrovend proces** is. Eveneens bestaat er niet altijd duidelijkheid omtrent voor welke datasets het opzetten van een LDES een meerwaarde kan betekenen.

5. Kwaliteit en standaardisatie van metadata:

- Kwaliteit van metadata verwijst naar de nauwkeurigheid, volledigheid, actualiteit en relevantie van de informatie die wordt verstrekt over de beschikbare datasets. **Kwaliteitsvolle metadata zijn essentieel** om gebruikers de context van de data te helpen begrijpen, hoe deze verzameld werd, welke eventuele tekortkomingen zijn, als een soort 'bijsluiter' zoals die bij medicatie meegegeven wordt. Metadata spelen daardoor een cruciale rol bij het verbeteren van de **vindbaarheid** en **interpreteerbaarheid** van gegevens. **In Vlaanderen melden de afnemers van Open Data hierrond meerdere obstakels, aangezien de beschikbare metadata vaak aanzienlijk verschillen in kwaliteit en niet altijd een uniforme structuur hebben.** Deze **obstakels** hebben invloed op de transparantie, bruikbaarheid en betrouwbaarheid van Open Data, waardoor datasets niet optimaal kunnen worden ingezet voor analyses, onderzoek en beleidsvorming.
- Hierbij werd verder opgemerkt dat de kwaliteit en standaardisatie van metadata voor Open Data kunnen variëren afhankelijk van het beleid, de inzet en de technische mogelijkheden van de betrokken organisaties en instanties. In sommige gevallen kan het ontbreken van **gestandaardiseerde metadata** leiden tot verwarring bij gebruikers en kan het moeilijker zijn om datasets te vergelijken, te combineren en te analyseren, doordat de inhoud en context van de gegevens niet meteen af te leiden valt. Het feit dat **DCAT-standaarden** niet altijd consistent toegepast worden, zet momenteel nog een rem op het potentieel van Open Data voor innovatie en het genereren van waardevolle inzichten.

4. Bevindingen en inzichten | Kwaliteit van het aanbod

6. Afstemming op use cases:

- De resultaten van het onderzoek geven aan dat Open Data in Vlaanderen vandaag de dag sterk **aanbod gedreven** is. **Beschikbare datasets worden op heden nog te weinig afgestemd op effectieve use cases of relevante beleidsuitdagingen, en zowel bedrijven, onderzoeksinstellingen als lokale besturen hebben moeite om een match te vinden tussen hun specifieke doelstellingen en de beschikbare Open Datasets.** Dit kan leiden tot inhoudelijke discrepanties, maar ook tot een mismatch wat betreft frequentie, format, beschikbaarheid, ... van de data. Daarnaast zijn de potentiële use cases vaak ook onvoldoende gekend of worden ze niet voldoende uitgedragen, wat de afstemming voor lokale besturen verder bemoeilijkt.
- De medewerkers binnen lokale besturen die de data publiceren zijn meestal IT-medewerkers die weinig zicht hebben op de use cases van de markt, maar ook op de eigen beleidsuitdagingen. Bewustwording rond het feit dat het **eigen openbaar bestuur een belangrijke gebruiker** is van Open Data, en dat deze data gebruikt kan worden als ondersteuning van het beleid, kan vandaag de dag nog versterkt worden.
- Naast het eigen lokaal bestuur worden ook hoger onderwijsinstellingen, bedrijven en andere belangrijke stakeholders te weinig betrokken bij het identificeren van de behoeften en vereisten voor specifieke Open Datasets in verschillende domeinen. Zonder **samenwerkingsverbanden** tussen de overheid, bedrijven en academische instellingen en richtlijnen die hieruit voortkomen, blijft het moeilijk voor lokale besturen om specifieke waardevolle use cases te identificeren en hun beschikbare datasets te enten op de prioriteiten van het ecosysteem.

Bevindingen en inzichten | Impact & Return On Investment

Toepassingen op basis van Open Data

Niveaus van meerwaarde

Afstand tussen beschikbaar stellen en behalen van voordelen

Inzicht in gebruikersbehoeften

Kosten voor publicatie en adoptie

Commercialisatie van Open Data

4. Bevindingen en inzichten | Impact & Return On Investment

Volgend hoofdstuk behandelt verschillende inzichten en aspecten uit het onderzoek met betrekking tot de impact en return on investment van Open Data. Ondanks de vele inspanningen van lokale besturen om Open Data te verzamelen en te publiceren, toont het onderzoek aan dat de impact voorlopig beperkt blijft en dat de **return on investment** op dit moment onduidelijk en weinig visibel is.

1. Toepassingen op basis van Open Data:

- Ondanks dat er de afgelopen jaren enkele **succesvolle applicaties en toepassingen** gerealiseerd zijn op basis van Open Data, stelt het onderzoek vast dat de impact van Open Data binnen de stedelijke context eerder beperkt blijft, net zoals de **visibiliteit** van behaalde **succesverhalen**. Op dit moment bestaat er (te) weinig bewustwording bij het brede publiek dat bepaalde applicaties of toepassingen gecreëerd kunnen worden op basis van Open Data. Zo maakt Google Maps bijvoorbeeld gebruik van Open Data, maar zijn zeer weinig mensen hier effectief van op de hoogte.

2. Verschillende niveaus van meerwaarde:

- **Tijdens het onderzoek gaven stakeholders aan dat de meerwaarde van Open Data vaak op een ander niveau of bij een andere partij ligt dan waar inspanningen worden geleverd om de gegevens te verzamelen en te publiceren.** Veel Open Data initiatieven worden op lokaal niveau uitgevoerd, terwijl de potentiële waarde en toepassingen zich vaak op regionaal, nationaal of zelfs Europees niveau bevinden. Ook het implementeren van bepaalde standaarden, het verhogen van de kwaliteit van specifieke datasets of het frequent of real-time bijwerken van datasets heeft vaak pas meerwaarde bij een hogere schaal. Deze **mismatch tussen investeringen en meerwaarde** heeft een remmende werking op de potentiële impact van Open Data. Aangezien de meerwaarde van Open Data op een ander niveau gerealiseerd wordt dan daar waar de inspanningen vereist zijn, is het van cruciaal belang dat er **blijvende ondersteuning** vanuit Vlaanderen voorzien wordt om de continue investeringen van lokale besturen te blijven rechtvaardigen. Deze ondersteuning dient in lijn te liggen met het ambitieniveau dat door het bovenlokale niveau wordt vastgesteld en dient lokale besturen de mogelijkheid te bieden om de daaraan gekoppelde doelstellingen waar te maken.
- Voor steden die het bovenlokale ambitieniveau willen **overstijgen** door een doorgedreven lokale Open Datawerking op te zetten, rijst de vraag of dit zonder steun van Vlaanderen maatschappelijk verantwoord is wanneer er geen sterke nood vanuit de lokale helix bovenkomt.

4. Bevindingen en inzichten | Impact & Return On Investment

3. Afstand tussen beschikbaar stellen en behalen van voordelen:

- **Een belangrijke bevinding is de (te) grote afstand die er vandaag zit tussen het beschikbaar stellen van Open Data en het daadwerkelijk behalen van voordelen en doelstellingen.** Het is vaak moeilijk voor potentiële gebruikers om een directe **link** te leggen tussen de **beschikbare Open Datasets** en **effectieve use cases of bepaalde beleidsuitdagingen** die opgelost kunnen worden met Open Data. Doordat potentiële gebruikers beperkt vertrouwen hebben in de huidige meerwaarde van Open Data, een onvolledig zicht hebben op het aanbod en weinig inzicht hebben op eventuele toepassingen en mogelijkheden van de Open Data, wordt minder snel met deze datasets aan de slag gegaan.

4. Inzicht in gebruikersbehoeften:

- **Het onderzoek toont ook aan dat de aanbodzijde van Open Data onvoldoende op de hoogte is van de specifieke behoeften van de gebruikers.** Het ontbreken van een goed begrip van de eisen, wensen en uitdagingen van degenen die Open Data kunnen benutten, belemmert de ontwikkeling van relevante toepassingen en de maximale impact ervan. Er is ook geen centraal aanspreekpunt voor potentiële gebruikers om hun noden en behoeften duidelijk te maken (niet centraal, niet decentraal noch ingewerkt in het bredere netwerk van de Open Datawerking).

5. Publicatie- en adoptiekosten:

- **Een belangrijke uitdaging voor de brede adoptie van Open Data is de vaak hoge adoptiekost die gepaard gaat met hergebruik ervan.** Het proces om alle benodigde data bij elkaar te krijgen om een toepassing te kunnen ontwikkelen op basis van Open Data vergt vaak nog veel manueel werk, tijd en kosten waardoor minder 'obvious' use cases ongerealiseerd blijven. Inzetten op een **goede datakwaliteit** van gepubliceerde datasets en het ter beschikking stellen van ondersteunende documentatie kan helpen de adoptiekost voor hergebruikers te verlagen. Stakeholders geven aan dat de hoge adoptiekosten een belangrijke barrière vormen voor veel potentiële realisaties.

4. Bevindingen en inzichten | Impact & Return On Investment

- Daarnaast vergt ook het opzetten van een effectieve Open Data infrastructuur langs de aanbodzijde op dit moment eveneens aanzienlijke investeringen in **technologie, vaardigheden en middelen**.
- Hierbij is het van essentieel belang dat Vlaanderen en de lokale besturen de handen in elkaar slaan om de publicatie- en adoptiekosten van Open Data aanzienlijk te verlagen. Dit opent de deur naar wat ook wel de **'long tail'** wordt genoemd, namelijk een enorme reeks van kleinere toepassingen en innovaties die (deels) gebaseerd zijn op Open Data.

6. Commercialisatie:

- Zoals hierboven omschreven brengt zowel het publiceren als het gebruiken van Open Data kosten met zich mee. **Europese richtlijnen en de Vlaamse invulling ervan, zoals het Gemeentedecreet, hebben geleid tot beperkte mogelijkheden voor commercialisatie van Open Data, aangezien de vergoedingen die door lokale besturen kunnen worden gevraagd slechts marginaal zijn.** Dit zorgt ervoor dat er **slechts weinig mogelijkheden** zijn om **financiële verdienmodellen** op te bouwen rond Open Data, en dat lokale overheden beperkt worden tot het doorrekenen van marginale kosten. Het ontbreken van een **financiële stimulans** voor overheden en organisaties vormt mogelijks dan ook een rem op de opschaling en verdere ontwikkeling van Open Data initiatieven. Hoewel de mogelijkheden voor een monetair rendement voor lokale overheden beperkt zijn, kan Open Data wel een katalysator zijn voor andere vruchtbare initiatieven zoals het uitwisselen van data tussen instanties (**data for data model**) of het opzetten van diverse **samenwerkingsverbanden en partnerships**.
- Het kan interessant zijn om te kijken hoe het Open Data Charter ruimte kan creëren voor **datamarktplaatsen** die zich specifiek op samenwerkingsverbanden richten. Deze bieden een platform waar organisaties en belanghebbenden gegevens kunnen delen, verhandelen en samenwerken op een gestandaardiseerde en veilige manier, en kunnen een essentiële rol spelen in het bevorderen van datagedreven samenwerkingen, het vergemakkelijken van innovatie en het creëren van waarde uit gedeelde gegevensbronnen.

5. Aanbevelingen

5. Aanbevelingen | Inleiding

Voorliggend hoofdstuk fungeert als het **verbindingspunt** tussen het uitgevoerde onderzoek naar de huidige situatie in Vlaanderen en de visie op het bereiken van een **optimale werking** rond Open Data. De aanbevelingen die hier worden gepresenteerd, zijn geworteld in de **bevindingen en inzichten** die besproken werden tijdens het voorgaande hoofdstuk. Ze bieden een routebeschrijving naar een **ideale toekomstige situatie** waarin Open Data niet zozeer als finaliteit wordt gezien, maar eerder als een waardevol nevenproduct binnen de **brede datawerking**. Het rapport benadrukt het belang van Open Data als natuurlijke uitkomst van een doordachte en gestroomlijnde benadering van data binnen de overheid.

Het is belangrijk op te merken dat deze aanbevelingen een ambitieus perspectief schetsen. Het rapport erkent dat de mate van ambitie kan variëren tussen diverse lokale besturen en dat er praktische en budgettaire beperkingen zich voordoen. **De geformuleerde aanbevelingen vormen een visie/ideaalbeeld op wat mogelijk is en zijn erop gericht Open Data tot een hoger niveau te krijgen. De daadwerkelijke implementatie ervan zal echter afhankelijk zijn van de maturiteit, het beoogde ambitieniveau en organisatorische capaciteit van lokale besturen inzake Open Data.** Zo kunnen steden en gemeenten zelf een evaluatie maken welke aanbevelingen prioritair zijn voor hun lokaal bestuur om na te streven, maar ook op een lager liggend niveau binnen de aanbevelingen zelf evalueren welke geformuleerde actiepunten noodzakelijk zijn om op te nemen in hun Open Data beleid en welke actiepunten eerder een nice to have zijn om mee te nemen in hun werking. De aanbevelingen zijn immers gelaagd opgebouwd, waarbij niet alle adviezen invulling dienen te krijgen vanuit de lokale besturen om tot een gedegen Open Data beleid te komen. Om rekening te houden met de diverse ambitieniveaus van steden en gemeenten, zullen in het **draaiboek** (voorjaar 2024) aanbevelingen geselecteerd en geprioriteerd worden naargelang de Open Data maturiteit van de lokale besturen, om aanbevelingen op maat voor ieder lokaal bestuur te kunnen maken. Daarnaast situeren zowel de **investeringen** als de **potentiële meerwaarde** van Open Data zich overheen verschillende bestuursniveaus, waardoor in dit hoofdstuk ervoor werd gekozen om zowel **aanbevelingen aan bovenlokale overheden** (zijnde de Vlaamse, federale en Europese overheidsniveaus) als **aanbevelingen en richtlijnen voor het lokale niveau** te formuleren.

Het rapport benadrukt dan ook dat Open Data een **gezamenlijke inspanning** vereist en dat zowel de regionale als de lokale overheden een cruciale rol spelen in het bevorderen van openheid en transparantie. De uitwerking van een **bovenlokaal kader** is hierbij essentieel om de investeringen bij steden en gemeenten maximaal te laten renderen.

5. Aanbevelingen | Inleiding

Dit bovenlokaal kader dient in co-creatie tussen Vlaanderen en de steden en gemeenten opgemaakt te worden, waarin een top-down benadering gecombineerd wordt met een bottom-up aanpak om tot een gedragen strategisch kader te komen. Steden en gemeenten kunnen via **onderlinge kennisdeling** reeds belangrijke stappen zetten richting dergelijk strategisch kader (bv. in samenwerkingsverbanden binnen VVSG en KCVS) en zo als **volwaardige partner** optreden om het beleid met Vlaanderen te co-creëren. Het bovenlokaal kader dient de reeds **bestaande initiatieven en governance lichamen** (zoals Athumi, de Datavindplaats, werkgroepen, coördinerende rollen, ...) te waarborgen en in één samenhangend kader op te nemen, en dient daarnaast de juiste **use cases** te identificeren om op in te zetten en die tot Open Data leiden.

Het is hierbij cruciaal dat Vlaanderen steun en ontzorging biedt ten aanzien van de lokale besturen inzake de invulling van dit strategisch kader, gegeven de baten van Open Data zich vaak op bovenlokaal niveau situeren of slechts later in de tijd gerealiseerd kunnen worden en gegeven de beperkte resources die lokale besturen ter beschikking hebben. Lokale besturen kunnen vaak dan ook niet enkel op eigen resources steunen om de volledige meerwaarde van Open Data te realiseren. De voornaamste meerwaarde voor de lokale besturen zelf is om hun eigen **interne data huishouding** op orde te krijgen, maar mits ondersteuning van Vlaanderen, kan het Open Data verhaal ook vormgegeven worden naar het ecosysteem. Concrete ondersteuning vanuit Vlaanderen kan er dan bijvoorbeeld in bestaan financiering te voorzien om de gedefinieerde use cases op te leveren.

Op volgende slide wordt alvast een **overzicht** van de gemaakte aanbevelingen voor de lokale overheden weergegeven, waarbij de lezer wordt uitgenodigd om deze aanbevelingen te beschouwen als een bron van **inspiratie en ideaalbeeld** voor een toekomst waarin een **datagedreven** overheid de norm is. De gemaakte aanbevelingen worden hierbij uitgezet overheen een **tijdslijn van 5 jaar**, om prioriteiten binnen de aanbevelingen aan te tonen. Het is voor steden en gemeenten, vanwege beperkte resources en organisatorische capaciteit, immers niet mogelijk om op alle aanbevelingen tegelijkertijd in te zetten. Belangrijk hierbij is om nogmaals te benadrukken dat **het geschetste beeld een ideaalscenario vormt**, waarbij de voordelen van Open Data zowel voor overheden zelf als voor het bredere ecosysteem maximaal gerealiseerd worden. Een verdere contextuele toelichting van deze roadmap kan op volgende slide geraadpleegd worden.

Prioritering aanbevelingen | lokale overheden (Gent, Brugge)

- Verankeren data(management)beleid i.f.v. interne kennisopbouw
 - Stimuleren gebruik en innovatie van Open Data
 - Investerings in datasets business case driven maken

TRANSVERSAAL

TRANSVERSAAL

Deze 3 aanbevelingen zijn op elk moment relevant.

OPTIMALISATIE

Deze 2 aanbevelingen zorgen voor een optimalisatie van de gerealiseerde werking.

UITBOUW

De implementatie van deze 2 aanbevelingen zorgt voor een verdere uitbouw door de operationalisering van de strategie.

FOCUS

De implementatie van deze 2 aanbevelingen is prioritair bij het uitdragen van het strategisch kader.

FUNDAMENT

Deze 2 aanbevelingen gelden als conditio sine qua non voor de implementatie van de overige aanbevelingen.

OPTIMALISATIE

- Verlagen van de adoptie- en publicatiekost
- Vraag & aanbod in het ecosysteem meer en beter verbinden

OPSCHALING

- Beschikbaar maken structureel budget voor aanbieden prioritair datasets
- Opnemen rol als 'vuurtoren' vanuit centrumsteden

FOCUS

- Homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data
- Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data

FUNDAMENT

- Uitwerken lange termijn strategisch kader voor Open Data
- Uitwerken transparant en gedragen governance-model met heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

0-1 jaar

2-3 jaar

4-5 jaar

+5 jaar

5. Prioritering aanbevelingen | Lokale overheden (Gent, Brugge)

Zoals op voorgaande slide ook werd meegegeven, vormt **het geschetste beeld van de gemaakte aanbevelingen een ideaalscenario**, waarbij de voordelen van Open Data zowel voor overheden zelf als voor het bredere ecosysteem maximaal gerealiseerd worden. Een aantal elementen zijn echter cruciaal om in acht te nemen bij het doornemen van de roadmap:

- Opdat **Open Data** vanuit de aanbevelingen door lokale overheden naar de **'next level'** kan worden gebracht, is ondersteuning vanuit Vlaanderen essentieel. De **beschikbare capaciteit** binnen lokale besturen voor Open Data is immers vaak te beperkt om vanuit de eigen resources alleen invulling te geven aan deze aanbevelingen. Zo rapporteert centrumstad Brugge dat op dit ogenblik 4 collega's vanuit de stad betrokken zijn bij het beheer en de distributie van Open Data, die samen een equivalent vormen voor ongeveer 0,2 VTE. Daarbij heeft Vlaanderen een belangrijke rol te vertolken in **kennisoverdracht en expertise** richting de lokale besturen, om efficiëntie van beschikbare capaciteit op lokaal niveau te maximaliseren. Ook **financiering** of het ter beschikking stellen van **ondersteunende profielen** kan een belangrijke rugsteun bieden voor de steden en gemeenten. Tenslotte is ook sturing vanuit Vlaanderen nodig wat betreft een **richtinggevend strategisch kader** waarop lokale besturen hun Open Data beleid kunnen baseren. Wat zijn prioriteiten die vanuit Vlaanderen naar voren worden geschoven? Wat zijn de minimale vereisten waaraan lokale besturen dienen te voldoen?
- Daarnaast toont de roadmap aan dat lokale besturen gemaakte **efforts kunnen spreiden** via een meerjarenplan voor Open Data, en niet op alle aanbevelingen tegelijkertijd dienen in te zetten. Zo toont de roadmap aan welke **fundamenten** eerst gelegd dienen te worden, waarna andere aanbevelingen **stapsgewijs** uitgerold kunnen worden. Belangrijk hierbij om aan te geven is dat lokale besturen los van het waarmaken van de fundamentele aanbevelingen (cfr. uittekenen van het strategisch kader en governance-model) ook reeds kunnen inzetten op het realiseren van **laaghangend fruit** om snelle, eenvoudige winsten te boeken met een directe impact op hun werking. Een aantal voorbeelden van laaghangend fruit omvatten (1) het opnemen van gestandaardiseerde bepalingen omtrent Open Data (en ruimer genomen data), data interoperabiliteit en dataportabiliteit in bestekken of (2) het aanbieden van gemeenschappelijke infrastructuur naar kleinere lokale besturen, opdat deze geen eigen Open Data portaal dienen te onderhouden maar hun Open Data op bestaande dataportalen van centrumsteden of Vlaanderen kunnen publiceren. Voor een volledige opsomming wordt verwezen naar het draaiboek van lokale besturen (dat in het voorjaar van 2024 opgeleverd zal worden).

5. Prioritering aanbevelingen | Lokale overheden (Gent, Brugge)

- Tenslotte dient benadrukt te worden dat niet alleen **overheen** de aanbevelingen een **prioritering** werd uitgewerkt, maar dat ook binnen de aanbevelingen een gelaagdheid kan worden opgemerkt. De aanbevelingen omvatten immers diverse geformuleerde actiepunten, maar die **niet allen noodzakelijk invulling** dienen te krijgen om tot een gedegen Open Data beleid te komen. Een aantal actiepunten onderbouwen een sterk doorgedreven Open Data beleid, waarin het potentieel van Open Data voor lokale besturen en het ruimere ecosysteem (zo) maximaal (mogelijk) wordt gerealiseerd, maar zijn mogelijks erg ambitieus voor een gemiddeld lokaal bestuur om te kunnen realiseren met beschikbare middelen. Dergelijke actiepunten kunnen dan veeleer als een **nice to have** beschouwd worden, en dienen geen invulling te krijgen alvorens naar een 'volgende' aanbeveling wordt overgegaan. Deze evaluatie van **must do's versus nice to have's** kan door het lokaal bestuur zelf gebeuren, maar steden en gemeenten kunnen hiervoor ook teruggrijpen naar het draaiboek voor lokale besturen (voorjaar 2024). In dit draaiboek zullen prioriteiten overheen, maar ook binnen aanbevelingen uitgewerkt worden naargelang de maturiteit en ambitieniveau van de lokale besturen in Vlaanderen. **Om alvast een tipje van de sluier op te lichten, zal het voor lokale besturen in essentie minimaal nodig zijn om hun Open Data beleid te richten op het ontsluiten van de high-value datasets die door Europa worden voorgeschreven, en om deze richtlijn als absolute ambitie in hun Open Data beleid op te nemen.**
- Voor de **inhoudelijke uitwerking** van de diverse aanbevelingen wordt verwezen naar hoofdstuk 5.3, waarin de aanbevelingen worden geclusterd binnen **4 thema's**, namelijk: visie & strategie, interne organisatie & skills, impact & return on investment en kwaliteit van het aanbod. Voor iedere aanbeveling wordt kort het doel van de aanbeveling geschetst, alsook hoe de concrete aanbeveling invulling kan krijgen door de lokale besturen.

5. Aanbevelingen

Bovenlokaal niveau (Vlaanderen, Europa)

Aanbevelingen | Visie & beleid

Deel 1 - aanbevelingen voor bovenlokale overheden (Vlaanderen, Europa)

Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

**Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden,
beschreven in een transparant en gedragen governance-model**

**Kennis & capaciteitsopbouw in functie van het vormgeven en realiseren
van het Open Data beleid**

Faciliteren van de adoptie van Linked Open Data

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (1/9)

Visie & beleid

Doel:

- Open Data blijft ondanks de vele toepassingen ervan op dit moment vaak onderbelicht en bereikt onvoldoende schaal binnen Vlaanderen om de volledige meerwaarde voor de hergebruiker te kunnen realiseren. Vlaanderen dient daarom een duidelijke en bindende strategie voor Open Data te formuleren die gericht is op het verhogen van de maturiteit van het Open Data landschap, die zich enerzijds toelegt op het in kaart brengen van de concrete **noden en verwachtingen** van de hergebruiker ('waar zit de markt op te wachten'), en die anderzijds verzekert dat de **schaal** kan beantwoorden aan deze noden van de markt. De rol voor de **Vlaamse Overheid** is hierbij cruciaal om een lokale Open Data economie mogelijk te maken, door een **Vlaams kader** te scheppen dat toelaat om de meerwaarde van Open Data te realiseren en de nodige ondersteuning biedt, gezien de grootste meerwaarde zich vaak niet op het lokale niveau situeert. De inspanningen van steden en gemeenten kunnen op hun beurt bijdragen aan de **nationale data economie**. **Concreet dient Open Data ingebed te worden in de ruimere Vlaamse datastrategie, om de unieke plek die Open Data in het datalandschap heeft te definiëren en te kaderen hoe Open Data bijdraagt aan de algemene datastrategie.** Het inbedden van Open Data in de datastrategie moet bijdragen om de belofte van Open Data waar te maken, waaronder: het zorgen voor een **betere besluitvorming** en transparantie van het beleid, het **stimuleren van innovatie** en wetenschappelijk onderzoek, het faciliteren van participatie en maatschappelijke betrokkenheid om gezamenlijke uitdagingen aan te pakken, het **verhogen van de efficiëntie** van informatieoverdracht en van interne processen, en uiteindelijk het realiseren van economische groei en werkgelegenheid door data breed toegankelijk te maken voor burgers, bedrijven en beleidsmakers. **Het kader dient finaal in te zetten op een volledige doorstroom van data vanuit het lokaal niveau, naar het Vlaams, federaal en Europees niveau om schaal van datasets te verzekeren en toegankelijk te maken.** Het strategisch kader dient hierbij een overzicht van **middelen** te omvatten die toegekend worden voor de oplevering van de diverse datasets en use cases, in verhouding tot de **vraag** ernaar. Een belangrijke enabler voor de toekomstige werking van Open Data is om Open Data een blijvende indicator van de DESI te laten uitmaken ([Digital Economy and Society Index](#) - die Europese lidstaten scoort op hun digitale prestaties en concurrentievermogen), een index die als belangrijke factor in acht wordt genomen bij het opmaken van beleidsplannen en beslissingen.

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (2/9)

Visie & beleid

Doel:

- Daarnaast zullen komende jaren de mogelijkheden van **Artificiële Intelligentie** en ontwikkelingen zoals de **Data Spaces** het belang van open, interoperabele data alleen maar vergroten. Data spaces laten steden en gemeenten toe om meer **complex use cases** te realiseren door Open Data te verrijken met private data, en laten toe om Open Data op **grotere schaal** te raadplegen, wat een belangrijke meerwaarde levert voor steden en gemeenten. Het huidige momentum biedt een unieke gelegenheid om enerzijds maximaal te lobbyen voor Open Data en het als een niet te missen en **integraal onderdeel** van het datalandschap te beschouwen en anderzijds een meer gecoördineerde aanpak te ontwikkelen om **kwaliteitsvolle datasets** te bekomen die nodig zijn om nieuwe technologische evoluties maximaal te kunnen voeden en ondersteunen binnen Vlaanderen.
- Het is dus van cruciaal belang om binnen de Vlaamse datastrategie een **uniform, gestructureerd en allesomvattend kader** voor Open Data op te nemen. Dit kader moet fungeren als een overkoepelend raamwerk dat een duidelijke richting geeft aan het beheer, de verspreiding en het gebruik van Open Data op zowel regionaal als lokaal niveau, en dat doorgedreven gebruik en innovatie vanuit Open Data stimuleert. Dit kader dient enerzijds richtinggevend te zijn voor de inspanningen met betrekking tot Open Data op lokaal niveau, en dient verder ook bindend te zijn, om los te komen van de vrijblijvendheid waarmee Open Data de voorbije jaren gepaard ging. Het kader dient een **verdere operationalisering** te zijn van bestaande strategische principes zoals het Open Data Charter, waarbij de principes vanuit het ODC vertaald worden naar een tastbare roadmap voor lokale besturen. Voor het realiseren van dergelijke operationalisering kan niet puur naar de lokale besturen zelf gekeken worden, maar liggen de drivers voornamelijk op Vlaams en federaal niveau. Het kader dient minstens **duidelijke richtlijnen** te omvatten voor lokale overheden met betrekking tot de prioritaire datasets, kwaliteitscriteria en standaarden. Gegeven de beperkte financiële en personele slagkracht van steden en gemeenten, kunnen lokale besturen immers niet op alle datadomeinen tegelijkertijd inzetten, maar dienen prioritaire datasets bepaald te worden. Deze prioritaire datasets dienen bepaald te worden in samenspraak met de **thematische departementen en agentschappen** van de Vlaamse Overheid, en dienen op lokaal niveau (voor de lokale prioritaire datasets) geïdentificeerd te worden overheen de **thematische diensten** van steden en gemeenten, waarop

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (3/9)

Visie & beleid

Doel:

lokale besturen hun efforts dan kunnen focussen. Duidelijke richtlijnen moeten lokale besturen in staat stellen om hun werking te focussen op datasets met een **hoge maatschappelijk waarde**, en om deze op een kwaliteitsvolle manier op te leveren. Een voorbeeld dat hierbij aangehaald kan worden is de lokale strategie van **stad Antwerpen**, die een **Program Data Manager** aanstelt om de noden van departementen in kaart te brengen en deze te betrekken, en hen een duidelijke rol geeft voor beleidsondersteuning. De richtlijnen in dit kader dienen verder ook voort te vloeien uit de strategie die Europese richtlijnen en normen vertaalt naar een concreet en praktisch Vlaams beleid, terwijl tegelijkertijd voldoende ruimte wordt gelaten voor lokale accenten en beleidskeuzes, terwijl de wisselwerking met de ruimere Vlaamse datastrategie continu bewaakt wordt. Streven naar een uniforme en effectieve aanpak van Open Data op lokaal niveau, zal bijdragen aan **transparantie, innovatie en een verbeterde dienstverlening** binnen de Vlaamse samenleving.

Wat & hoe:

- **Inbedden van Open Data in de ruimere Vlaamse datastrategie:** Binnen de Vlaamse datastrategie dient Open Data een **unieke positie** te krijgen, waarin ook de **meerwaarde van Open Data** inzake de datastrategie wordt gedefinieerd. Het uittekenen van een **lange termijn visie** dient lokale besturen te helpen bij het plannen van hun investeringen in (Open) Data. Het vastleggen van doelstellingen en ambities voor de komende jaren, kan lokale overheden helpen om hun middelen gericht(er) in te zetten, onder meer bij het verzamelen en beschikbaar stellen van waardevolle datasets. Deze strategie dient uiteraard aansluiting te vinden met reeds bestaande of lopende initiatieven zoals het Open Data Actieplan van Digitaal Vlaanderen. Tevens moet de Vlaamse strategie garanderen dat de verscheidenheid aan lopende initiatieven in Vlaanderen op elkaar wordt afgestemd, met als doel eenduidige en geconcentreerde inspanningen te realiseren, gericht op het gemeenschappelijke doel.
- **Definiëren van prioritaire datasets voor lokale besturen:** Het strategische kader dient prioriteiten vast te stellen voor Open Data met betrekking tot **datasets, beleidsdomeinen en use cases**. Hierdoor kunnen lokale besturen inspanningen gericht maken, waardoor ze

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (4/9)

Visie & beleid

Wat & hoe:

beter in staat zijn om hoogwaardige datasets op een kwaliteitsvolle manier beschikbaar te stellen. Concreet dient Vlaanderen top-down binnen het Europees kader de **prioritaire datasets** te definiëren die vanuit lokale overheden gepubliceerd dienen te worden. Deze datasets omvatten datasets die relevant zijn op Vlaams en Europees niveau ('de geïdentificeerde high-value datasets'). Prioritaire datasets kunnen enerzijds datasets omvatten waarmee een lokaal bestuur **snel en individueel** aan de slag kan (bv. POI's, locaties speelterreinen, ...), alsook datasets die ingebed zijn in werkingen die bepaald zijn door **Vlaamse en federale wetgeving**. Bij deze laatste is actieve betrokkenheid van de Vlaamse Overheid cruciaal. Verder dient ook inzicht gegeven te worden omtrent situaties waarbij aan lokale besturen gevraagd wordt om datasets te publiceren die ze zelf (al dan niet deels) aankopen. Daarnaast moeten de richtlijnen ook de flexibiliteit bieden om bottom-up lokale prioriteiten en behoeften te weerspiegelen ('welke datasets kunnen op lokaal niveau een economische en/of maatschappelijke meerwaarde leveren, wat zijn hot topics binnen onze stad of gemeente?'). Het strategisch kader dient hierbij te specificeren hoe deze datasets worden verzameld, beheerd en gedeeld, en dient richtlijnen te omvatten omtrent het beoogde **kwaliteitsniveau van deze datasets**. Deze kwaliteitsvereisten omvatten onder meer het vaststellen van duidelijke kwaliteitsnormen, waarbij hogere kwaliteitseisen voor de prioritaire datasets worden nagestreefd. Belangrijke aspecten hiervan zijn richtlijnen omtrent de **standaardisatie** van dataformaten (bv. het gebruik van de DCAT-standaard voor metadata), te hanteren **licenties** voor data publicatie, of richtlijnen omtrent (de toepassingsgebieden voor) **Linked Open Data** (zie verder ook de aanbeveling 'faciliteren van de adoptie van Linked Open Data'). Tot slot worden **Service Level Agreements (SLA's)** aanbevolen om de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van datasets te waarborgen. Belangrijk in de definiëring van de prioritaire en high-value datasets is dat Vlaanderen een **duidelijke prioritering** uitwerkt, die collectief wordt bepaald, betreffende op welke datasets eerst wordt ingezet. Hierrond dienen vanuit Vlaanderen **concrete projecten** gebouwd te worden, in combinatie met een sterke communicatie rond de meerwaarde ervan, om lokale besturen voldoende te engageren en zo voldoende schaal te bereiken. Ook het nog op te richten [Datapedia](#) verhaal kan hier een cruciale rol in vertolken. Datapedia wil als platform belangrijke stappen zetten om kwaliteitsvolle datasets te koppelen aan concrete beleidsuitdagingen, en tracht zo in te spelen op

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (5/9)

Visie & beleid

Wat & hoe:

de uitdaging om hergebruikers beter wegwijs te maken in het datalandschap (zie resultaten bevraging vraagzijde). Kortom dient Vlaanderen verder te gaan dan Open Data als doelstelling as such, en lokale besturen mee te nemen in trajecten en use cases van Open Data.

- **Ruimte bewaren voor het definiëren van lokale prioritaire datasets:** Om de meerwaarde van Open Data op regionaal niveau te maximaliseren, dient het strategisch kader de lokale besturen de ruimte en flexibiliteit te bieden om lokale prioritaire datasets te identificeren en uit te bouwen. Deze datasets moeten worden geselecteerd op basis van hun potentieel om de **interne werking** van lokale overheden en de **dienstverlening** aan burgers en bedrijven te verbeteren, of **samenwerking** met hogere onderwijsinstellingen en het middenveld te stimuleren. Daarnaast dienen lokale overheden ook te kunnen inspelen op **lokale evenementen, lokale vraagstukken** en tegemoet komen aan wat er lokaal leeft, door hieromtrent snel eenvoudige datasets aan te leveren (bv. de locaties van lokale speelpleinen, de locaties van parkeerplaatsen voor personen met een beperking, etc.). Eveneens dient er ruimte te bestaan voor het lokaal bestuur om naast hoogkwalitatieve prioritaire datasets ook **minder up-to-date en minder kwalitatieve datasets** te etaleren, om aan de buitenwereld te tonen welke data de stad in haar bezit heeft en kan aanbieden via haar portaal, bij wijze van 'vitrine'.
- **Betrekken van voldoende stakeholders bij de opmaak van het strategisch kader:** Om voldoende draagvlak van het strategisch kader te genereren dienen naast de centrumsteden ook de overige steden en gemeenten maximaal het Open Data Charter te ondertekenen. Daarnaast is het van groot belang dat de diverse belanghebbenden, waaronder overheidsinstanties, lokale besturen, onderwijs- en kennisinstellingen, ondernemingen en het maatschappelijk middenveld, betrokken worden bij de ontwikkeling en implementatie van het strategisch kader voor Open Data binnen de ruimere datastrategie, om een zo ruim mogelijk draagvlak te garanderen. Vlaanderen dient deze partijen samen te brengen om hen te consulteren, input te verzamelen en de belangrijkste aspecten van de strategie **af te toetsen en te valideren**, opdat het strategisch kader door alle partijen betrokken bij de uitvoer maximaal wordt erkend en aanvaard. Bij de ontwikkeling van het strategisch kader dient er bijvoorbeeld rekening gehouden te worden met de **leveranciers** die de Open Data werking binnen

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (6/9)

Visie & beleid

Wat & hoe:

lokale besturen ondersteunen. De capaciteit en bereidheid van deze organisaties om ondersteuning te bieden kan een grote invloed uitoefenen op de mogelijkheden van lokale besturen om al dan niet te voldoen aan de richtlijnen binnen het kader. Door deze belanghebbenden eveneens te betrekken bij de totstandkoming van het kader wordt niet alleen een breder draagvlak gecreëerd, maar wordt ook gewaarborgd dat dit kader daadwerkelijk uitvoerbaar is. Het betrekken van en afstemming bekomen met de verschillende stakeholders kan het best op **Vlaams niveau** georganiseerd worden, vanuit efficiëntiestandpunt voor de deelnemers. Bij wijze van buitenlands voorbeeld kan ook de case van **Zweden** belicht worden, waarbij lokale regeringsbureaus actief in open dialoog treden met vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld. Via gerichte discussie en dialoog dienen tot verbeteringen aan de onderliggende coördinatie en data voor regeringsbesluitvorming gekomen te worden.

- **Uittekenen van een governance-model:** Naast het opzetten en valideren van de strategie in samenspraak met de belangrijkste stakeholders, dient er ter opvolging van de strategie eveneens een **governance- of samenwerkingsmodel** uitgetekend te worden. Het governance model dient tot op een voldoende **operationeel detailniveau** opgesteld te worden, waarbij verder wordt gegaan dan de algemene principes van het beleid, en een doorvertaling wordt gemaakt naar het managen van concrete roadmaps die hieraan invulling geven. Ook hierbij is het essentieel dat stakeholders inspraak krijgen en dit model kunnen valideren.
- **Communiceren van de voordelen en meerwaarde van Open Data:** Daarnaast dient het strategisch kader de voordelen en meerwaarde van Open Data voor diverse belanghebbenden te benadrukken (bv. door aan te tonen dat het koppelen en verbinden van datasets bijdraagt aan een dieper begrip van complexe vraagstukken en beleidsuitdagingen of door aan te geven op welke manier Open Data innovatie en samenwerking kan stimuleren, etc.). Vlaanderen kan hierop inzetten door middel van **effectieve communicatie en training**, om bewustzijn te creëren over de lange termijn strategie en hoe deze te vertalen naar en in te bedden in de operationele werking op lokaal niveau. Smart Flanders kan hierbij haar rol als katalysator verder uitdragen om zo de maturiteit van steden en gemeenten op gebied van Open Data verder te verhogen.

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (7/9)

Visie & beleid

Wat & hoe:

- **Organiseren van workshops, webinars en informatiesessies om het strategisch kader uit te dragen:** Om de belanghebbenden vertrouwd te maken met de verschillende richtlijnen, het governance-model en de voordelen van (Linked) Open Data kunnen vanuit Vlaanderen (interactieve) sessies georganiseerd worden. Verder kan Vlaanderen **samenwerkingsverbanden** initiëren en uitwisseling van **best practices** stimuleren tussen lokale besturen onderling en met andere belanghebbenden, door fora voor kennisdeling op te zetten, waarbij lokale succesverhalen en de aanpak van lokale uitdagingen worden gedeeld, met als doel om kennisdeling overheen stadsgrenzen aan te moedigen. Een nuttig framework dat hierbij aangewend kan worden voor het evalueren en in kaart brengen van nieuwe samenwerkingsverbanden is het [Data Cooperation Canvas](#). Tenslotte dient er ook maximaal ingezet te worden op bestaande samenwerkingsverbanden via organisaties zoals VVSG, KCVS en V-ICT-OR.
- **Voorzien van structurele financiering vanuit Vlaanderen voor Open Data:** Om de richtlijnen vanuit Vlaanderen kracht bij te zetten, kan Vlaanderen ervoor opteren om structurele financiering vrij te maken voor lokale besturen binnen hun Open Data beleid. Zo situeren de **investeringskosten** voor Open Data zich vaak op lokaal niveau bij het lokaal bestuur, terwijl de meerwaarde ervan op bovenlokaal niveau wordt gerealiseerd of **baten** slechts later in de tijd kunnen worden bekomen. Financiële ondersteuning vanuit Vlaanderen kan lokale besturen een stimulans bieden om hier toch voldoende op in te zetten, en toont aan dat Vlaanderen volledig achter de (Open) Datastrategie staat. Verder is het belangrijk dat Open Data niet as such wordt gepubliceerd, maar in een **gestandaardiseerd** formaat ter beschikking wordt gesteld door lokale besturen, om zo de vindbaarheid van data te verhogen, alsook het samenvoegen van datasets te vereenvoudigen en in te spelen op de volledigheid en schaal van Open Data. Vlaanderen kan lokale besturen hierin ondersteunen door financiering te voorzien bij het doorlopen van standaardisatietrajecten. Verdere uitwerking van de high-value datasets zal maken dat er veel verwacht wordt van de lokale besturen, waarvoor structurele financiering vanuit Vlaanderen belangrijk zal zijn.
- **Blijvend investeren in de nodige technologische infrastructuur vanuit Vlaanderen:** Technologische capaciteit en oplossingen zijn nodig om het verzamelen, opslaan, beheren en delen van Open Datasets te faciliteren. Platformen zoals **Datavindplaats en VSDS** waar data op

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (8/9)

Visie & beleid

Wat & hoe:

Vlaams niveau samengebracht en gepubliceerd worden zijn essentieel om een voldoende grote schaal van Open Data te verzekeren en hergebruik te faciliteren. Deze portalen moeten dan ook maximaal toegankelijk gemaakt worden, zodat een breed gebruik verder gefaciliteerd wordt. Daarnaast kan **technische ondersteuning** vanuit Vlaanderen aan lokale besturen geboden worden om ervoor te zorgen dat steden en gemeenten in staat zijn om aan de vooropgestelde kwaliteitsnormen te voldoen en datasets effectief te publiceren. Dit kan onder meer bestaan uit het verstrekken van gebruiksvriendelijke tools of ter beschikking stellen van technische profielen die kunnen helpen bij het beheren, publiceren, integreren en standaardiseren van gegevens. Het programma [Lokaal Digitaal](#) kan hierbij een belangrijke rol vertolken.

- **Stimuleren van innovatie vanuit Open Data:** Vlaanderen kan **subsidies, prijzen of andere incentives** beschikbaar stellen om innovatieve projecten te ondersteunen die additionele meerwaarde creëren op basis van Open Data, om de verschillende voordelen en meerwaarden van Open Data voldoende kenbaar te maken. Daarnaast kan Vlaanderen diverse **partnerschappen** aangaan en faciliteren met de private sector, onderwijs- of onderzoeksinstituten of andere spelers om Open Data initiatieven te initiëren, waar er potentieel gezien wordt. Data spaces zullen hier een belangrijke rol vertolken in het samenbrengen en kruisen van sectorale of cross-sectorale datasets met potentiële meerwaarde. Naast het aanbieden van incentives of het aangaan van samenwerkingsverbanden kan ook het lopende onderzoek van Imec vermeld worden. Imec onderzoekt namelijk of er een [Sandbox rond Open Data](#) opgezet kan worden, waardoor innovatieve producten of diensten in de praktijk getest kunnen worden, zonder dat aan alle wettelijke verplichtingen of beperkingen voldaan dient te worden. Dergelijke Sandbox laat overheden ook toe om de **impact** van innovaties beter in te schatten en de risico's en **maatschappelijke meerwaarde** te beoordelen.
- **Implementeren van een systematisch monitorings- en evaluatieproces:** Periodieke evaluaties zijn noodzakelijk om de voortgang van het strategisch kader op te volgen en bij te sturen waar nodig. De strategie moet **dynamisch** opgesteld worden en regelmatig worden herbekeken om te (blijven) voldoen aan de veranderende behoeften, technologische ontwikkelingen en nieuwe inzichten. Belangrijk hierbij

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (9/9)

Visie & beleid

Wat & hoe:

is om voldoende inspraak en feedback van belanghebbenden mee te nemen, opnieuw in kader van maximale gedragenheid van het strategisch kader. Zo is er voldoende afstemming nodig met de lokale besturen, het zijn immers zij die gemonitord gaan worden inzake hun Open Data beleid. Uittekenen van het monitoringsproces dient dan ook in samenspraak en co-creatie met de steden en gemeenten te gebeuren. Bovendien dient er een stimulans te worden gecreëerd voor lokale besturen om de strategie van Vlaanderen te volgen. Lokale besturen die voldoen aan het wetgevend kader en de daarin gestelde richtlijnen dienen te worden beloond, waarbij het bovendien noodzakelijk is om af te stappen van de huidige vrijblijvendheid door actie te ondernemen tegen steden en gemeenten die systematisch nalaten deze richtlijnen te volgen. Om lokale besturen te ondersteunen bij het continu monitoren van hun Open Data beleid, dienen er vooraf **Key Performance Indicators** (KPI's) gedefinieerd te worden waar de lokale besturen hun Open Datawerking kunnen op afstemmen. Deze KPI's dienen in lijn te liggen met de doelstellingen zoals bepaald in de **Vlaamse strategie** alsook met de **lokale beleidsprioriteiten** van de verschillende lokale besturen, en kunnen diverse aspecten van Open Data beoordelen, waaronder de volledigheid van datasets en in het bijzonder van de prioritaire datasets, de kwaliteit van de data en metadata, de actualiteit van gegevens, de gebruikerservaring, of de impact van datadeling op beleidsvorming en besluitvorming. Door meetbare resultaten in kaart te brengen, kunnen lokale overheden hun inspanningen sturen en continue verbetering nastreven. Vlaanderen moet op basis van deze KPI's periodiek impactmetingen en evaluaties uitvoeren om de evolutie van de Vlaamse strategie en het behalen van haar doelstellingen op te volgen en bij te sturen. Voor meer uitleg met betrekking tot **KPI's** en een lijst van concrete voorbeelden wordt verwezen naar **bijlage 8.1**.

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een governance-model met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

2. Uitwerken van een governance-model met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden (1/5)

Visie & beleid

Doel:

- Het opzetten van een gedragen governance-model met duidelijk toegewezen rollen en verantwoordelijkheden voor het lokale én het bovenlokale niveau is essentieel voor het effectieve beheer en de bevordering van (Open) Data. Dit kader moet de verdeling van verantwoordelijkheden op **verschillende bestuursniveaus** en tussen **stakeholders** in Vlaanderen vastleggen.
- Een **sterke wisselwerking** tussen de Vlaamse Overheid en lokale steden en gemeenten is vereist om het strategische kader te kunnen realiseren. In het verleden werden reeds tal van initiatieven en programma's rond Open Data opgericht, deze dienen voldoende op elkaar afgestemd te worden om parallelle initiatieven en efforts zoveel als mogelijk te vermijden. Alleen vanuit een gezamenlijke inspanning kunnen uniforme richtlijnen worden ontwikkeld die door alle partijen worden geaccepteerd en gedragen, en zo effectief worden geïmplementeerd op het lokale niveau.

Wat & hoe:

- Zowel Vlaanderen als de stakeholders binnen haar landschap vervullen diverse rollen en verantwoordelijkheden. Het is noodzakelijk dat deze rollen duidelijk worden gedefinieerd als integraal onderdeel van het strategisch kader. In tegenstelling tot de huidige vrijblijvendheid, dient dit toekomstige governance-model te resulteren in meer duidelijkheid betreffende de verdeling van **taken, rollen en verantwoordelijkheden** tussen de **lokale besturen**, het **bovenlokale niveau** en het **brede ecosysteem**.
- **Vlaams niveau:**
 - **Open Data coördinator:** de Vlaamse Overheid speelt een centrale rol bij het **bevorderen** en **coördineren** van Open Data initiatieven op Vlaams niveau. Ze werkt aan het **ontwikkelen van het beleid, standaarden en richtlijnen voor het vrijgeven van Open Data**, in lijn met en ingebed in de algemene datastrategie, en zorgt voor samenwerking tussen de diverse overheidsinstanties. De Vlaamse Overheid dient zorgvuldig toezicht te houden op lopende initiatieven door na te gaan of deze in lijn liggen met de Vlaamse strategie. Daarnaast dienen relevante projecten met elkaar **verbonden** te worden, zodat inspanningen doorheen Vlaanderen op een

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een governance-model met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

2. Uitwerken van een governance-model met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden (2/5)

Visie & beleid

Wat & hoe:

efficiënte wijze worden geïntegreerd en versterkend werken. Vlaanderen kan hier een additionele rol vertolken inzake een betere **capaciteitsopbouw** rond de Open Data(werking). Door middel van het organiseren van kennisdelingssessies, trainingen, workshops kunnen de vaardigheden van lokale ambtenaren en maturiteit van overheidsorganisaties op het gebied van (Open) Data verbeteren.

- **Werkgroep Vlaams Stuurorgaan Informatie en ICT-beleid:** Om deze rol te kunnen vervullen wordt geadviseerd dat Open Data een plek krijgt binnen het Vlaams Stuurorgaan Informatie en ICT-beleid, door **Open Data als een werkgroep binnen het Stuurorgaan te verankeren**. Op deze manier kan het strategisch kader rond Open Data structureel ingebed worden in de algemene datastrategie, en wordt Open Data steevast op de agenda geplaatst.
- **Beheerder Datavindplaats:** Vlaanderen heeft de taak om te voorzien in de **schaalvereisten** die worden gesteld door zowel de markt als het bredere ecosysteem. Vlaanderen draagt daarom, via het platform [Datavindplaats](#), de verantwoordelijkheid om lokale Open Data naar een hogere schaal te brengen. Om de waarde van Open Data te vergroten, is het van vitaal belang om gegevens van verschillende bronnen en stakeholders te consolideren en te integreren. Daarbij dient voorzien te worden in een gebruiksvriendelijk portaal, dat alle nodige metadata bevat en effectief wordt onderhouden. Het voorzien van **uitgebreide zoekfunctionaliteiten** en kwalitatieve omschrijvingen van datasets, kan er daarnaast aan bijdragen dat data beter 'vindbaar' wordt als antwoord op een specifieke vraag of uitdaging. Tenslotte is het ook cruciaal dat Vlaanderen blijvend inzet op het promoten en kenbaar maken van de Datavindplaats, om het gebruik ervan te stimuleren.
- **Facilitator van samenwerking en kennisdeling:** Vlaanderen dient een sturende en verbindende rol te vervullen door lokale besturen en andere relevante belanghebbenden samen te brengen in organen die gezamenlijk (mede) de werking van Open Data zullen bepalen. Bestaande samenwerkingsverbanden, zoals VVSG en KCVS, zullen een centrale positie innemen in dit proces en dienen hun rol met betrekking tot Open Data verder te versterken. Het is van belang op te merken dat lokale besturen op het gebied

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een governance-model met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

2. Uitwerken van een governance-model met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden (3/5)

Visie & beleid

Wat & hoe:

van agendasetting mede de **focus** kunnen bepalen, bijvoorbeeld door deelname aan de Raad van Bestuur, het dagelijks beheer en de werkgroepen van KCVS, en door in te gaan op oproepen van Smart Flanders met betrekking tot voorstellen voor jaarthema's.

- **Werkgroep datawerking binnen lokale besturen:** Daarnaast kan er met betrekking tot Open Data en de bredere datawerking een werkgroep worden opgericht binnen het bestaande Stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT- beleid, die meewerkt aan de strategie (dit **Stuurorgaan** is het coördinatieteam voor de VDI en kan adviezen aangaande het informatie- en ICT-beleid voorstellen aan de Vlaamse Regering, na goedkeuring van de Vlaamse Regering worden deze adviezen bindend¹). Lokale besturen maken op dit moment nog geen deel uit van de werkgroepen die onder het Stuurorgaan ressorten, maar hun vertegenwoordiging moet zeker voor een versterkende factor en breder draagvlak zorgen.
- **Lokaal niveau**
 - **Data-eigenaren:** Lokale besturen zijn eveneens verantwoordelijk voor het beheer en de publicatie van de Open Data die ze genereren. Ze moeten deze gegevens bij voorkeur beschikbaar stellen in een **gestandaardiseerd** en **machine leesbaar** formaat, en ervoor zorgen dat de data **accuraat** en **actueel** zijn.
 - **Data-beheerders:** De departementen binnen lokale besturen zijn verantwoordelijk voor het **dagelijkse beheer** en onderhoud van de **datasets**, inclusief het bijwerken, valideren en corrigeren van gegevens wanneer dat nodig is.
 - **Beheerder lokaal portaal:** Daarnaast zijn lokale besturen ook verantwoordelijk voor het **beheren** van hun **lokaal portaal** (indien ze dit hebben) en de datasets die op hun portaal te vinden zijn. Het is eveneens belangrijk dat ze responsief zijn ten opzichte van het ecosysteem. Dit houdt onder andere in dat zij vragen met betrekking tot de datasets op het portaal dienen te beantwoorden, aanpassingen dienen door te voeren op verzoek van het ecosysteem (na de nodige evaluatie), en proactief feedback dienen te verzamelen.

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een governance-model met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

2. Uitwerken van een governance-model met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden (4/5)

<i>Visie & beleid</i>	<p>Wat & hoe:</p> <ul style="list-style-type: none">• Ecosysteem:<ul style="list-style-type: none">• Open Datagebruikers: Dit zijn individuen, bedrijven, organisaties of overheden die de Open Data gebruiken voor verschillende doeleinden, zoals onderzoek, applicatieontwikkeling, besluitvorming, uitwisseling van data, en meer.• Applicatieontwikkelaars: Deze groep gebruikt Open Data om innovatieve applicaties en tools te bouwen die waarde toevoegen aan de samenleving. Ze moeten zich houden aan de gebruiksvoorwaarden en ethische richtlijnen bij het gebruik van de gegevens.• Data intermediaries: Hebben een belangrijke rol om vraag en aanbod beter te verbinden en kunnen optreden als brokers tussen instanties die data verzamelen en publiceren en instanties die data willen gebruiken om innovatieve toepassingen en applicaties te ontwikkelen. In Vlaanderen is een belangrijke rol weggelegd voor Athumi, om de creatie van data intermediaries te stimuleren. Data intermediaries zijn vaak private partijen buiten de werking van de overheid, en kunnen (1) Open Data verrijken met private data en (2) een sectorspecifieke focus hanteren en datasets binnen hun specifieke sector uitlichten, om beter in te spelen op de bruikbaarheid van de data.¹• Bovenlokaal:<ul style="list-style-type: none">• Adviesraad: Een groep vertegenwoordigers vanuit de overheid, het bedrijfsleven, het maatschappelijk middenveld en de academische wereld die advies geeft over het Open Data beleid, te stellen prioriteiten en toekomstige ontwikkelingen. Deze adviesraad zou ook nauw verbonden kunnen worden aan de Datavindplaats, om ook hier de werking mede te bepalen en prioriteiten binnen het platform te stellen. Hierbij is het cruciaal dat de Vlaamse Overheid, bijvoorbeeld via Digitaal Vlaanderen of de SRO, als trekker en drijvende kracht fungeert achter de adviesraad. Daarnaast kan Athumi een belangrijke rol spelen bij het selecteren en samenbrengen van de diverse belanghebbende partijen.
---------------------------	---

¹ Bron: *Open Data impact in Vlaanderen (2022)*.

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een governance-model met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

2. Uitwerken van een governance-model met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden (5/5)

Visie & beleid

Wat & hoe:

- **Bovenlokaal:**

- **Open Data monitor:** Deze externe rol houdt toezicht op de **naleving** van het Open Data beleid, verzamelt **feedback** van gebruikers en controleert of data correct worden gepubliceerd en bijgewerkt. Deze instantie kan eveneens onafhankelijke data audits uitvoeren bij lokale besturen en andere overheidsinstanties, om onder andere de kwaliteit van gegevens te controleren, privacy- en beveiligingsrisico's te beoordelen en naleving van de Vlaamse strategie te waarborgen. De rol van monitor kan ressorteren onder de bevoegdheid van het **Stuurorgaan**.

5. Aanbevelingen | Kennis & capaciteitsopbouw i.f.v. het vormgeven en realiseren van het Open Data beleid

3. Kennis & capaciteitsopbouw i.f.v. het vormgeven en realiseren van het Open Data beleid (1/4)

Interne organisatie & skills

Doel:

- Vlaanderen neemt een rol op als **kompas** en tekent het strategisch kader en bijhorende richtlijnen uit voor het data beleid op het regionaal en lokaal niveau, waarvan Open Data een belangrijk onderdeel vormt. Naast het uittekenen van het strategisch kader dient Vlaanderen ook ondersteuning te bieden bij de effectieve vertaalslag ervan naar de **dagelijkse operationele werking** van lokale besturen, zodat steden en gemeenten hier ook praktisch mee aan de slag kunnen en (Open) Data in hun reguliere werking kunnen integreren. Belangrijk hierbij is dat voorgaand proces in **co-creatie met steden en gemeenten** verloopt (en niet louter top-down wordt bepaald) en dat er ruimer wordt gegaan dan Open Data an sich, waarbij Vlaanderen ondersteuning biedt op het vlak van databeleid tout court. Vlaanderen dient hierbij in het bijzonder aandacht te schenken aan **capaciteitsopbouw** bij lokale besturen, gezien de nodige skills voor een vlotte werking met data vaak nog een knelpunt blijken. Om lokale besturen wegwijs te maken in de vormen van ondersteuning die reeds bestaan, kan een **inventarisatie** van bestaande (soms gefragmenteerde) initiatieven vanuit Vlaanderen zijn nut bewijzen (bv. de Open Datawerkgroep vanuit VVSG, ondersteuningstrajecten vanuit Digitaal Vlaanderen).

Wat & hoe:

- Centraliseren van best practices omtrent de organisationele blueprint voor een (Open) Data beleid:** De praktijken en voorschriften dienen **praktisch en toegankelijk** te zijn, en te differentiëren naargelang de **maturiteit** van lokale overheden, om ervoor te zorgen dat steden en gemeenten een realistisch referentiepunt hebben om hun Open Data organisatie op te baseren. Richtlijnen omtrent mogelijke organisatievormen binnen een Open Data beleid, nodige verantwoordelijkheden en rollen binnen de organisatie en hun onderlinge coördinatie, maar ook samenwerking met andere steden & gemeenten (zie verder de aanbeveling 'opnemen van een rol als vuurtoren vanuit centrumsteden') zijn hierbij essentieel.
- Voorzien van recurrente financiële ondersteuning vanuit Vlaanderen:** Een recurrente financiering vanuit Vlaanderen (in plaats van éénmalige funding) is essentieel, gezien de baten van Open Data vaak pas gerealiseerd kunnen worden wanneer Open Data een **voldoende grote schaal** bereikt (en geaggregeerd beschikbaar is op Vlaams, nationaal en/of Europees niveau), terwijl veel van de

5. Aanbevelingen | Kennis & capaciteitsopbouw i.f.v. het vormgeven en realiseren van het Open Data beleid

3. Kennis & capaciteitsopbouw i.f.v. het vormgeven en realiseren van het Open Data beleid (2/4)

Interne organisatie & skills

Wat & hoe:

inspanningen op lokaal niveau dienen te gebeuren. Zo is financiering vanuit Vlaanderen gewenst om blijvend te kunnen investeren in **interne capaciteitsopbouw en skills** voor ambtenaren in steden en gemeenten en in de algemene maturiteit van overheidsinstanties (via workshops, seminaries, opleidingen, etc.) om de vereiste skills in-house te ontwikkelen (of versterken) om effectief met data (en in uitbreiding Open Data) aan de slag te kunnen gaan. Hierbij dient enerzijds ingezet te worden op **basisopleidingen** om de algemene data vaardigheden van medewerkers te versterken, maar anderzijds ook op **specialisatie trajecten** om de kennis van data experts te verdiepen. Daarnaast is ook een rol weggelegd voor intercommunales voor de opbouw van skills en competenties bij lokale besturen. Verder kan financiering in kader van **Open Datakwaliteit**, zoals het doorlopen van standaardisatietrajecten (zoals ook eerder werd aangegeven), een enorme meerwaarde betekenen voor lokale besturen. Het toekennen van financiering dient te gebeuren met een **duidelijk resultaat en meerwaarde** voor ogen, waarbij de afweging wordt gemaakt (1) tussen kortstondige projecten enerzijds (van bv. één jaar) en meer langdurige programma's anderzijds (van bv. 5 jaar) waarin naar echte organisatorische verankering en harmonisatie van initiatieven kan worden overgegaan, alsook (2) tussen de partijen waarnaar financiering doorstroomt (intermediairen, werking KCVS of VVSG, etc.). Wat betreft de concrete organisatievorm voor het uitkeren van financiering naar lokale besturen kan financiering via **projectoproepen** of vanuit **VLAIO** bekeken worden.

- **Bieden van technische ondersteuning vanuit Vlaanderen en haar expertorganisaties:** Bij het uitvoeren van Open Data gerelateerde projecten door lokale besturen kan er ondersteuning op technisch vlak aangeboden worden vanuit Vlaanderen of haar expertorganisaties. Eventueel kunnen er vanuit Vlaanderen **IT profielen** ter beschikking gesteld worden waarop lokale besturen tijdelijk, op projectbasis, beroep kunnen doen, of kunnen opleidingen en documentatie aangeboden worden om de technische expertise bij lokale besturen aan te sterken. Zo werd binnen het actieplan van de **Vlaamse datastrategie** (2022) bijvoorbeeld een actie omschreven om 'goede praktijken te delen en een technische oplossing aan te bieden voor het anonimiseren van persoonsgegevens bij het ontsluiten van Open Data'. Daarnaast vormt ook 'de organisatie van workshops om de Open Data maturiteit van lokale besturen te verhogen' een agendapunt binnen

5. Aanbevelingen | Kennis & capaciteitsopbouw i.f.v. het vormgeven en realiseren van het Open Data beleid

3. Kennis & capaciteitsopbouw i.f.v. het vormgeven en realiseren van het Open Data beleid (3/4)

Interne organisatie & skills

Wat & hoe:

het actieplan, getrokken door het Agentschap Binnenlands Bestuur, en georganiseerd volgens een instap in drie niveaus afhankelijk van de maturiteit van het lokaal bestuur.¹ Een belangrijke aspect binnen deze aanbeveling is dat Vlaanderen duidelijk communiceert omtrent **welke oplossingen** (alsook welke **raamovereenkomsten**, **opleidingsprogramma's**, **kennisdelingsevents**, etc.) er reeds werden opgezet of ontwikkeld vanuit Vlaanderen en worden aangeboden aan lokale besturen.

- **Ontwikkelen van een methodiek om hiaten te onderzoeken in datasets:** Vanuit Vlaanderen dient een methodiek ontwikkeld te worden om hiaten te onderzoeken in grotere datasets, met focus op het identificeren van lokale besturen die nog geen gegevens publiceren binnen de gedefinieerde prioritaire datasets op de Datavindplaats. Zoals eerder aangegeven worden de **prioritaire datasets** vastgelegd door Vlaanderen, in co-creatie met lokale besturen, en wordt voor deze selectie van datasets nagestreefd dat ze **gebiedsdekkend** en open kunnen aangeboden worden. Data die gebiedsdekkend is en voldoende grote schaal bereikt, creëren immers de echte **meerwaarde** voor de hergebruiker. Het is dus belangrijk om na te gaan waar eventuele hiaten zich voordoen om gebiedsdekkende data te bereiken. Wanneer opnieuw gekeken wordt naar het actieplan van de **Vlaamse datastrategie** (2022) wordt een actie gedefinieerd omtrent 'het contacteren van overheidsinstanties met een Open Dataportaal die nog niet gekoppeld zijn met het Vlaams Open Data portaal met het verzoek om aan te sluiten', die momenteel lopende is en gestuurd wordt vanuit Digitaal Vlaanderen.¹ Ook het op te richten **Datapedia** kan hier een belangrijke rol in vertolken. Datapedia wil als platform een betere koppeling tussen **beleidsuitdagingen** en **kwaliteitsvolle datasets** realiseren. Zo tracht Datapedia hergebruikers te ondersteunen in het vinden van informatie door per beleidsuitdaging een overzicht te bieden van beschikbare datasets per use case, waarbij gebruikers zouden kunnen aangeven welke nuttige data er mogelijks ontbreekt of welke data aan kwaliteitsproblemen onderhevig zijn.²
- **Faciliteren van kennisuitwisseling en samenwerking tussen lokale besturen:** Tenslotte kan Vlaanderen een rol van facilitator opnemen en evenementen, inspiratiemomenten of workshops tussen lokale besturen initiëren, opdat **kruisbestuiving** tussen lokale besturen kan plaatsvinden en ervaringen en opgebouwde kennis kunnen gedeeld worden omtrent Open Data initiatieven en beleid. De **gebruikelijke**

¹ Bron: Actieplan 2022, Vlaamse Datastrategie

² Bron: Datapedia, Smart Flanders.

5. Aanbevelingen | Kennis & capaciteitsopbouw i.f.v. het vormgeven en realiseren van het Open Data beleid

3. Kennis & capaciteitsopbouw i.f.v. het vormgeven en realiseren van het Open Data beleid (4/4)

Interne organisatie & skills

Wat & hoe:

netwerken zoals VVSG, KCVS of V-ICT-OR dienen hierbij zeker betrokken te worden. Ook het behoud van **Smart Flanders** en het **Open Data instrumentarium** kunnen hier in de toekomst een belangrijke rol spelen, met name onder meer het kennisdelingstraject en de Smart Flanders Sandbox die momenteel in ontwikkeling zijn. Daarnaast dient voorzien te worden in **'passieve' kennisoverdracht**, met instrumenten zoals een kennisbibliotheek of Datapedia, om de zelfredzaamheid van lokale besturen te versterken (best practices, inspiratie, etc.) en lokale besturen zelf capaciteit te laten opbouwen eens voorbij de 'opstartfase' van Open Data wordt gegaan en Open Data duurzaam wordt verankerd in hun werking. Op deze manier wordt de drijvende kracht in de doelgroep zelf gezet.

5. Aanbevelingen | Faciliteren van de adoptie van Linked Open Data

4. Faciliteren van de adoptie van Linked Open Data (1/2)

Interne organisatie & skills

Doel:

- Om de meerwaarde van Open Data volledig te benutten, is het belangrijk om data te publiceren aan de hand van **unieke identificatoren en semantische beschrijvingen** van termen en concepten via **Linked Open Data**. Linked Open Data laat eveneens toe datasets aan elkaar te linken, waardoor verbanden tussen verschillende gegevens bekeken kunnen worden en gegevens in een ruimere context beschouwd kunnen worden.
- Linked Open Data is verder een belangrijke enabler voor **data spaces**. De komst van data spaces betekent een shift van het louter delen van Open Data naar modellen van samenwerking aan de hand van open en gesloten data, waarbij datasets van hoge kwaliteit en fast moving data vaak naar voren worden geschoven.

Wat & hoe:

- Hoe meer Linked Open Datasets er beschikbaar zijn, een des te groter potentieel voor nieuwe toepassingen ontgrendeld kan worden. Vanuit Vlaanderen dient er dan ook ingezet te worden om lokale besturen aan te moedigen en te faciliteren om Open Data onder de vorm van Linked Open Data te publiceren:
 - **Voorzien van richtlijnen omtrent het toepassingsgebied van Linked Open Data:** Vanwege tijds- en kostenoverwegingen is het niet mogelijk om voor alle Open Datasets linked data na te streven. Een mogelijke rol voor Vlaanderen kan weggelegd zijn om richtlijnen te voorzien omtrent binnen **welke thema's of datasets** het linken van data de **grootste meerwaarde** kan realiseren. Op deze manier kunnen steden en gemeenten investeringen gericht inzetten, waardoor binnen deze thema's ook een grotere schaal beoogd kan worden.
 - **Verstrekken van informatie omtrent hoe Linked Open Data gerealiseerd kan worden:** Vlaanderen kan hiervoor verwijzen naar het 5 sterren model van Tim Berners Lee, waarin gespecificeerd wordt aan welke principes voldaan dienen te worden om van Open Data naar Linked Open Data te evolueren.¹ Daarnaast is het belangrijk om vanuit Vlaanderen **voldoende ondersteuning** te bieden in het gebruik van open standaarden, als voetsteun van Linked Open Data (zie ook de aanbeveling 'homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data'). Binnen het Open Data actieplan van de Vlaamse Datastrategie (2022) wordt er reeds ingezet op de

5. Aanbevelingen | Faciliteren van de adoptie van Linked Open Data

4. Faciliteren van de adoptie van Linked Open Data (2/2)

Interne organisatie & skills

Wat & hoe:

'bewustmaking en kennisverhoging met betrekking tot datastandaarden en de publicatie van 5 sterren open (sensor)data via opleidingen', getrokken vanuit Digitaal Vlaanderen. Vanuit het **interoperabiliteitsprogramma OSLO** worden er diverse **semantische standaarden** ontwikkeld om de betekenis van data vast te leggen. Voor wat betreft technische standaarden worden **Linked Data Event Streams** door de Vlaamse Smart Data Space naar voren geschoven, die realtime data eenvoudig en efficiënt kan ontsluiten (bv. sensor data).¹ Tot slot dient Vlaanderen een **voorbeeldfunctie** op te nemen en in te zetten op 'practice what you preach' door de principes zoals omgeschreven in het 5 sterren model als overheid zoveel mogelijk zelf na te streven.

- **Communiceren van de voordelen van Linked Open Data en delen van succesverhalen:** De voordelen van Linked Open Data reiken verder dan het koppelen van datasets en het voorzien van de nodige contextinformatie, via Linked Open Data wordt ook verzekerd dat data steeds **up-to-date** is door steeds de meest recente informatie op te halen (wat zeker interessant is voor realtime data gegeven de hoge updatefrequentie ervan). Een Linked Open Data project van de Vlaamse Overheid dat in de schijnwerpers kan worden geplaatst, is het initiatief **Lokale Besluiten als Linked Open Data** (LBLOD), dat beoogt om alle lokale besluiten van lokale besturen als Linked Open Data ter beschikking te stellen. Door lokale besluiten te publiceren als Linked Open Data, kan eenvoudig de link gelegd worden naar alle beslissingen die een lokaal bestuur neemt (besluiten of reglementen, verslaggevingen, etc.).²
- **Invoeren van beleids- of stimuleringsmaatregelen om de adoptie van linked data te bevorderen:** Vlaanderen kan **incentives** aanbieden (bv. voorzien van gedeeltelijke financiering) om specifieke datasets in linked formaat te voorzien. Verder kan Vlaanderen **samenwerkingsverbanden** initiëren om nieuwe Linked Open Data projecten op te zetten en best practices te delen.
- **Aanbieden van gebruiksvriendelijke tools voor het publiceren van linked data:** Het aanbieden van technische oplossingen voor de publicatie van Open Data (1) kan het proces van publicatie voor medewerkers van een lokaal bestuur sterk vereenvoudigen en (2) kan er zo voor zorgen dat er meer Linked Open Data gepubliceerd wordt. Voortbouwend op het voorbeeld van **Lokale Besluiten als Linked Open Data**, bestaat er een editor voor lokale besluiten, die qua look en feel op een tekstverwerker lijkt, maar in de backoffice Linked Open Data produceert, waardoor een verslaggever geen complexe databank dient aan te vullen.

¹ Bron: Vlaamse Smart Data Space-Portaal.

² Bron: Open Data beleid, Smart Flanders.

5. Aanbevelingen

Lokaal niveau (Gent & Brugge)

Aanbevelingen | lokale overheden (Gent, Brugge)

Visie & strategie

1. Uitwerken lange termijn strategisch kader voor Open Data
2. Uitwerken transparant en gedragen governance-model met heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

Impact & Return On Investment

1. Beter verbinden van vraag & aanbod
2. Stimuleren gebruik en innovatie van Open Data
3. Verlagen van de adoptie- en publicatiekost

Interne organisatie & skills

1. Beschikbaar maken structureel budget voor aanbieden prioritaire datasets
2. Investeren in datasets business case driven maken
3. Opnemen rol als 'vuurtoren' vanuit centrumsteden
4. Verankeren data(management)beleid i.f.v. interne kennisopbouw

Kwaliteit van het aanbod

1. Homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data
2. Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data

Aanbevelingen | Visie & strategie

Deel 2 - aanbevelingen voor lokaal niveau (Gent & Brugge)

Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

**Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden,
beschreven in een transparant en gedragen governance-model**

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (1/6)

Visie & strategie	<p>Doel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het opzetten van een doordacht en effectief lange termijn strategisch kader voor Open Data is van cruciaal belang voor lokale besturen, zoals Brugge en Gent, om optimaal te profiteren van de bredere strategie die in co-creatie met Vlaanderen werd uitgezet. Het doel is om een eigen invulling te geven aan de Vlaamse richtlijnen door het opzetten van een lokale strategie voor Open Data, die de specifieke prioriteiten en behoeften van de gemeenschap weerspiegelt, en zo in lijn ligt met de bredere beleidsuitdagingen die leven binnen de steden. Daarnaast kan Open Data ook een middel zijn om de doelstellingen van het bestuursakkoord te realiseren, zoals meer burgerparticipatie, innovatie en transparantie. Dit strategisch kader mag geen op zichzelf staand gegeven zijn, maar moet integraal onderdeel uitmaken van de breder datastrategie van de steden en gemeenten, waarbij Open Data ondersteunend werkt om de doelstellingen van deze datastrategie te realiseren (en dus te beantwoorden aan beleidsuitdagingen, of de interne werking verbeteren). Het is essentieel om een lokale strategie te ontwikkelen die de maturiteit van het Open Data landschap verbetert en ervoor zorgt dat de Open Datawerking aansluit bij de behoeften van lokale belanghebbenden. De strategie moet fungeren als een leidend raamwerk voor het beheer, de verspreiding en het gebruik van Open Data op lokaal niveau, en moet binnen deze context actief gebruik en innovatie op basis van Open Data aanmoedigen.
	<p>Wat & hoe:</p> <p>Stap 0: Breng de huidige situatie van de eigen Open Datawerking in kaart¹</p> <ul style="list-style-type: none"> In kaart brengen van de Open Data maturiteit: Eerst en vooral is het cruciaal om inzicht te verwerven in de huidige werking van het eigen lokaal bestuur met betrekking tot Open Data. Deze analyse kan gerealiseerd worden via de 'quick scan' zelfevaluatie van Smart Flanders¹, die daarnaast ook gebruikt wordt om sterktes en verbeterpunten bloot te leggen. Lokale besturen dienen een helder beeld te krijgen van wat er reeds aanwezig is binnen de organisatie, en wie verantwoordelijk is voor welke data. Op basis van deze oefening

¹ Bron: Open Data beleid, Smart Flanders.

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (2/6)

Visie & strategie

Wat & hoe:

is het eveneens belangrijk om binnen de lokale context te onderzoeken welke **opportunities** er zijn waar de meerwaarde van Open Data kan uitgespeeld worden.

Stap 1: Ontwikkeling van de lokale Open Data strategie op basis van bovenlokale richtlijnen

- **Afstemming met de Vlaamse strategie:** Lokale besturen dienen erover te waken dat het lokale strategische kader in lijn is met de **brede strategieën en richtlijnen**, zoals het Open Data Charter, die door Vlaanderen zijn vastgesteld. Dit garandeert cohesie en samenhang met de belangrijke bovenlokale doelstellingen. Een formeel Open Data beleid binnen de interne lokale organisatie dient opgezet te worden, en omvat het identificeren van specifieke **prioritaire datasets** die relevant zijn binnen de lokale context en het bepalen van de juiste **kwaliteitscriteria en standaarden**.
- **Verdere afstemming met bovenlokale richtlijnen:** Bij de ontwikkeling van de lokale Open Data strategie dient, indien een lokaal bestuur over deze mogelijkheid beschikt, verder gegaan te worden dan alleen de Vlaamse richtlijnen. Het beleid en het aanbod van Open Data dient ook afgestemd te worden op de **high-value datasets** die door Europa worden voorgelegd, waardoor een bredere relevantie en acceptatie bereikt wordt. Verder kan bekeken worden welke **kwaliteitscriteria en standaarden** door Europa naar voren worden geschoven, in het bijzonder voor datasets met een maatschappelijke waarde die het Vlaamse niveau overstijgt.

Stap 2: Verdere ontwikkeling van de lokale Open Data strategie op basis van het lokale ecosysteem

- **Selectie van lokale prioritaire datasets:** Tegelijkertijd moet er aandacht zijn voor lokale noden en expertise, zodat de Open Datawerking van steden als Gent en Brugge een **meerwaarde** kan bieden die uniek is voor de **gemeenschap**. Hiervoor dient een **bottom-up** benadering gefaciliteerd te worden waarbij lokale besturen actief in interactie treden met de lokale quadruple helix. Steden en gemeenten dienen onder meer te luisteren naar (1) de noden van private spelers zoals North Sea Port, Sirius en Inuits die aangeven Open Data te willen gebruiken voor bijvoorbeeld klantensegmentatie of ESG-rapportering, en (2) alsook te spreken met specifieke vakgroepen binnen de

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (3/6)

Visie & strategie

Wat & hoe:

kennisinstellingen (UGent, HoGent, Artevelde Hogeschool, HoWest, Vives Hogeschool, ...) die potentieel Open Data van de stad kunnen consumeren. Op basis van deze interactie wordt aanbevolen lokale prioritaire datasets te identificeren en uit te bouwen, om maximaal tegemoet te komen aan de noden van het lokale ecosysteem. Verder kunnen lokale prioritaire datasets geïdentificeerd worden die raken aan de **lokale beleidsdoelstellingen per legislatuur**. Vervolgens kunnen (een select aantal) concrete datasets geselecteerd worden aan de hand van **business cases** op basis van hun potentieel om de interne werking van lokale overheden te versterken, de dienstverlening naar burgers en bedrijven toe te verbeteren, of op basis van hun bredere maatschappelijke waarde. Door lokale prioritaire datasets op een hogere schaal te brengen, kunnen synergiën ontstaan en kan er een bredere impact worden gerealiseerd.

- **Stakeholderbetrokkenheid:** Lokale besturen dienen deze diverse groep stakeholders niet alleen te betrekken bij het definiëren van prioritaire datasets, maar eveneens bij het opstellen van het brede **strategisch kader**. Samenbrengen van deze partijen laat toe om hen te consulteren, input te verzamelen en de belangrijkste aspecten van de strategie **af te toetsen en te valideren**, opdat het strategisch kader via een inclusieve en robuuste aanpak door alle partijen betrokken bij de uitvoer maximaal wordt erkend en aanvaard.

Stap 3: Voer en draag de lokale strategie breed uit

- **Doelstellingen en visie:** Op basis van de bovenlokale en lokale prioriteiten dienen duidelijke doelstellingen en een visie voor Open Data geformuleerd te worden, die gericht zijn op het invullen van de **beleidsuitdagingen** en het stimuleren van **innovatie**. Het datagedreven **innovatie canvas van DatCan¹** kan hierbij een goede leidraad zijn. De vooropgestelde **Key Performance Indicators (KPI's)** vanuit Vlaanderen dienen aangepast te worden om de specifieke werking van het lokale beleid te weerspiegelen. Vanuit deze KPI's kan vervolgens de voortgang gemonitord worden en kan de naleving van de doelstellingen en lokale strategieën gewaarborgd worden.
- **Creëer een stappenplan:** Een stappenplan of roadmap dient opgesteld te worden voor het verwezenlijken van de lokale strategie en het publiceren van de (lokale) prioritaire datasets. Het **stappenplan van Smart Flanders²** rond het verankeren van datamanagement kan

¹ Bron: [Datagedreven innovatie canvas, DatCan](#)

² Bron: [Open Data beleid, Smart Flanders](#)

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (4/6)

Visie & strategie

Wat & hoe:

Stap 3: Voer en draag de lokale strategie breed uit

hierin ondersteunen.

- **Stem de interne werking af op de strategie: Voldoende resources** (VTE) dienen voorzien te worden met geschikte skills en competenties om te voldoen aan het publiceren van prioritaire datasets, die voldoen aan de vooropgestelde kwaliteitseisen. Investerings in **datakwaliteit**, validatie en continue monitoring zijn hierbij cruciaal om de waarde van Open Data te maximaliseren. Verder dient gewaarborgd te worden dat Open Data naadloos wordt geïntegreerd in de **breder (data)werking** van de stad of gemeente (en niet vanuit een geïsoleerde silo optreedt), en synergie met andere data gerelateerde initiatieven gerealiseerd kan worden. Ook vanuit de uitgevoerde desk research komt dit belang naar voor. Zo wil de **stad Dublin** inzetten op een geïntegreerde en gecoördineerde departementale werking, door de oprichting van een Data Unit. De nood aan afstemming van skills en competenties op de departementale noden tracht de stad invulling te geven via **data internship programs**.
- **Installeer een lokale governance:** Een governance-model laat toe om de organisatie en samenwerking rond Open Data te structureren en ervoor te zorgen dat de kwaliteit en impact worden bewaakt. Een sterke governance zorgt er verder ook voor dat alle stakeholders in dezelfde richting kijken en dat opgezette data initiatieven elkaar versterken en er nieuwe samenwerkingsverbanden kunnen ontstaan, met een positieve impact op de meerwaardecreatie en innovatie van Open Data. Belangrijk in deze oefening is dat concreet bepaald wordt **wie welke rollen en verantwoordelijkheden** opneemt. Ook hierbij is het essentieel dat stakeholders binnen de lokale context inspraak krijgen en dit model kunnen valideren. Afstemming en samenwerking met **lokale stakeholders** en ecosysteem kan bekomen worden door het opzetten van een Data Board (zie de aanbeveling 'uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden'). De expliciete nood aan governance kwam ook meermaals aan bod in de uitgevoerde desk research (en werd onder meer benoemd door steden Wenen en Bordeaux).

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (5/6)

Visie & strategie

Wat & hoe:

Stap 3: Voer en draag de lokale strategie breed uit

- **Communiceer de lokale strategie:** Actieve interactie tussen de stad of gemeente en het lokale ecosysteem - met name de private partijen, het lokale middenveld en kennisinstellingen - dient gestimuleerd te worden. **Workshops, webinars en informatiesessies** kunnen georganiseerd worden om het strategisch kader uit te dragen, zodat de belanghebbenden zicht krijgen op het governance-model, de beschikbare datasets, en de voordelen en meerwaarde die Open Data kan verwezenlijken.
- **Faciliteer verdere samenwerking:** Het creëren van initiatieven of platformen voor samenwerking, het delen van best practices en co-creatieve trajecten kunnen ondersteunend werken om de waarde van Open Data te vergroten. **Lokale succesverhalen** en de aanpak van **lokale uitdagingen** kunnen uitgewisseld worden met oog op kennisdeling en met oog op het inzetten op gezamenlijke doelstellingen, vooral met betrekking tot domeinen zoals mobiliteit, natuur, milieu & duurzaamheid, toerisme en andere prioritaire datasets.

Stap 4: Evaluatie en verdere uitbouw van het lokaal Open Data beleid

- **Implementeren van een systematisch monitorings- en evaluatieproces:** Periodieke evaluaties zijn noodzakelijk om de voortgang van het strategisch kader op te volgen en bij te sturen waar nodig. De strategie dient **dynamisch** opgesteld te worden en verandering toelaten om te (blijven) voldoen aan de veranderende behoeften, technologische ontwikkelingen en nieuwe inzichten. Belangrijk hierbij is om voldoende inspraak en **feedback van belanghebbenden** mee te nemen, opnieuw in kader van gedragenheid van het strategisch kader. De voorheen gedefinieerde KPI's dienen gehanteerd te worden om het behalen van de lokale doelstellingen op te volgen, inspanningen bij te sturen en continue verbetering na te streven.
- **Opvolgen van lokale meerwaarde:** Verder dienen regelmatige evaluaties uitgevoerd te worden om te bepalen waar de stad of gemeente **lokale meerwaarde** kan realiseren met behulp van **prioritaire datasets**. Domeinen en use cases dienen geïdentificeerd te worden waarin Open Data een **tastbare impact** kan hebben ten aanzien van de belangrijkste lokale stakeholders, waarop het beleid aangepast dient te

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (6/6)

Visie & strategie

Wat & hoe:

Stap 4: Evaluatie en verdere uitbouw van het lokaal Open Data beleid

worden. Het Open Data aanbod dient vervolgens uitgebreid te worden om een aanvullende bijdrage te leveren aan lokale prioritaire topics, zoals toeristische informatie voor Brugge en Gent, of aan relevante domeinen die de lokale gemeenschap ten goede komen, met een focus op laaghangend fruit en haalbare projecten.

- **Evaluëren van publicatie aanvragen:** Ad hoc aanvragen dienen geëvalueerd te worden in functie van de publicatie van nieuwe Open Data aan de hand van **business cases**, waarbij onderzocht wordt hoe het publiceren van specifieke datasets kan bijdragen aan maatschappelijke en economische voordelen. Op periodieke basis kan bekeken worden om dergelijke aanvragen binnen de bestaande organen op **bovenlokaal niveau** af te stemmen, om (veel voorkomende) lokale vragen te consolideren en waar nodig mee te nemen in het strategisch kader.
- **Blijvend inzetten op datakwaliteit:** Tenslotte dient structureel geïnvesteerd te worden in de kwaliteit van **prioritaire datasets** en dienen inspanningen gericht te worden op het waarmaken van de belofte van de prioritaire datasets, met opvolging van de maatschappelijke meerwaarde en impact volgens gedane efforts.

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

2. Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden (1/3)

Visie & strategie

Doel:

- Het opzetten van een gedragen **governance-model** met duidelijk toegewezen **rollen en verantwoordelijkheden** binnen het lokale bestuur is essentieel voor het effectieve beheer en de bevordering van Open Data.
- Een **sterke wisselwerking** tussen het lokaal bestuur en Vlaanderen is vereist om het strategische kader te kunnen realiseren. Alleen vanuit een gezamenlijke inspanning kunnen uniforme richtlijnen worden ontwikkeld die door alle partijen worden geaccepteerd en gedragen, en zo effectief worden geïmplementeerd op het lokale niveau.
- Tenslotte is het essentieel dat de **interne organisatie** rond Open Data binnen het lokaal bestuur niet vanuit een silo werkt, maar integraal onderdeel uitmaakt van de bredere datawerking binnen een lokaal bestuur. Als zodanig worden in volgende secties geen afzonderlijke rollen voor Open Data gedefinieerd, maar worden algemene datarollen beschouwd waarin Open Data als een integraal onderdeel van de verantwoordelijkheden wordt beschouwd.

Wat & hoe:

- Zowel het lokale bestuur in haar geheel als haar medewerkers vervullen diverse rollen en verantwoordelijkheden. Het is cruciaal dat deze rollen duidelijk worden gedefinieerd als integraal onderdeel van het strategisch kader. In tegenstelling tot de huidige vrijblijvendheid, dient dit toekomstige governance-model te resulteren in duidelijkheid betreffende de verdeling van **taken, rollen en verantwoordelijkheden** binnen het **lokale bestuur**, en haar **bredere ecosysteem**.

Tussen het lokaal bestuur en haar ecosysteem:

- **Data Officer als contactpunt:** Lokale besturen dienen een Data Officer aan te stellen, die als de **primaire contactpersoon** fungeert tussen het lokale bestuur en de **Vlaamse Overheid** met betrekking tot de verschillende Open Data initiatieven. Deze rol kan op lokaal niveau ingevuld worden door de DPO.

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

2. Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden (2/3)

Visie & strategie

Wat & hoe:

- **Vuurtorenmodel:** Centrumsteden zoals Brugge en Gent kunnen een voortrekkersrol opnemen en als 'vuurtorens' fungeren voor **minder mature steden en gemeenten** in hun omgeving. Deze rol omvat het delen van **best practices**, het bieden van **begeleiding** en het stimuleren van Open Data **initiatieven** in naburige gemeenten. Daarnaast kunnen ze hun eigen lokale data portaal ter beschikking stellen voor data van de nabijgelegen steden en gemeenten, zodat deze laatsten niet in een eigen portaal dienen te voorzien. Essentieel hierbij is dat de nodige **financiering** vanuit Vlaanderen richting de 'vuurtorens' voorzien wordt om deze voortrekkersrol te ondersteunen (zie verder de aanbeveling 'Opnemen van een rol als 'vuurtoren' vanuit centrumsteden').
- **Data Board:** Lokale besturen kunnen een lokale Data Board instellen om op periodieke basis te overleggen met belanghebbenden uit het **lokale ecosysteem**, waaronder gemeentelijke afdelingen, lokale bedrijven, academische instellingen en maatschappelijke organisaties. Het Data Board zal dienen als platform voor **discussie, coördinatie en samenwerking**, gericht op de bredere datawerking, maar ook specifiek gefocust op het aanbod van Open Data.
- **Data-eigenaar:** Het lokale bestuur is verantwoordelijk voor het regelmatig aanleveren van **relevante datasets** op hun eigen lokale data portaal, of dat van één van de centrumsteden. Deze datasets dienen te voldoen aan de Open Data standaarden en richtlijnen. Daarnaast dienen steden en gemeenten integratie te vinden op **bovenlokale dataportalen**, zoals Datavindplaats, met oog op een bredere verspreiding en toegankelijkheid van Open Data.

Binnen de werking van het lokaal bestuur:

- **Data stewards:** Lokale besturen dienen data stewards¹ aan te stellen binnen iedere betrokken afdeling. Deze data stewards zijn verantwoordelijk voor het **identificeren, verzamelen en beheren** van data binnen hun afdeling, evenals voor het waarborgen van de **kwaliteit en beschikbaarheid** van deze data voor Open Data initiatieven.

5. Aanbevelingen | Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

2. Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden (3/3)

Visie & strategie	<p>Wat & hoe:</p> <ul style="list-style-type: none">• Datakring/datawerkgroep: Lokale besturen kunnen een datawerkgroep introduceren als samenwerkingsorgaan, waarin de data stewards uit de verschillende diensten zetelen en samen analyses maken rond de datawerking binnen de organisatie. Hun functieprofielen hoeven niet noodzakelijk IT-gerelateerd te zijn, maar er dient wel een bereidheid te zijn om zich te verdiepen in materies tot op het niveau van de data. De betrokkenheid van de communicatiedienst kan een meerwaarde hebben, omdat deze vaak het websitebeheer in handen heeft, en vaak de laatste schakel is in de publicatie van 'content'. Tegelijkertijd worden softwareleveranciers bij voorkeur ook mee betrokken in de dialoog, omdat besturen deze diensten vaak aankopen. Zij bepalen via hun producten hoe en wat er met de data gebeurt.¹• Data governance board: Het leiderschap van het lokale bestuur speelt een cruciale rol in het aanmoedigen en ondersteunen van de data. In een data governance board kunnen data stewards samen met leden van het hogere management de strategie en Open Data werking bespreken, en zo verzekeren dat er actieve steun is van het leiderschap binnen de organisatie om de Open Data initiatieven te bevorderen.
-------------------	--

¹ Bron: Open Data beleid, Smart Flanders.

Aanbevelingen | Interne organisatie & skills

Deel 2 - aanbevelingen voor lokaal niveau (Gent & Brugge)

Structureel beschikbaar maken van budget voor het aanbieden van prioritaire datasets

Investerings in datasets business case driven maken

Opnemen van een rol als 'vuurtoren' vanuit centrumsteden

Het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw

5. Aanbevelingen | Structureel beschikbaar maken van budget voor het aanbieden van prioritaire datasets

1. Structureel beschikbaar maken van budget voor het aanbieden van prioritaire datasets (1/2)

Interne organisatie & skills

Doel:

- Een **lokale strategie uittekenen** en **structureel budget toekennen** voor het beschikbaar stellen van prioritaire datasets op het lokale Open Data portaal, die de **high-value datasets** omvatten die worden voorgeschreven door Europa onder de Open Data Directive, de **lokale prioritaire datasets** omvatten die geïdentificeerd worden door de stad of gemeente zelf, maar tenslotte ook **eenmalige ad hoc data** omvatten die (1) tot stand is gekomen door samenwerking binnen de lokale helix (bv. vanuit projecten of onderzoeksagenda in samenwerking met hoger onderwijs instellingen), (2) relevante publicatie zijn voor de vitrinewerking van de stad of gemeenten, of (3) stakeholders toelaat via serendipiteit relevante data publicatie te ontdekken.
 - Wat betreft de high-value datasets, worden onder de Open Data Directive 6 categorieën van **high-value datasets** vooropgesteld, waarbinnen een aantal **gegevensthema's** worden gerapporteerd: (1) geospatiale, (2) aardobservatie en milieu, (3) meteorologische, (4) statistische, (5) bedrijfs- en (6) mobiliteitsgegevens.
 - Wat betreft de lokale prioritaire datasets, kunnen steden en gemeenten **additionele datasets** identificeren die relevant zijn binnen hun lokale context en kaderen binnen lokale beleidsprioriteiten of uitdagingen, of een grote (economische en/of maatschappelijke) meerwaarde betekenen voor lokale partijen.

Wat & hoe:

- Een belangrijke voorwaarde om de publicatie van prioritaire datasets te kunnen realiseren, is om voldoende **awareness bij politieke beslissingsmakers** (bv. schepen van digitalisering of Smart City) en de **ruimere maatschappij** te creëren, om ervoor te zorgen dat voldoende budgetten beschikbaar worden gemaakt om de uitgestippelde roadmap in de praktijk de komende jaren te kunnen realiseren.
- Vervolgens is een eerste stap in het uittekenen van een lokale strategie voor het beschikbaar stellen van de prioritaire datasets, het uitvoeren van een **quickscan of high-level audit** om (1) enerzijds na te gaan welke prioritaire datasets reeds worden aangeboden op het lokale Open Data portaal en (2) anderzijds na te gaan welke prioritaire datasets tot op heden nog niet worden aangeboden, maar wel vanuit

5. Aanbevelingen | Structureel beschikbaar maken van budget voor het aanbieden van prioritaire datasets

1. Structureel beschikbaar maken van budget voor het aanbieden van prioritaire datasets (2/2)

Interne organisatie & skills

Wat & hoe:

de stad of gemeente zelf kunnen verzameld worden, of al dan niet elders bekomen of aangekocht kunnen worden. Een belangrijke voorwaarde hierbij is dat lokale besturen **duidelijke richtlijnen ontvangen vanuit Vlaanderen** omtrent de concrete verwachtingen naar lokale besturen toe: welke datasets heeft Vlaanderen reeds ter beschikking en worden door Vlaanderen gepubliceerd? Voor welke datasets wordt er gekeken naar lokale besturen? Waar en hoe dient deze data gepubliceerd te worden? Aan welke kwaliteitseisen dient voldaan te worden?

- In een tweede fase dient een **data publicatie plan of roadmap** opgesteld te worden die de operationele vertaalslag maakt van de uitgewerkte strategie naar een lijst van datasets ter ontsluiting, waar de data opgehaald zal worden, inclusief een **bijhorende prioritering en publicatiedatum** en wie de **data owner** is van de dataset(s). Belangrijk hierbij is dat lokale besturen de prioritering uitwerken op basis van de meerwaarde van de datasets voor **beleidsbeslissingen of evaluaties, use cases** van het ecosysteem, ... en hun middelen hierop enten. KPI's en controlemechanismen dienen gedefinieerd te worden om toezicht te houden op de algemene voortgang van publicatie en om corrigerende acties te ondernemen wanneer nodig (voor enkele voorbeelden van KPI's wordt verwezen naar de bijlage).
- Een **datacatalogus** kan door de lokale besturen worden opgemaakt die een exhaustief overzicht biedt van de datasets die reeds werden (of in de toekomst worden) gecreëerd vanuit diverse diensten, enerzijds ter interne opvolging van de publicatie van datasets, en anderzijds bij wijze van duidelijke communicatie naar de buitenwereld. Hergebruikers dienen immers op de hoogte te zijn van welke datasets er beschikbaar zijn binnen lokale besturen (maar daarom mogelijks nog niet gepubliceerd zijn), vooraleer ze ermee aan de slag kunnen gaan. Interessant hierbij is om ook een aanspreekpunt per dataset aan te duiden, die gecontacteerd kan worden in geval van vragen of voor extra informatie.

5. Aanbevelingen | Investerings in datasets business case driven maken

2. Investerings in datasets business case driven maken (1/3)

Interne organisatie & skills

Doel:

- Opmaken van **business cases** om investeringen in datasets te bepalen, om de focus te kunnen leggen op de publicatie van datasets met een **effectieve meerwaarde en impact** voor de hergebruiker van Open Data (met een hoge ROI), in verhouding met de betrokken kosten gerelateerd aan het publiceren van een dataset en in samenspraak met andere overheidsdiensten. De uitgevoerde desk research toonde aan dat **stad Antwerpen** reeds sterk inzet op de opmaak van business cases om de ROI en efforts van datasets in te schatten, en op deze manier Open Data tracht te rationaliseren.
- Zoals meermaals vermeld, worden vanuit Europa **high-value datasets** voorgeschreven die overheden, wanneer ze over de betreffende data beschikken, verplicht dienen openbaar te maken. Naast deze bovenlokale voorschriften van Europa kunnen lokale overheden ook business cases opmaken om de **lokale prioritaire datasets** te evalueren, alsook om **specifieke aanvragen** voor bepaalde datasets vanuit de quadruple helix te evalueren omtrent de beslissing om als stad of gemeente wel/niet in te gaan op deze aanvraag.
- Aan de hand van business cases worden (1) **datasets geprioriteerd** in kader van ontsluiting 'welke datasets zijn eerst te ontsluiten?' en (2) wordt een afweging gemaakt omtrent **tijd en effort** om in de dataset te investeren om deze op een geschikt niveau van kwaliteit te krijgen 'aan welk kwaliteitsniveau dient deze dataset te voldoen?' Hierbij kan gedacht worden aan het aanhouden van een bepaalde updatefrequentie, het bereik en de duurzaamheid van de dataset, het hanteren van voorgeschreven standaarden, etc.
- Bij het opmaken van business cases is het belangrijk de link naar **praktische use cases** te bewaren 'wat kunnen burgers, ondernemingen, onderwijs- en onderzoeksinstituten met deze data aanvangen? Is er een effectieve nood aan de data om aan een specifieke uitdaging te voldoen?' De specifieke use case(s) gelinkt aan de dataset zullen ook de vorm van de dataset mede bepalen, of deze dan wel in **geaggregeerde of ruwe vorm** wordt aangeboden op het portaal.

Wat & hoe:

- Verschillende elementen of dimensies kunnen aan bod komen in het opmaken van een business case en inschatten van de impact van één bepaalde of reeks van datasets, namelijk: **de overheidsimpact, sociale impact, milieu impact en economische impact**. In wat volgt worden een aantal meerwaardegebieden als wijze van voorbeeld gedefinieerd, die onder elk type impact ondergebracht kunnen worden¹.

5. Aanbevelingen | Investerings in datasets business case driven maken

2. Investerings in datasets business case driven maken (2/3)

Interne organisatie & skills

- **De overheidsimpact** wordt ingeschat door de impact van Open Data op volgende uitdagingen te onderzoeken:
 - *Verhogen van de efficiëntie en effectiviteit van de overheid bij het leveren van openbare diensten*
 - *Vergroten van de transparantie en verantwoordingsplicht van overheidsdiensten*
 - *Mogelijk maken van betere beleidsvorming*
 - *Ondersteunen van de besluitvorming*
- **De sociale impact** wordt ingeschat door de impact van Open Data op volgende uitdagingen in de samenleving te onderzoeken:
 - *Betere inclusie van gemarginaliseerde groepen en vermindering van ongelijkheid*
 - *Vergroten van het bewustzijn over huisvestingskwesaties*
 - *Vergroten van het bewustzijn met betrekking tot gezondheids- en welzijn gerelateerde kwesaties*
 - *Bewustmaking van onderwijsvraagstukken*
- **De milieu/ecologische impact** wordt ingeschat door de impact van Open Data op volgende milieu uitdagingen te onderzoeken:
 - *Vergroten van het bewustzijn over biodiversiteit-gerelateerde onderwerpen (bv. lucht- en waterkwaliteit)*
 - *Milieuvriendelijkere steden mogelijk maken*
 - *Bewustmaking van klimaatverandering en daarmee samenhangende rampen*
 - *Een lager verbruik van energie o.b.v. brandstof en overstap naar hernieuwbare energiebronnen aanmoedigen*
- **De economische impact** wordt ingeschat door de impact van Open Data op volgende indicatoren van de economische groei te onderzoeken:
 - *Werkgelegenheid*
 - *Innovatie en toepassing van nieuwe technologieën*
 - *Ondernemerschap en het oprichten van bedrijven*
- Steden Brugge en Gent zouden zich op bovenstaande toepassingsgebieden of mogelijke meerwaarden van Open Data (als wijze van voorbeeld) kunnen baseren om **lokale prioritaire datasets** te identificeren, en zodanig de investeringen in datasets kunnen evalueren. Ze

5. Aanbevelingen | Investerings in datasets business case driven maken

2. Investerings in datasets business case driven maken (3/3)

Interne organisatie & skills

Wat & hoe:

kunnen hiervoor een **eigen methodiek** ontwikkelen om de meerwaarde van publicatie af te toetsen. Zo kunnen lokale besturen bijvoorbeeld ervoor opteren om een dataset te publiceren indien een belangrijke meerwaarde op minstens twee types van impact verwacht kan worden, of indien een grote meerwaarde voor een eigen beleidsuitdaging (overheidsimpact) verwezenlijkt kan worden, met daarnaast nog een positieve impact binnen een ander domein. Hierbij is het belangrijk dat lokale besturen in interactie treden met het lokale ecosysteem, om in co-creatie waardevolle datasets te identificeren en zo de meerwaarde van Open Data te versterken.

- Om inzicht te verwerven in de daadwerkelijke impact, zouden Brugge en Gent vooraf een **nulmeting** kunnen uitvoeren, om in tweede instantie de **verschillende 'winsten'** in kaart te brengen (bv. tijdswinsten of een lagere personeelsinzet, kostenbesparingen, de ontwikkeling van nieuwe applicaties, etc.). Degelijke zaken kunnen dan in kaart gebracht worden door bijvoorbeeld een korte bevraging op te zetten bij **(externe) stakeholders**.¹

5. Aanbevelingen | Opnemen van een rol als 'vuurtoren' vanuit centrumsteden

3. Opnemen van een rol als 'vuurtoren' vanuit centrumsteden (1/3)

Interne organisatie & skills

Doel:

- Opnemen van een rol als vuurtoren vanuit de centrumsteden voor **kleinere lokale besturen**, die vaak minder capaciteit voorhanden hebben of een nog lagere (data)maturiteit kennen, en ook hen meenemen in het Open Data verhaal en ondersteunen in het **verzamelen en publiceren van prioritaire Open Datasets**.
- Grotere Vlaamse centrumsteden als **motor van innovatie van Open Data**, waarbij de kleinere (omliggende) steden en gemeenten ondersteund worden en op termijn kunnen gaan dupliceren, implementeren en opschalen.

Wat & hoe:

- Steden Brugge & Gent kunnen als centrumstad een vuurtoren rol opnemen en begeleiding voorzien aan kleinere lokale besturen binnen hun regio door onder meer volgende taken op te nemen en uit te dragen:
 - **Aanbieden van ondersteuning en advies: Technische oplossingen en ondersteuning** aanbieden waardoor het voor medewerkers van omliggende steden of gemeenten eenvoudiger is om Open Data te publiceren (zoals bv. eerder aangehaald bestaat er - gelinkt aan LBL0D - een editor voor lokale besluiten, die tijdens verslaggeving op de achtergrond automatisch Linked Open Data aanmaakt).¹ Verder kan er **juridische en/of financiële ondersteuning** geboden worden bij het publiceren van data door kleinere lokale besturen. Wat betreft juridische ondersteuning kunnen vanuit de centrumsteden bijvoorbeeld opleidingen of informatie verschaft worden omtrent licenties die het hergebruik van Open Data vastleggen of omtrent de vereisten en mogelijkheden voor het anonimiseren van Open Datasets (bv. anonimiseren van Open Data via pseudonimisatie, aggregatie, obfuscatie, etc.). Om in deze diverse vormen van ondersteuning te voorzien kunnen steden en gemeenten ook partnerships met hogescholen en universiteiten in overweging nemen, en **data interns of stagiairs** binnen relevante opleidingen voor een beperkte periode in de tijd werkzaam stellen binnen hun stad of gemeente om het Open Data beleid mee vorm te geven en in uitvoering te stellen. Tot slot is er ook een belangrijke rol weggelegd voor **VVSG en Vlaanderen** om vuurtorens te motiveren en richtlijnen te geven in verband met de invullende rol en de verwachte ondersteuning voor kleinere lokale besturen.

5. Aanbevelingen | Opnemen van een rol als 'vuurtoren' vanuit centrumsteden

3. Opnemen van een rol als 'vuurtoren' vanuit centrumsteden (2/3)

Interne organisatie & skills

Wat & hoe:

- **Voorzien in capaciteitsopbouw: Opleiding aanbieden** omtrent het verzamelen en beschikbaar stellen van Open Data, en het delen van goede praktijken rond Open Data (bv. toepassing van de OSLO of DCAT-AP standaard als metadateringsstandaard opdat gepubliceerde datasets vindbaar zijn op andere portalen zoals de Datavindplaats). Daarnaast kan ook opleiding voor het effectieve gebruik van Open Data interessant zijn, gezien lokale besturen ook vaak zelf als hergebruiker van Open Data optreden. Opleiding kan plaatsvinden onder diverse vormen waaronder het voorzien van individuele ondersteuning of training op maat aan lokale besturen, het organiseren van workshops of andere evenementen, etc. Verder kunnen lokale besturen ook gebruik maken van de **raamcontracten** van Digitaal Vlaanderen, waar technische en data profielen - al dan niet op projectbasis - ter beschikking gesteld kunnen worden. Finaal dienen lokale besturen aansluiting te kunnen vinden bij initiatieven zoals het **kennisnetwerk Open Data**, opgericht in kader van de Datavindplaats om kennis en ervaringen tussen Open Data beheerders uit te wisselen: 'wat zijn goede praktijken bij het registreren van datasets en het correct invullen en up-to-date houden van metadata? Hoe kan het gebruik van het Vlaamse Open Data portaal vereenvoudigd worden? Welke afspraken zijn er nuttig en/of noodzakelijk en dragen bij tot een consistent beheer van datasets op het portaal?'¹ De laatste samenkomst van het kennisnetwerk Open Data dateert echter van januari 2021. Gegeven de meerwaarde die het platform kan bieden om kleinere lokale besturen in het Open Data verhaal mee te nemen en om kennisuitwisseling tussen lokale besturen te bevorderen, wordt aanbevolen het kennisnetwerk opnieuw leven in te blazen of een gelijkaardig initiatief op te zetten.
- **Gemeenschappelijke infrastructuur voorzien:** Kleinere lokale besturen kunnen ervoor kiezen om een Open Data pagina op hun website aan te maken, veeleer dan een eigen Open Data portaal op te richten. Door gestructureerde en gestandaardiseerde metadata te voorzien, kunnen datasets vanuit de kleinere lokale besturen vindbaar zijn en aansluiting vinden bij **bestaande dataportalen** (zoals bv. dataportalen van centrumsteden, maar ook overkoepelende Open Data portalen zoals op Vlaams, federaal of Europees niveau).² Op deze manier kunnen ook steden zoals Brugge en Gent kleinere gemeenten ontzorgen van een eigen lokaal Open Data portaal op te zetten, maar kunnen minder mature lokale besturen toch voorzien in het publiekelijk beschikbaar maken van (verplichte) Open Datasets. Het bereiken van **schaalgroote en volledige datasets**, zoals reeds meermaals aan bod gekomen in dit

¹ Bron: Kennisnetwerk Open Data, Digitaal Vlaanderen.

² Bron: Open Data beleid, Smart Flanders.

5. Aanbevelingen | Opnemen van een rol als 'vuurtoren' vanuit centrumsteden

3. Opnemen van een rol als 'vuurtoren' vanuit centrumsteden (3/3)

Interne organisatie & skills

Wat & hoe:

rapport, zijn immers cruciaal opdat deze effectief bruikbaar en nuttig zijn voor de hergebruiker (bv. datasets op niveau van Vlaanderen, België of Europa zijn vaak pas interessant voor gebruikers van data, in plaats van de beschikbaarheid van een dataset voor een bepaalde stad of gemeente). Daarnaast dienen kleinere lokale besturen hierdoor **geen capaciteit** te vrijwaren voor het onderhouden van een eigen dataportaal.

- **Promoten van succesverhalen:** Voorbeelden van **praktische use cases en toepassingen** uitdragen naar andere lokale besturen ter inspiratie om de mogelijkheden rond en relevantie van Open Data te duiden. Het delen van succesverhalen is echter **geen eenrichtingsverkeer**, ook vanuit kleinere steden en gemeenten kunnen inspirerende voorbeeldcases gedeeld worden met centrumsteden, die op hun beurt deze kunnen publiceren op hun Open Data portaal.
- Een belangrijke kanttekening hierbij is dat het opnemen van een rol als vuurtoren vanuit de centrumsteden maakt dat centrumsteden een **grotere 'regierol'** op zich nemen in het begeleiden van lokale besturen. Een wezenlijke voorwaarde opdat centrumsteden deze rol kunnen waarnemen, is dat ze de nodige **ondersteuning, financiering en stimulansen** vanuit de Vlaamse Overheid ontvangen. Zo kan Vlaanderen bijvoorbeeld opleidingen, ondersteunende profielen of financiering voor het opstarten van nieuwe trajecten ter beschikking stellen, maar speelt Vlaanderen ook een belangrijke rol in het oprichten/verderzetten van initiatieven zoals het kennisnetwerk Open Data.
- Het vuurtorenmodel wordt in eerste instantie in het leven geroepen om minder mature lokale besturen te ondersteunen in hun Open Data journey, maar kan ook relevant zijn voor het aankaarten van **beleidsuitdagingen** (die zijn immers vaak stadsoverschrijdend) of het faciliteren van **samenwerking** binnen de **lokale helix** (bv. hoger onderwijsinstellingen kijken over de stadsgrenzen heen, maar ook oplossingen voor bedrijven overstijgen doorgaans de stadsgrenzen).

5. Aanbevelingen | Het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw

4. Het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw (1/4)

Interne organisatie & skills

Doel:

- In kaart brengen van de **vereiste in-house skills & vaardigheden** binnen de lokale besturen Brugge en Gent om invulling te kunnen geven aan de strategische keuze om Open Data in de bredere datawerking van de stad op te nemen (en dus in de reguliere werking van hun dienstverlening te integreren), veeleer dan Open Data als aparte silo te beschouwen.
- Uitvoeren en ondersteunen van een gedegen **data governance strategie** binnen het stadsbeleid om de kwaliteit, bruikbaarheid en veiligheid van data te garanderen.

Wat & hoe:

- Een **fit-gap analyse** van het **aantal profielen (VTE's)** en **opleidingsnoden** tussen de AS IS situatie en TO BE situatie kunnen steden Brugge en Gent helpen om huidige tekortkomingen en knelpunten in kaart te brengen en een gepast trainingsplan op te stellen. In deze analyse dient specifiek gekeken te worden naar:
 - **De vereisten voor data stewards:** Welke vaardigheden dienen data stewards van de verschillende departementen te bezitten om een gedegen beheer van data te realiseren (i.e. informatie die betrouwbaar, veilig en compliant is)?

Data stewards dienen niet noodzakelijk IT profielen te zijn, maar dienen wel kennis te bezitten van de datasets en flows binnen de organisatie. Om hun functie als data steward te realiseren, dienen ze meerdere rollen op te nemen, waaronder (niet exclusief):

 - **Documenteren van data:** voor elke dataset het doel, de locatie en bewaarperiode vermelden, om toegang tot en gebruik van data te vereenvoudigen.
 - **Garanderen van datakwaliteit:** controlesystemen invoeren om verkeerde, onvolledige, verouderde en/of dubbele informatie te verwijderen.
 - **Beschikbaar maken van data:** data toegankelijk maken voor iedereen, om beter geïnformeerde beslissingen te nemen.

5. Aanbevelingen | Het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw

4. Het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw (2/4)

Interne organisatie & skills

Wat & hoe:

- **Bepalen van de juiste kaders:** *bepalen wie toegang heeft tot welke data en in welke mate, om de veiligheid en vertrouwelijkheid van gevoelige data te bewaren, maar toch de beschikbaarheid ervan te maximaliseren.*
- **Monitoren van naleving regelgeving:** *monitoren dat data wordt verzameld en verwerkt in overeenstemming met de geldende wetgeving.¹*

Zoals eerder in het rapport reeds aan bod kwam (zie de aanbeveling 'uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden), dienen de data stewards periodiek samen te komen via een **data governance board** om de impact van bepaalde beslissingen overheen de verschillende departementen door te spreken, om op de hoogte te blijven van het bestaan en het belang van de verschillende informatiebronnen, en ervaringen en pijnpunten met betrekking tot hun datasets te delen.²

- **De vereisten voor alle medewerkers:** Welke vaardigheden dienen door alle medewerkers van de stad opgenomen te worden om Open Data integraal deel te laten uitmaken van de dienstverlening van de stad?
- Kleinere lokale besturen, waar de capaciteit meestal beperkt is, kunnen gebruikmaken van **raamovereenkomsten** onder toezicht van Digitaal Vlaanderen om de benodigde expertise in te huren. Tevens kan **financiering** vanuit de Vlaamse Overheid voor de zogenaamde 'vuurtorensteden' bijdragen aan het op een meer ad hoc basis beschikbaar stellen en delen van specifieke profielen met kleinere lokale besturen.
- Verder is een **actieve approach voor knowledge management** vereist om te verzekeren dat kennis en vaardigheden worden gedeeld binnen de stad zelf en met andere steden en gemeenten, en dat best practices niet in organizationele silo's blijven steken. Bij wijze van buitenlands voorbeeld kan de parallel getrokken worden naar de **stad Wenen**. Binnen de uitgevoerde desk research kwam aan bod dat een sterke nood aanwezig was bij stad Wenen voor een duidelijke organisatie brede leidraad voor zowel technische als professionele implementatie van best practices omtrent datagebruik. Om hieraan tegemoet te komen stelt Wenen

¹ Bron: Mapping change in Open Data, Data Europa EU.

² Bron: Open Data beleid, Smart Flanders.

5. Aanbevelingen | Het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw

4. Het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw (3/4)

Interne organisatie & skills

Wat & hoe:

een **data excellence strategie** voorop, bestaande uit 3 luiken (data governance, enterprise data management, data quality management).

- Om (op zijn minst voor de prioritaire datasets) een **'open by default' cultuur** te promoten - zoals voorgeschreven in het Open Data Charter - en een datareflex te creëren waarin data wordt gehanteerd om aan **betere beleidsontwikkeling** te doen, dient er sterk ingezet te worden op een gepaste **change management strategie** om een sterke datafocus binnen de organisatie te creëren, waarin de volgende elementen zeker opgenomen dienen te worden (niet exclusief):
 - **Duidelijke visie:** open by default als principe, onder welke licentie zal data beschikbaar zijn, ...
 - **Data management plan:** Open Data niet als silo binnen key data management activiteiten.
 - **Senior buy-in:** actieve support departementshoofden en politiek leiderschap kan institutionele buy-in bevorderen.
 - **KPI's:** sterke KPI's om de transitie en invulling van het Open Data beleid te evalueren (bv. KPI's gerelateerd aan de beschikbaarheid, toegankelijkheid en actualiteit van datasets, de effectiviteit van opleidingen, ...).
 - **Impact communiceren:** met belang van quick wins, waar relatief kleine inspanningen onmiddellijk impact kennen.¹

De concrete activiteiten onder bovenstaande blokken kunnen intern opgenomen worden door bijvoorbeeld één of meerdere **datawerkgroepen** op te zetten, of kunnen opgenomen worden door de **data stewards** die als change agents optreden. Wat betreft de leden van de datawerkgroep, kan het interessant zijn om (zie ook de aanbeveling 'uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden'):

- De **communicatiedienst** van de stad of gemeente te betrekken, gezien zij vaak de laatste schakel zijn in het online publiceren van bepaalde data op de website.
- De **softwareleverancier(s)** van het lokaal bestuur te betrekken, gezien zij hun diensten vaak aankopen en de leverancier via zijn producten bepaalt wat er met de data gebeurt, en er zo ook betere afstemming bekomen wordt van de concrete verwachtingen.²

¹ Bron: Open Data Soft.

² Bron: Open Data beleid, Smart Flanders.

5. Aanbevelingen | Het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw

4. Het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw (4/4)

Interne organisatie & skills

Wat & hoe:

- Verder is het van belang om ook de **interne aankoopdienst** op de hoogte te houden van lopende activiteiten en hen te sensibiliseren rond Open Data. Vandaag de dag hebben lokale besturen vaak moeilijkheden of problemen met systemen van leveranciers die weinig integreerbaar zijn of kunnen communiceren met elkaar, en komen in een situatie van **vendor lock-in** terecht. Daarom is het uiterst belangrijk dat vanuit de aankoopdienst duidelijke (bij voorkeur gestandaardiseerde) bepalingen omtrent Open Data (en ruimer genomen data), interoperabiliteit en dataportabiliteit in bestekken worden opgenomen, om duidelijke verwachtingen en vereisten richting de leverancier voorop te stellen.
 - Om interne aankoopdiensten hierin te ondersteunen is het belangrijk om de **nodige opleidingen en correcte informatie** aan de medewerkers binnen de dienst aankoop aan te bieden. Vanuit **Smart Flanders** werd een [draaiboek](#) opgesteld met **voorbeeldclausules** die steden en gemeenten kunnen opnemen in bestekken en andere overeenkomsten (met onder andere voorbeelden van technische specificaties rond de publicatieverplichting van verzamelde gegevens, de duurzaamheid en metadatering van Open Data, gegevensuitwisseling met het Vlaams Open Data portaal, ... en algemene bestekbepalingen rond het principe van openheid van gegevens en datasets, de eigendom en toegang van verzamelde gegevens, ...).¹
 - Naast het sensibiliseren van de interne aankoopdienst, is **ruimere sensibilisering** naar alle departementen en diensten cruciaal. Door onwetendheid gaat **eigenaarschap** over data immers vaak verloren. Binnen de uitgevoerde desk research kwam dan ook de noodzaak vanuit de **stad Bordeaux** naar voor om het contractueel vastleggen van eigenaarschap als automatisme in hun werking in te burgeren.

Aanbevelingen | Impact & Return On Investment

Deel 2 - aanbevelingen voor lokaal niveau (Gent & Brugge)

Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem

Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data

Verlagen van de adoptie- en publicatiekost van Open Data

5. Aanbevelingen | Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem

1. Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem (1/5)

Impact & Return On Investment

Doel:

- Het beter afstemmen en verbinden van vraag- en aanbodzijde in het (lokale) ecosysteem dient ervoor te zorgen dat er effectief **meerwaarde voor de hergebruiker** gerealiseerd kan worden bij het publiceren van Open Data, en dat Open Data kan gebruikt worden als **ondersteuning van beleid** en om beslissingen te staven (evidence-based policy).
- Er dient weg geëvolueerd te worden van de momenteel **aanbodgerichte werking** van Open Data publicatie - waarbij Open Data vanuit lokale besturen vaak 'geponeerd' wordt in een Open Data portaal, maar waarbij er weinig inzicht bekomen wordt rond het verdere hergebruik en meerwaardecreatie van de data (waardoor de gerealiseerde impact meestal beperkt blijft) - naar een **vraaggerichte werking** met een sterke focus op de bruikbaarheid van data binnen de **quadruple helix**.
- Publicatie van Open Data door steden en gemeenten heeft daarnaast een belangrijke maatschappelijke meerwaarde - namelijk voorzien in **openbaarheid van bestuur** - om transparantie in het beleid te verzekeren en het vertrouwen van de burger in het gevoerde beleid te versterken.

Wat & hoe:

- Steden Brugge & Gent dienen actief na te gaan **welke datasets** ontsloten dienen te worden - door middel van actieve contactname met de vraagzijde en door mapping van de nodige datasets aan de beleidsdoelstellingen van de stad - in functie van **maximale meerwaardecreatie** voor de hergebruiker, maar ook voor de interne werking van de stad.
 - **Bepalen van de potentiële meerwaarde van Open Data in functie van beleidsuitdagingen en in functie van concrete use cases voor (samenwerkingen binnen) de lokale helix:** Datasets die een gemeente of stad ontsluiten, dienen te mappen met haar beleidsuitdagingen (cfr. analogie met [Datapedia](#) die kwaliteitsvolle datasets wil koppelen aan concrete beleidsdoelstellingen). Het is immers interessanter om niet uitsluitend datasets te publiceren die qua verwerking het minste effort vergen (wel relevant in kader van vitrinewerking), maar te starten vanuit een **inhoudelijke vraag** (maatschappelijke uitdaging en/of doelstelling) waaraan Open Data kan bijdragen en de publicatie van Open Data hierop te enten. Het 'kiezen' op welke uitdagingen ingezet zullen worden, kan in samenspraak gebeuren met de verschillende diensten van het lokaal bestuur via het organiseren van brainstormsessies, workshops,

5. Aanbevelingen | Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem

1. Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem (2/5)

Impact & Return On Investment

Wat & hoe:

ronde tafels, In een tweede fase dienen datasets geïdentificeerd te worden die kunnen bijdragen aan het uitwerken van oplossingen voor de uitdaging en dient nagegaan te worden op welke manier deze data bekomen kan worden.¹ Vanuit de uitgevoerde interviews als onderdeel van de bevraging van de vraagzijde werd hierbij ook de link gelegd met **digital twins**, aangewend door diverse steden en gemeenten ter ondersteuning van hun beleid. Datasets dienen geprioriteerd te worden volgens de use cases die in de digital twin geïntegreerd kunnen worden, en nadien ontsloten te worden. Kortom dient een lokaal bestuur minstens volgende oefening uit te voeren:

- Wat is de concrete **uitdaging**? (Wat?)
- Wat zijn de **doelstellingen** die we willen bereiken? (Waarom?)
- Wat zijn de middelen of **datasets** die we nodig hebben om dit te bereiken? (Hoe?)

Naast een mapping met haar (prioritaire) beleidsdoelstellingen dient een lokaal bestuur in de vertaalslag naar de meerwaardecreatie de verbondenheid van datasets met **praktische use cases** voor de markt en het lokale ecosysteem te bewaren - 'Is de data relevant binnen de quadruple helix? Is er een algemene vraag naar deze data?' Hierbij is het belangrijk dat lokale besturen in interactie treden met het lokale ecosysteem, om in co-creatie waardevolle datasets te identificeren en zo de meerwaarde van Open Data te versterken. Voor meer informatie wordt verwezen naar de eerdere aanbeveling 'investeringen in datasets business case driven maken'. Ook op Vlaams niveau wordt beoogd om een actieve dialoog tussen data-aanbieders en hergebruikers te realiseren, zoals omschreven in het actieplan van de Vlaamse Datastrategie (2022), mede met het oog op het bepalen van de prioriteiten voor wat betreft het data aanbod. Deze dialoog kan plaatsvinden onder de vorm van ronde tafel gesprekken of door sessies rond Open Data toepassingen te organiseren op events zoals de Trefdag Digitaal Vlaanderen.²

- **Capteren van feedback en in rechtstreekse interactie treden met hergebruikers:** Vanuit het Open Data portaal kan er bottom-up feedback van de hergebruiker gecapteerd worden. Zo trachten verschillende landen in Europa in te spelen op de noden van hun hergebruiker door portaalbezoekers de mogelijkheid te bieden een **eigen verzoek of suggestie voor specifieke datasets** in te

¹ Bron: Open Data beleid, Smart Flanders, een Belgische BV/SRL en lid van het wereldwijde KPMG netwerk van onafhankelijke firma's die zijn aangesloten bij KPMG International Limited, een besloten Engelse vennootschap met beperkte aansprakelijkheid. Alle rechten voorbehouden.

² Bron: Actieplan 2022, Vlaamse Datastrategie.

5. Aanbevelingen | Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem

1. Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem (3/5)

Impact & Return On Investment

Wat & hoe:

dienen, wanneer deze tot op heden nog niet online worden aangeboden. Dergelijke optie kan invulling krijgen via een request form op het portaal of via het aanduiden van een centrale contactpersoon die hiervoor aangeschreven kan worden, waarbij nadien op basis van een business case de beslissing kan genomen worden om al dan niet in te gaan op het verzoek. Wanneer de steden Brugge en Gent dergelijk feedback willen capteren vanuit hun Open Data portaal is het belangrijk dat ze voldoende **personeel** beschikbaar hebben om dergelijke aanvragen te behandelen en voldoende responsief te zijn.

Het genereren van feedback kan ook ruimer getrokken worden dan de loutere identificatie van nieuwe datasets naar **meer generalistische feedback** van de hergebruiker op het Open Data portaal (stellen van vragen, aangeven van fouten, suggesties voor optimalisaties, ...). Overheden kunnen hier een meer **faciliterende rol** opnemen en feedback en interactie van de hergebruiker rechtstreeks bekomen via de organisatie van evenementen voor kennisuitwisseling op het gebied van Open Data en innovatie (bv. hackatons), door in rechtstreekse dialoog met potentiële hergebruikers te treden of door het proactief uitsturen van evaluerende surveys, mailings, Op deze manier kan waardevolle informatie bekomen worden omtrent concrete verwachtingen wat betreft beschikbare data, en kunnen investeringen door de lokale besturen gericht gemaakt worden. Hierbij is het van belang om een voldoende breed publiek aan te schrijven, om te vermijden dat enkel input vanuit bepaalde partijen bekomen wordt wat een vertekend beeld kan geven.

- **Uitbouwen van een Open Data community:** Het uitbouwen van een Open Data community draagt eveneens bij tot een sterkere wisselwerking tussen vraag- en aanbodzijde. Een actieve Open Data community (1) levert **additionele feedback** voor de gemeente of stad, (2) maakt dat de uitdagingen van de stad bij een ruimer publiek gekend zijn en (3) zorgt ervoor dat leden van het lokale portaal ownership nemen en mee het portaal **onderhouden**. Een Open Data community kan gevoed worden door **discussiefora** op het Open Data portaal te voorzien, maar kan ook de vorm aannemen van een **Data Board** waarin diverse stakeholders op lokaal/regionaal niveau periodiek samenzitten en samenwerkingen aangaan rond diverse data topics. Dergelijke Data Board kan dan fungeren als klankbordgroep, waarin nieuwe ideeën afgetoetst kunnen worden of gerichte feedback kan bekomen worden.

5. Aanbevelingen | Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem

1. Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem (4/5)

Impact & Return On Investment

Wat & hoe:

- **Afstemming bekomen met de onderzoekswereld op vlak van Open Data:** De open science en Open Data wereld werken momenteel erg parallel en vertonen weinig raakvlakken. Brugge en Gent worden aanbevolen om de **onderzoeksaagenda's** van verschillende hogescholen, universiteiten en vakgroepen in kaart te brengen en na te gaan waar mogelijke samenwerkingsverbanden op projectbasis zijn vruchten kan afwerpen. In aanvulling hierop, en om Open Data zo goed en zo breed mogelijk beschikbaar te maken, kunnen mogelijkheden voor het **connecteren van onderzoeksportalen** en (lokale) Open Data portalen onderzocht worden. Hiervoor is een uiterst belangrijke rol weggelegd voor gestandaardiseerde en gestructureerde metadata, om dergelijke koppeling mogelijk te maken.
- **Het meten van de mate van hergebruik van Open Datasets, kaderend binnen een feedbackloop:** Het meten van de mate van hergebruik kan in aanvulling ook zeer waardevolle feedback opleveren omtrent de **relevantie en waarde van bepaalde datasets** voor de hergebruiker, en de mate waarin datasets aan de behoeften en noden van de hergebruiker voldoen. Verschillende steden in de desk research zoals stad Antwerpen, Namen en Bordeaux geven hierrond aan echter weinig zicht te hebben op wie welke data hergebruikt na bezoek op het dataportaal. Verschillende methodes kunnen gehanteerd worden om hergebruik van Open Data te meten, waarbij een combinatie van methodes in het bijzonder interessante inzichten kan opleveren. Het ontwikkelen van een **eigen methodiek** - die past binnen de interne werking van Brugge en Gent - kan de steden helpen om hergebruik van gepubliceerde Open Datasets structureel in kaart te brengen, met een specifieke focus op het hergebruik van prioritaire datasets:
 - Hergebruik op basis van **webanalyses**: inzetten van analytische tools (zoals Google Analytics, Matomo, ...), uitvoeren van webanalyses van het 'verkeer' op lokale dataportalen en logbestanden, statistieken visualiseren via dashboards, ...
 - Hergebruik op basis van **toepassingen**: opmaken van een catalogus van toepassingen en/of applicaties die gebruik maken van Open Data, opvolgen van ontwikkelde (re)use cases op bepaalde datasets, ...
 - Hergebruik op basis van **expliciete feedback** van gebruikers: uitvoeren van enquêtes, interviews en workshops met de hergebruiker, capteren van feedback vanuit contact- en suggestieformulieren, organiseren van ad hoc events en bijeenkomsten

5. Aanbevelingen | Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem

1. Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem (5/5)

Impact & Return On Investment

Wat & hoe:

rond een specifiek thema (webinars, hackatons, ...), opzetten van structurele feedback sessies en samenwerkingsverbanden met belanghebbenden (bv. met onderzoeksinstellingen of ondernemingen),¹

- **Aansluiting vinden bij bovenlokale data spaces:** Open Data portalen zijn vaak unilateraal van aard, waarop overheden diverse soorten data ter beschikking stellen aan het publiek. Bij data spaces daarentegen staat de **ecosysteem aanpak** centraal, waarbij niet enkel de leverancier van data deelneemt, maar er ook deelname plaatsvindt door de hergebruiker. Door als lokale overheid aansluiting te vinden bij bovenlokale data spaces kunnen hergebruikers Open Data op een **grotere schaal** raadplegen en Open Data combineren met **private data** om tot nieuwe toepassingen en innovaties te komen, en zo meer **complexe use cases** realiseren in interactieve modus. In Europa is **GAIA-X** een belangrijke voorloper in het dataspace verhaal, terwijl in Vlaanderen een belangrijke rol is weggelegd voor **Athumi** en de **Vlaamse Smart Data Space**. Data spaces focussen de dag van vandaag vaak op concrete use cases in specifieke domeinen (bv. gezondheidszorg, mobiliteit, milieu), maar kunnen in de toekomst een nog grotere meerwaarde betekenen en een diversiteit aan toepassingen realiseren door de **sectorale grenzen te overstijgen**.² Een interessant project om in de kijker te zetten is de Data Space for Smart and Sustainable Cities and Communities, een EU gefinancierd initiatief, dat een voorbereidende actie vormt voor het creëren van een data space voor slimme gemeenschappen als facilitator van de EU Green Deal doelstellingen en SDG's.³

¹ Bron: Open Data Maturity Report 2022.

² Bron: Impact

³ Bron: Data Space for Smart and Sustainable Cities and Communities.

5. Aanbevelingen | Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data

2. Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data (1/5)

Impact & Return On Investment	<p>Doel:</p> <ul style="list-style-type: none">Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data om de voordelen en meerwaarde te ontgrendelen die Open Data binnen de maatschappij en voor de verschillende partijen binnen de quadruple helix kan betekenen (bv. sociale, economische, politieke, maatschappelijke en/of ecologische meerwaarde).<ul style="list-style-type: none">Enkele voorbeelden van (te optimaliseren) meerwaarden zijn:<ul style="list-style-type: none"><i>Het realiseren van efficiëntiewinsten/kostenbesparingen in bedrijfsprocessen (economische meerwaarde)</i><i>Het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten (economische meerwaarde)</i><i>Het stimuleren van een meer tolerante en inclusieve samenleving (sociale meerwaarde)</i><i>Het verzekeren van transparantie en openheid binnen beleidsvorming (politieke meerwaarde)</i><i>Het stimuleren van een toegenomen wisselwerking met burgers, ondernemingen en andere organisaties (politieke meerwaarde)</i><i>Het realiseren van een datagedreven, doeltreffender beleid en verbeterde dienstverlening (administratieve meerwaarde)</i><i>Het stimuleren van onderzoek/innovatie vanuit kennisinstellingen (maatschappelijke meerwaarde)</i><i>Het in kaart brengen van de kwaliteit van de leefomgeving, bv. grondvervuiling (ecologische meerwaarde)¹</i>
	<p>Wat & hoe:</p> <ul style="list-style-type: none">Ook lokale besturen kunnen, naast gemaakte efforts vanuit Vlaanderen en Europa, hun rol spelen in het stimuleren van het gebruik en innovatie van Open Data binnen de quadruple helix. Ze kunnen hiervoor op lokaal niveau diverse acties ondernemen:<ul style="list-style-type: none">Engageren van de quadruple helix door de organisatie van data events: Data events kunnen in diverse vormen plaatsvinden, maar beogen steeds inzicht te geven aan de hergebruiker (en het ruimere publiek) omtrent welke datasets er vanuit lokale besturen beschikbaar zijn om mee aan de slag te gaan. Data events kunnen ruimere events omvatten, waarbij bijvoorbeeld Vlaamse actoren rond cultuurdata uitleg komen geven op een event, maar kunnen ook een gerichte thematische insteek kennen zoals Data Dives of

5. Aanbevelingen | Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data

2. Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data (2/5)

Impact & Return On Investment

Wat & hoe:

hackatons. Het concept van Data Dives is een manier voor steden of gemeenten om hun beschikbare datasets te showcasen, door specifieke datasets en topics toe te lichten en te contextualiseren. Daarnaast kunnen hackatons georganiseerd worden met oog op ideation of idee generatie. Enkele tips worden meegegeven aan de steden Brugge en Gent voor organisatie van een succesvolle hackathon:

- Organiseer hackathons volgens het **doelpubliek**, waarbij typisch hackathons georganiseerd worden met **IT profielen**, gericht op technologische ontwikkeling en de technische zijde van toepassingen. Daarnaast dient ook ruimer gegaan te worden, door aparte hackathons te organiseren met **burgers en/of business profielen** die de sector of het thema door en door kennen, gericht op ideation en idee generatie voor nieuwe en innovatieve toepassingen, zonder dat het noodzakelijk is om over de nodige technische kennis te bezitten.
- Zorg voor een **thematische insteek** voor de data of het onderwerp van de hackathon, en ga voorbij de usual suspects voor wat betreft het bereik van de hackathon.
- Zorg ervoor dat **gerelateerde datasets** aan het topic beschikbaar zijn, en nodig ook **andere data eigenaars** uit binnen het thema.
- Zorg ervoor dat **data stewards** de data kunnen **beschrijven**, opdat de deelnemers goed met de beschikbare datasets aan de slag kunnen.
- Zorg voor een **incentive of erkenning** voor de deelnemers, als extra stimulans om zich te engageren voor de hackaton.¹
- **Inzetten om de vindbaarheid van Open Datasets te verhogen:** Het vinden van de nodige datasets is vaak een complex en tijdrovend proces voor de hergebruiker. Open Datasets kunnen dan wel effectief beschikbaar zijn, maar de **versnippering** van datasets overheen diverse portalen en verschillende niveaus maakt dat het voor gebruikers vaak een grote uitdaging blijft om de juiste datasets terug te vinden. De versnippering en vindbaarheid van Open Data maakt het daarnaast ook moeilijker voor de

5. Aanbevelingen | Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data

2. Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data (3/5)

Impact & Return On Investment

Wat & hoe:

hergebruiker om data te **aggregeren** en een **voldoende grote schaal** te bereiken, wat vaak een belangrijke voorwaarde blijft opdat datasets maximale meerwaarde leveren voor de hergebruiker (bv. een bedrijf dat nood heeft aan data overheen het volledige Vlaamse grondgebied om aan klantensegmentatie te doen). Steden Brugge en Gent en andere lokale besturen kunnen zelf ook inzetten op een betere vindbaarheid van Open Data, door onder meer onderstaande praktijken toe te passen binnen hun Open Data portaal:

- Hun Open Data portaal koppelen aan andere, bovenlokale dataportalen zoals de **Datavindplaats**. Zoals eerder aan bod kwam, is er een belangrijke rol voor Vlaanderen weggelegd als beheerder van de Datavindplaats, om consolidatie van schaal te waarborgen en te voorzien in schaalvereisten. Om integratie met andere portalen te verzekeren is het van belang om **gestructureerde en gestandaardiseerde metadata** te linken aan datasets van lokale besturen.¹ Vanuit Vlaanderen wordt ook reeds, als onderdeel van het actieplan van de Vlaamse Datastrategie, ingezet op het aanbieden van metadata conform de Europese aanbevelingen en vereisten en op het delen van best practices voor een uniforme opmaak van metadata.²
- Uitbreiden van de zoekfunctie en filtermogelijkheden op hun Open Data portaal, via een **elastic search**, om ervoor te zorgen dat de zoekresultaten steeds beter aansluiten op de vraag van de hergebruiker. Belangrijk hierbij is dat datasets voldoende **labels** worden toegekend, of van **redactionele inhoud** worden voorzien, die hun inhoud weerspiegelen in het zoekproces. In het portaal kan eventueel bekeken worden om eveneens een **thematische clustering** aan de datasets toe te kennen.
- Brugge en Gent kunnen verder inzetten op het promoten van **prioritaire datasets** op hun Open Data portaal, vaak gelinkt aan de beleidsuitdagingen van een stad of gemeente, om de quadruple helix te stimuleren met deze data aan de slag te gaan in kader van innovatie.
- Tenslotte is er ook een belangrijke rol weggelegd voor het op te richten **Datapedia**, die kan fungeren als wegwijz naar Open Data portalen, maar bijvoorbeeld ook data van statistische diensten of actoren zoals de Kruispuntbank Sociale Zekerheid zou kunnen aangeven. Datapedia gaat in dat opzicht nog ruimer dan het linken van Open Data portalen via de DCAT standaard.

¹ Bron: Open Data beleid, Smart Flanders.

² Bron: Actieplan 2022, Vlaamse Datastrategie.

5. Aanbevelingen | Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data

2. Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data (4/5)

Impact & Return On Investment

Wat & hoe:

- **Inzetten op succesverhalen en showcases van datasets om beschikbare Open Data op de kaart te zetten:** Het delen van succesverhalen toont het **effectieve potentieel** dat Open Data kan realiseren, en inspireert hergebruikers om zelf met Open Data aan de slag te gaan. Daarnaast is het van belang om, naast succesverhalen en praktische toepassingen, ook datasets die hier aan de basis liggen te promoten. Hergebruikers dienen immers eerst kennis te hebben van het aanbod aan gepubliceerde datasets, alvorens ze ermee aan de slag kunnen. In dit kader wordt aanbevolen aan steden en gemeenten om een **datacatalogus** uit te werken die een exhaustief overzicht biedt van alle data die de stad of gemeente bezit (al dan niet reeds gepubliceerd en al dan niet van hoog kwaliteitsniveau), inclusief een roadmap die een timing weergeeft van de publicatie van toekomstige datasets.
 - Voor wat betreft het promoten van succesverhalen, kunnen steden en gemeenten zich enerzijds beroepen op **beschikbare documentatie** van bestaande applicaties gebaseerd op Open Data. Hierbij kan gedacht worden aan applicaties zoals Citymapper, Colruyt Prijsbarometer, Aircheckr, Risolto of Check je huis, wat meteen ook aantoont dat Open Data binnen verschillende domeinen aanleiding kan geven tot waardevolle toepassingen.¹ Daarnaast kan door steden en gemeenten ook een oproep gedaan worden naar voorbeelden van **eigen use cases** van hergebruikers, gekoppeld aan de dataset(s) waarop deze gebaseerd zijn. Concreet kunnen steden Brugge of Gent bijvoorbeeld een oproep op hun website lanceren rond use cases van hergebruikers gelinkt aan Open Data, eventueel gekoppeld met een bepaalde prijs die ze kunnen winnen door deel te nemen (bv. winnen van tickets voor een lokaal event).
 - Voor wat betreft de **kanalen** waarop steden Brugge en Gent Open Data kunnen uitdragen, is het interessant een diversiteit aan kanalen aan te wenden. Hierbij kan gedacht worden aan het organiseren of aansluiten op **events**, zoals bijvoorbeeld conferenties, webinars, interviews of infomomenten, of kan ingezet worden op meer **redactionele inhoud**, zoals bijvoorbeeld informatiecampagnes, nieuwsbrieven, persberichten of sociale media. Zoals eerder in deze aanbeveling reeds aan bod kwam, kan het voor lokale besturen verder interessant zijn om **Data Dives** te organiseren om specifieke datasets voor te stellen. In de communicatie rond Open Datasets is het belangrijk om ook de **beleidsmatige uitdaging** waardoor Open Data tot stand

5. Aanbevelingen | Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data

2. Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data (5/5)

Impact & Return On Investment

Wat & hoe:

kwam toe te lichten, alsook hoe **derden** met deze data aan de slag kunnen gaan (cfr. andere partijen inspireren, maar ook stimuleren om de data te gebruiken om oplossingen te ontwikkelen).¹ Bij wijze van een praktisch voorbeeld kan de **stad Namen** naar voren worden geschoven die ook meerdere kanalen hanteert om de communicatie rond het Open Data portaal te versterken. De uitgevoerde desk research toonde aan dat stad Namen onder meer (1) actief inzet op de publicatie van **succesverhalen**, (2) een halfjaarlijkse **persconferentie** organiseert, (3) een **jaarlijkse campagne** voert rond een specifiek thema en (4) een **maandelijkse meeting** houdt rond standaardisatie. In de communicatie naar **kennisinstellingen** kan bijvoorbeeld het kostenbesparend effect van open science belicht worden of het efficiënter verwerven van ruwe onderzoeksdata. In de communicatie naar **burgers** toe kan het beter geïnformeerd zijn dankzij Open Data of het optimaliseren van consumptie- en investeringsbeslissingen bijvoorbeeld aangehaald worden.¹

- Om hergebruik en innovatie nog verder te triggeren, is het zinvol om ook de verschillende **meerwaarden** die Open Data kan realiseren in communicatieboodschappen op te nemen, gericht op de diverse doelgroepen.
- **Voorzien van kwalitatieve documentatie om eenvoudig hergebruik toe te laten:** Datasets voorzien van goede documentatie kan de hergebruiker heel wat tijd- en zoekwerk besparen vooraleer deze met de gewenste data aan de slag kan. Een andere belangrijk aandachtspunt om eenvoudig hergebruik van Open Data te garanderen is het zoveel mogelijk hanteren van **open standaarden**, wat niet enkel belangrijk is om hergebruik te faciliteren, maar ook om samenvoeging en aggregatie van diverse datasets te kunnen realiseren. Bij het documenteren van datasets is het nuttig om onder meer volgende elementen op te nemen:
 - **Hoe** kan met de data aan de slag gegaan worden?
 - **Wie** kan de hergebruiker contacteren voor meer informatie?
 - In welk kader (**context**) is data tot stand gekomen?
 - Welke informatie is er beschikbaar omtrent **metadatering**?
 - Welke technische of andere **beperkingen** zijn van toepassing op de data?¹

5. Aanbevelingen | Verlagen van de adoptie- en publicatiekost van Open Data

3. Verlagen van de adoptie- en publicatiekost van Open Data (1/3)

Impact & Return On Investment

Doel:

- Het verlagen van de **adoptie-** (kost voor de hergebruiker om Open Data te verwerken) **en publicatiekost** (kost voor de publicerende instantie om Open Data ter beschikking te stellen) van Open Data dient ervoor te zorgen dat hergebruikers eenvoudiger met (meer) Open Data aan de slag kunnen en dat publicerende entiteiten efficiënter (meer) Open Data kunnen publiceren, om finaal een enorm potentieel aan toegevoegde waarde te realiseren.

Wat & hoe:

- Vandaag de dag is er nood aan innovatie wat betreft het beheer van Open Data. Voor hergebruikers is het vaak kostelijk en tijdsintensief om **data voor use cases** te verzamelen. Hetzelfde geldt voor publicerende instanties, die vaak hoge **investerings- en onderhoudskosten** kennen voor het ter beschikking stellen van Open Data. Enkele aanbevelingen worden gedaan, om in te spelen op de respectievelijke adoptie- en publicatiekost van Open Data:
 - **Verlagen van de adoptiekost van Open Data (hergebruiker):** Lokale besturen kunnen diverse stappen nemen om de adoptiekost voor de hergebruiker te minimaliseren.
 - **Investeren in het kwaliteitsvol ter beschikking stellen van Open Data:** Data ter beschikking stellen onder een open licentie, te publiceren als gestructureerde data en in machine leesbaar formaat, zodat hergebruikers data eenvoudig kunnen inlezen.
 - **Voorzien van kwalitatieve en gestandaardiseerde metadatering:** Duidelijke contextinformatie is essentieel voor de hergebruiker om data op een correcte wijze te kunnen interpreteren. Verder is het gestandaardiseerd aanbieden van metadata een kostenbesparend element voor de hergebruiker om enerzijds diverse datasets eenvoudig te kunnen aggregeren, maar ook datasets overheen verschillende dataportalen sneller terug te vinden. In de metadata wordt idealiter ook het hele datamodel meegegeven, opdat hergebruikers gemakkelijk kunnen inschatten hoe de data in andere toepassingen kan gebracht worden.¹
 - **Inzetten op API's:** API's die aangesproken kunnen worden om data te bevragen maakt het voor hergebruikers veel efficiënter om data te verzamelen (veeleer dan op een data portaal een dataset te downloaden), en zorgt ervoor dat de hergebruiker

5. Aanbevelingen | Verlagen van de adoptie- en publicatiekost van Open Data

3. Verlagen van de adoptie- en publicatiekost van Open Data (2/3)

Impact & Return On Investment

Wat & hoe:

steeds met de meest recente versie van data aan de slag gaat. Vanuit Vlaanderen wordt ook ingezet om Open Data API's van Vlaamse overheidsinstanties in de kijker te zetten.¹

- **Aansluiting vinden bij bovenlokale data spaces:** Dankzij data spaces kunnen hergebruikers meer complexe use cases realiseren in interactieve modus. Voor meer informatie wordt verwezen naar de aanbeveling 'beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem'.
- **Promoten van de Datavindplaats en Datapedia:** Datavindplaats (centraliseren van Open Data) en het op te richten Datapedia (verwijzen naar de meest relevante Open Data per beleidsdoelstelling) zetten belangrijke stappen om de vindbaarheid en schaalgrootte van Open Data te verbeteren. Lokale besturen kunnen deze platformen promoten om hun bekendheid bij hergebruikers te maximaliseren.
- **Verlagen van de investerings- en onderhoudskost van Open Data (stad of gemeente):** Daarnaast kunnen lokale besturen ook bepaalde procedures en tips handhaven om hun eigen publicatiekost te minimaliseren.
 - **Matchen van de updatefrequentie en precisie van Open Data met het beoogd gebruik:** Bijvoorbeeld een dataset die temperatuurmetingen bevat is voldoende gedetailleerd wanneer afgerond op graden Celsius voor diverse klimaatberekeningen te maken, maar noodzaakt een precisie van een duizendste van een graad voor de berekening van chemische reacties.²
 - **Publiceren van Open Datasets met een concrete beleidsdoelstelling voor ogen:** Daarbij dient ook de eigen organisatie in rekening te worden genomen, gezien de publicatie van Open Data niet enkel voordelen oplevert voor de buitenwereld, maar ook voor de eigen interne werking van de stad of gemeente belangrijke voordelen kan realiseren. Een duidelijke communicatie van de beschikbare Open Datasets naar werknemers toe kan ertoe leiden dat er intern minder vragen circuleren om bepaalde data op te vragen, wat resulteert in tijdswinsten, maar vermijdt verder ook dat er verschillende parallelle datasets circuleren met gelijkaardige (onvolledige) informatie. Daarnaast vervult Open Data zoals eerder aangegeven een belangrijke functie in de

¹ Bron: Actieplan 2022, Vlaamse Datastrategie

² Bron: Open Data en Metadata Quality.

5. Aanbevelingen | Verlagen van de adoptie- en publicatiekost van Open Data

3. Verlagen van de adoptie- en publicatiekost van Open Data (3/3)

Impact & Return On Investment

Wat & hoe:

ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid. Investerings in Open Data dienen dan ook hand in hand te gaan met investeringen of initiatieven rond de bewustwording van Open Data.¹

- **Het warm water niet opnieuw uitvinden, maar samenwerkingen opzetten waar mogelijk:** Er zijn reeds veel initiatieven rond Open Data opgestart en uitgevoerd in Vlaanderen. Bundelen van krachten en opzetten van samenwerkingsverbanden is dan ook een belangrijke bron voor lokale besturen om kosten te besparen. Hierbij kan gedacht worden aan het gemeenschappelijk aankopen van bepaalde oplossingen. Daarnaast kan ook (beter) inzicht in de reeds ontwikkelde oplossingen van Vlaanderen die aan lokale besturen ter beschikking gesteld worden, steden en gemeenten verder op weg helpen.¹
- **Inzetten op Citizen Science en betrokkenheid van overige belanghebbenden:** In Citizen Science projecten spelen burgers een belangrijke rol in het verzamelen van data (bv. voor tellingen of sensormetingen), in de metadatering van data, Lokale besturen kunnen deze data opvragen en gebruiken in kader van te maken beleidsbeslissingen en kunnen deze gegevens ontsluiten als Open Data.¹

Aanbevelingen | Kwaliteit van het aanbod

Deel 2 - aanbevelingen voor lokaal niveau (Gent & Brugge)

Homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data

Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data

5. Aanbevelingen | Homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data

1. Homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data (1/2)

Kwaliteit van het aanbod	Doel: <ul style="list-style-type: none">Data delen volgens open standaarden bevordert (1) de interoperabiliteit tussen diensten en overheden, waardoor het eenvoudiger wordt om gegevens uit te wisselen en (2) vermijdt dat steden en gemeenten in een situatie van vendor lock-in terechtkomen, waarbij lokale besturen vanwege de eigenheid van systemen moeilijk van één leverancier kunnen loskomen (of dit te hoge kosten met zich meebrengt, vanwege dure migratietrajecten).
	Wat & hoe: <ul style="list-style-type: none">Er wordt van open standaarden gesproken wanneer een standaard publiekelijk gedocumenteerd is, zodat hergebruikers of leveranciers van producten of diensten een applicatie kunnen ontwikkelen om een bepaald type data in te lezen.¹ Steden Brugge en Gent dienen in te zetten op het gebruik van open standaarden in kader van operabiliteitsoverwegingen, en de voordelen deze met zich meebrengen:<ul style="list-style-type: none">Hanteren van de DCAT-AP standaard voor metadata: Het DCAT-AP Vlaanderen applicatieprofiel is erkend als Vlaamse (OSLO) standaard en bevordert de uitwisseling van beschrijvingen van Open Datasets tussen diverse Open Data platformen¹, draagt bij aan de vindbaarheid van Open Datasets op data portalen en faciliteert het gebruik van metadata vanuit meerdere catalogi (bv. voor de ontwikkeling of het gebruik van applicaties). Lokale besturen in Vlaanderen kunnen gebruikmaken van een DCAT-AP Vlaanderen applicatieprofiel en de bijhorende validator voor het toetsen van de kwaliteit van de metadata van Open Data.Opnemen van clausules rond Open Data in bestekken: Bij de opmaak van een nieuw bestek, is het opportuun om voorbeeldclausules rond Open Data op te nemen, die eenduidige (en idealiter gestandaardiseerde) bepalingen rond Open Data bevatten. Voldoende bewustwording bij de aankoopdienst is van belang om deze reflex in te bouwen (zie ook de aanbeveling 'het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw').¹Toekennen van verantwoordelijkheden voor het publiceren en onderhouden van Open Data: Om de kwaliteit van Open Data te verzekeren, is het belangrijk om duidelijke ownership toe te kennen voor het publiceren en onderhouden van verschillende datasets.

5. Aanbevelingen | Homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data

1. Homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data (2/2)

Kwaliteit van het aanbod

Wat & hoe:

Daarbij dient voorzien te worden in de nodige interne opleidingen voor kennisopbouw rond het gebruik van standaarden en best practices, opdat werknemers hun rol optimaal kunnen vervullen.

- **Toepassen van de meest gebruikte standaarden die gebruikelijk zijn binnen het domein van de high-value dataset:** Voor datasets binnen specifieke domeinen kan het interessant zijn om terug te grijpen naar vooropgestelde standaarden die binnen dit domein typisch worden gebruikt om data te beschrijven en publiceren. Wanneer geen standaard beschikbaar is, dient de publicerende organisatie lokale vocabulaires te definiëren volgens best practice richtlijnen.¹

5. Aanbevelingen | Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data

2. Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data (1/6)

Kwaliteit van het aanbod

Doel:

- Tegemoet komen aan de **kwaliteitseisen** die door Vlaanderen worden opgelegd en deze doorvertalen naar de **praktijk**, met een focus op het realiseren van de vereisten rond kwaliteit voor **prioritaire datasets**.
- De kwaliteit van datasets expliciteren zorgt ervoor dat hergebruikers eenvoudiger met datasets aan de slag kunnen, door datasets te selecteren die voldoende kwaliteitsvol zijn (via een **kwaliteitslabel**) en een inschatting te kunnen maken van de **adoptiekost** voor het gebruik van specifieke data.

Wat & hoe:

- Verschillende modellen en/of principes kunnen de basis vormen voor het uitvoeren van **self-assessments** die Brugge en Gent kunnen aanwenden voor het scoren van gepubliceerde en/of te publiceren datasets op hun Open Data portaal. Het resultaat van deze evaluatie (i.e. de kwaliteit van een bepaalde dataset) kan op hun Open Data portaal ook expliciet worden weergegeven, zoals bijvoorbeeld via een **kleurencode** zoals **Datapedia** dit aangeeft of via een scoring met een **numerieke waarde**. Belangrijk is dat steden Brugge en Gent, als gevolg van deze evaluatie, een inschatting maken voor **welke datasets investeringen nodig** zijn om de kwaliteit ervan op te drijven (**de prioritaire datasets**), en voor welke datasets lagere kwaliteitsinvesteringen mogelijk zijn:
 - De **9 datakwaliteit dimensies** van de Europese Commissie verschaffen steden Brugge en Gent richtlijnen en best practices omtrent het onderhouden van kwaliteitsvolle datasets.
 - **Nauwkeurigheid:** geeft de data de werkelijke entiteit of gebeurtenis correct weer?
 - *Aanbeveling: weeg de nauwkeurigheid van de data af tegen de kost in context van beoogd gebruik. De data dient voldoende accuraat te zijn voor het beoogd gebruik.*
 - *Aanbeveling: zorg voor voldoende commitment en tools en procedures van de stad om nauwkeurigheid te kunnen handhaven.*

5. Aanbevelingen | Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data

2. Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data (2/6)

Kwaliteit van het aanbod

Wat & hoe:

- **Consistentie:** bevat de data geen tegenstrijdigheden?
 - *Aanbeveling: verwerk alle data voor publicatie om tegenstrijdige verklaringen en overige fouten op te sporen (zeker bij combinatie van gegevens uit diverse bronnen).*
- **Beschikbaarheid:** is de data steeds toegankelijk?
 - *Aanbeveling: volg best practices voor het toewijzen en onderhouden van URI's.*
 - *Aanbeveling: zorg ervoor dat de verantwoordelijkheid voor onderhoud van data duidelijk toegewezen is.*
- **Volledigheid:** bevat de data alle data items die de entiteit of gebeurtenis voorstellen?
 - *Aanbeveling: ontwikkel een publicatieproces die alle nodige data items meeneemt.*
 - *Aanbeveling: monitor de update mechanismes op een continue basis.*
- **Conformiteit:** bevat de data geaccepteerde standaarden?
 - *Aanbeveling: pas de meest gebruikte standaarden toe in het domein dat het meest relevant is voor de data of metadata.*
 - *Aanbeveling: definieer lokale vocabulaires als er geen standaard beschikbaar is, maar publiceer deze vocabulaires volgens best practice (bv. herleidbare URI's).*
- **Geloofwaardigheid:** is de data gebaseerd op betrouwbare bronnen?
 - *Aanbeveling: baseer data op bronnen die betrouwbaar zijn of gebaseerd op SLA's waar van toepassing.*
 - *Aanbeveling: zorg voor de juiste bronvermelding, zodat hergebruikers kunnen bepalen of ze de data wel of niet kunnen vertrouwen.*
- **Verwerkbaarheid:** is de data machine leesbaar?

5. Aanbevelingen | Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data

2. Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data (3/6)

Kwaliteit van het aanbod

Wat & hoe:

- *Aanbeveling: identificeer de bron van de terminologie en codes die in de data gebruikt worden op een machine leesbare manier.*
- *Aanbeveling: pas aanbevelingen toe voor de syntaxis van data van gebruikte standaarden.*
- **Relevantie:** bevat de data de juiste hoeveelheid gegevens?
 - *Aanbeveling: stem het bereik en granulariteit van de data af op het beoogde gebruik, rekening houdende met beschikbare tijd/resources. Hierbij dient echter ook rekening gehouden te worden met het toekomstig gebruik van de data.*
- **Actualiteit:** is de data representatief voor de werkelijke situatie en wordt deze voldoende snel gepubliceerd?
 - *Aanbeveling: pas de updatefrequentie aan van de data, aan de aard van de gegevens en het beoogde gebruik.*
 - *Aanbeveling: zorg voor processen en tools die het updatingproces kunnen ondersteunen.¹*
- Verder kunnen lokale besturen beroep doen op het **5-sterrenmodel van Tim Berners Lee** dat entiteiten/individuen die Open Data publiceren stimuleert, om deze in een zo een herbruikbaar mogelijk formaat beschikbaar te stellen, aan de hand van toekenning van 1 tot 5 sterren.
 - **Eén ster:** data beschikbaar stellen op het web (in eender welk formaat) onder een open licentie.
 - **Twee sterren:** data beschikbaar stellen als gestructureerde data, geschikt voor geautomatiseerd hergebruik.
 - **Drie sterren:** data beschikbaar stellen in een niet-gepatenteerd open bestandsformaat (bv. CSV).
 - **Vier sterren:** gebruik maken van URI's ('Uniform Resource Identifier') om objecten te identificeren, zodat derden eenvoudig naar de dataobjecten kunnen verwijzen.
 - **Vijf sterren:** additioneel data koppelen aan andere data om meer context te bieden.²

¹ Bron: Open Data & Metadata Quality

² Bron: Platform Linked Data Nederland.

5. Aanbevelingen | Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data

2. Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data (4/6)

Kwaliteit van het aanbod

Wat & hoe:

De Vlaamse Overheid streeft naar **minimaal 3 sterren** voor Open Data (categorie van 3 sterren vormt de technische definitie van Open Data), en tracht op termijn **naar 4 en 5 sterren** te evolueren voor high-value datasets en deze datasets te publiceren als Linked Open Data.¹ Zo wordt binnen het actieplan van de Vlaamse Datastrategie beoogd om trajecten te initiëren met beheerders van hoogwaardige datasets om een aantal datasets op termijn als gelinkte Open Data te publiceren.² Voor steden Brugge en Gent wordt naar analogie aanbevolen om minimaal 3 sterren te beogen voor hun Open Datasets, en voor de prioritaire datasets Linked Open Data na te streven waar mogelijk.

- Overheden kunnen daarnaast ook teruggrijpen naar het **Open Data Charter**, dat overheden stimuleert om data open en vrij beschikbaar te maken, gebaseerd op een reeks gedeelde principes. Zoals eerder aangegeven (zie de aanbeveling 'Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data') worden alle lokale besturen, in aanvulling op de centrumsteden, aangeraden het Open Data Charter te ondertekenen en de onderliggende principes op te nemen in hun interne werking. Het Open Data Charter omvat in totaal 20 principes, waarvan enkele principes hieronder worden uitgelicht:
 - **"Open by default:** Data die door, in of over de stad gecapteerd worden, worden standaard als Open Data ter beschikking gesteld voor hergebruik."
 - **"Comply or explain:** Wanneer data niet opengesteld worden, dient er een beargumenteerde verklaring te worden gegeven waarom dit zo is."
 - "Data worden ontsloten in kader van **transparantie** en het maximaal stimuleren van **hergebruik**, zowel niet-commercieel als commercieel."
 - **"Dialoog** met alle partijen die data verzamelen wordt aangemoedigd en actief opgezet, op initiatief van het aanspreekpunt voor Open Data dat binnen de stad wordt aangeduid."

¹ Bron: Vlaamse URI-standaard voor data, Digitaal Vlaanderen

² Bron: Actieplan 2022, Vlaamse Datastrategie.

5. Aanbevelingen | Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data

2. Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data (5/6)

Kwaliteit van het aanbod

Wat & hoe:

- “Bij het aanmaken van nieuwe databronnen wordt ingezet op **Linked Open Data**, zeker voor authentieke bronnen en datasets die veel gedeeld worden (ook tussen overheden).”
- “Er wordt maximaal ingezet om data (via metadatering) automatisch door te laten stromen naar het **Vlaams Open Data Portaal** en zo naar het federaal, Europees en eventueel andere Open Data portalen.”¹

Het open publiceren van alle data is natuurlijk ambitieus, waardoor een hoge kwaliteit door de lokale besturen niet overal nagestreefd of gewaarborgd kan worden. Vlaanderen heeft hierin een belangrijke rol te spelen, om richtlijnen te definiëren omtrent voor welke data(sets) een hoog kwaliteitsniveau vereist is (i.e. prioritaire datasets). Voorts kunnen steden Brugge en Gent op basis van het charter hun eigen maturiteit beoordelen op de ODC principes, en evalueren hoe ze hun positie als stad kunnen verbeteren. Voor het stapsgewijs realiseren van alle ODC principes kunnen steden Brugge & Gent beroep doen op de [adoptie en implementatie roadmap](#) die vanuit de ODC organisatie wordt vooropgesteld.²

- Een bijkomend belangrijk principe dat lokale besturen dienen te hanteren in hun databeleid is het **Only Once principe**, wat ook één van de vooropgestelde principes van het Open Data Charter is, waarbij burgers gegevens slechts éénmaal dienen op te geven (**unieke gegevensverzameling**) en deze nadien door andere overheidsdiensten steeds vanuit **authentieke bronnen** geraadpleegd en hergebruikt worden (en dus niet opnieuw bevraagd worden bij de burger):
 - Om het only once principe te kunnen handhaven dienen lokale besturen de bestaande **dataflows** binnen hun interne werking in kaart brengen, wat eventueel opgenomen kan worden onder de datawerkgroep.
 - Het in kaart brengen van de bestaande dataflows geeft de stad of gemeente enerzijds zicht op welke data ze **beschikbaar** hebben, maar ook hoe deze **verspreid** zitten binnen de organisatie, wie van bepaalde data **gebruik** maakt en hoe de data **beweegt** doorheen de interne processen en systemen.³

¹ Bron: Open Data Charter, Smart Flanders.

² Bron: Adopt the ODC Principles, Open Data Charter.

³ Bron: Open Data beleid, Smart Flanders.

5. Aanbevelingen | Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data

2. Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data (6/6)

Kwaliteit van het aanbod

Wat & hoe:

- Ten slotte is het **opstellen van SLA's** erg belangrijk om de **kwaliteit en continuïteit** van Open Data te garanderen, en zijn SLA's essentieel voor producten en diensten die berusten op Open Data. Voor steden en gemeenten kunnen SLA's op twee niveau's beschouwd worden, (1) enerzijds dienen **SLA's met private partijen** onderhandeld te worden (bv. parkeergarages in de stad), (2) anderzijds kunnen steden en gemeenten **intern SLA's** vooropstellen om als een betrouwbare speler voor de markt te kunnen optreden. Hierbij dient steeds gewaarborgd te worden dat er duidelijk richtlijnen omtrent de **rechten van hergebruik** in de SLA worden opgenomen.

6. Vermarktbaarheid Open Data

6. Vermarktbaarheid Open Data | Business modellen rond Open Data

Naast de uitwerking van bovenstaande aanbevelingen die gericht zijn op het neerzetten en invullen van een lokaal data beleid, rekening houdende met de datanoden, -behoeften en -wensen van de hergebruiker en in lijn met het Vlaamse strategische kader en richtlijnen rond Open Data, trachtte dit onderzoek ook inzicht te krijgen in mogelijke **business modellen** met betrekking tot Open Data. Deze informatie is immers erg relevant voor lokale besturen, gezien ze vaak niet weten of en hoe ze hun Open Databronnen kunnen **vermarkten**, en dus of ze voor hun gemaakte investeringen en ingezette middelen een (gedeeltelijke) recuperatie kunnen terugvorderen.

Marginale vergoedingen als plafond voor rendementen

De wetgeving in Vlaanderen laat vandaag de dag weinig ruimte om winsten vanuit Open Data op te halen of business modellen rond Open Data uit te werken: **vergoedingen die lokale overheden kunnen vragen voor het aanbieden van Open Data mogen maximaal de marginale kosten evenaren, die gemaakt werden om de Open Data te verzamelen, verwerken en ter beschikking te stellen.** Een beperkt aantal **uitzonderingen** zijn hier evenwel van toepassing (gewettigd in de PSI richtlijn). Zo mogen bepaalde overheidsinstanties die verplicht zijn inkomsten te genereren om een aanzienlijk deel van de kosten van uitoefening van hun publieke taken te dekken (zoals het KMI of NGI) of overheidsondernemingen een hogere vergoeding vragen dan de marginale kost. Ook (universiteits)bibliotheken, musea of archieveninstellingen kunnen een hogere vergoeding vragen.¹ **Daarnaast publiceerde de Europese Commissie begin 2023 de lijst van high-value datasets die overheidsinstanties binnen een termijn van 16 maanden gratis ter beschikking dienen te stellen voor hergebruik.** Voor deze datasets kunnen lokale besturen ook niet terugvallen naar de marginale kost voor productie ervan.

Verdienmodellen in het buitenland

Wanneer gekeken wordt naar het buitenland bestaan wel reeds enkele voorbeelden van verdienmodellen gekoppeld aan het delen van data. In Nederland bijvoorbeeld werd het **platform AMdEX (Amsterdam Data Exchange)** opgericht, een transparante omgeving om data tussen deelnemers te delen en veilige datatransacties op verschillende schaalgroottes mogelijk te maken. AMdEX tracht zo de opkomst van een **gebruikers gestuurde Open Datamarkt** te ondersteunen, waarbij het al dan niet samenwerken van dataproducenten en de voorwaarden die hieraan verbonden zijn vrij te bepalen zijn. Zo kunnen bedrijven kiezen **welke data** ze met **welke entiteiten** delen onder

6. Vermarktbaarheid Open Data | Business modellen rond Open Data

welke voorwaarden. Sector overschrijdende gegevensuitwisseling zijn daarbij katalysator voor innovatie.¹ Het AMdEX platform werkt op basis van lidmaatschap, waarbij de kosten verdeeld worden over de deelnemers van het platform.

Overige baten vanuit Open Data

Gegeven er weinig mogelijkheden zijn in Vlaanderen voor het opzetten van verdienmodellen rond Open Data, kan voor lokale besturen een barrière vormen om inspanningen en resources te investeren in de publicatie van Open Data. Hoewel deze mogelijkheden voor lokale besturen beperkt zijn voor het behalen van een **monetair rendement** vanuit de publicatie van Open Data, kunnen steden en gemeenten wel andere voordelen realiseren via hun Open Data werking. Open Data kan immers optreden als **initiator en katalysator** voor het aangaan van **nieuwe samenwerkingsverbanden en partnerships**. Een mogelijke vorm hiervan is een **data for data samenwerking**, waarbij geen financiële vergoedingen worden gevraagd, maar data uitwisseling tussen actoren als een model wordt vooropgesteld. In de uitgevoerde interviews als onderdeel van de bevraging van de vraagzijde kwam het argument van nieuwe samenwerkingsverbanden en partnerships dan ook meermaals naar boven. Op de volgende slide wordt een overzicht gegeven van een aantal mogelijkheden voor lokale samenwerkingsverbanden en interessante use cases die vanuit de uitgevoerde interviews met partijen vanuit de quadruple helix naar boven kwamen.

6. Vermarktbaarheid Open Data | Lokale samenwerkingsverbanden

Use Cases

Slimme Regio Vlaanderen | *Topics als datagedreven laadinfrastructuur, energie, e.d.*
North Sea Port | *Data rond sluikstorting, veiligheid, waterkwaliteit, licht, uitstoot, geluidsoverlast, hernieuwbare energie, e.d.*
NGI | *Samenwerking rond basis data NGI, alsook thematische data, met specifieke focus op gemeenten*

Samenwerking

Artevelde Hogeschool | *Flemish Open Science Board: willen hun bestaande organen uitbreiden met lokale overheden*
Sirus | *Zien mogelijke rol voor Sirus binnen Data Board*
Imec | *Imec als data aanbieder (bv. luchtkwaliteit) en kunnen een voortrekkersrol opnemen in Open Data landschap*
ABB - VLOCA | *Smart Government Data Space: gestructureerde data, smart policies*

Inspiratie

Datavindplaats | *Parallel traject Datamarktplaats*
UGent | *IDLab: opzetten werking rond Open Data policies*
S-LIM | *Data for data: synergieën in beschikbaar maken van Open Data*
Agoria | *GAIA-X*

7. Conclusie

7. Conclusie

De afgelopen jaren is er vanuit Vlaanderen en de lokale overheden reeds veel gebeurd rond Open Data. Het ontwerp van het **Open Data Charter** met haar 20 'geboden', het uittekenen van de **Vlaamse datastrategie** met het Vlaamsbrede Open Data actieplan en de verdere uitbouw van de **Datavindplaats** zijn maar enkele initiatieven die in de schijnwerpers geplaatst kunnen worden en stuk voor stuk bijdragen aan de ontwikkeling van de **lokale en nationale Open Data economie**.

Hoewel er reeds een belangrijke fundering is gelegd, ontbreken de opgezette initiatieven vandaag de dag een verdere **operationalisering** op lokaal niveau. Het ontbreken van één duidelijk richtinggevend **strategisch kader** dat (1) de principes vanuit bestaande kaders zoals het Open Data Charter, (2) geldende wetgevingen vanuit de verschillende bestuursniveaus en (3) actiepunten vanuit de Vlaamse datastrategie consolideert, in combinatie met het ontbreken van een concrete vertaalslag hiervan naar implicaties voor het lokale niveau, maakt dat veel lokale besturen zoekende zijn in hun Open Data beleid en er een zekere **vrijblijvendheid** rond Open Data bestaat. Daarnaast hebben lokale besturen tot op heden weinig inzicht in de concrete **databehoefte en -wensen** van de eindgebruiker en interessante **use cases** binnen de lokale helix, waardoor steden en gemeenten momenteel vanuit een **aanbodgerichte werking** Open Datasets publiceren zonder inzicht te hebben in de return on investment en de maatschappelijke of economische meerwaarde van Open Data. Deze discrepantie in vraag- en aanbodzijde maakt dat de initiële belofte van Open Data vandaag nog niet wordt waargemaakt, en opportuniteiten van Open Data als een belangrijke bouwsteen voor **beleidsontwikkelingen en -beslissingen** en voor **innovatieve toepassingen** momenteel onderbenut blijven.

Een **strakkere regie en ondersteuning** vanuit Vlaanderen is nodig om de huidige Open Data werking naar de **'next level'** te krijgen en een volwaardige lokale en nationale Open Data economie te realiseren. Vlaanderen dient minstens te voorzien in:

- Het uittekenen van een **strategisch kader** en duidelijke ambities richting de lokale besturen, alsook in een **operationele vertaalslag** hiervan naar concrete actiepunten die voldoende tastbaar zijn voor lokale besturen om mee te nemen in de verdere ontwikkeling van hun Open Data beleid. Bovenlokale sturing van Vlaanderen dient ervoor te zorgen dat steden en gemeenten weg evolueren van een aanbodgerichte werking, en hun Open Data publicatie aligneren met de **brede beleidsdoelstellingen en use cases** die leven binnen het lokale ecosysteem.

7. Conclusie

- Het opzetten van een **transparant en gedragen governance-model**, waarin de verdeling van rollen en verantwoordelijkheden binnen het Vlaamse ecosysteem duidelijk in kaart worden gebracht. Een duidelijke governancestructuur dient ervoor te zorgen dat bestaande initiatieven rond Open Data elkaar versterken en dat parallelle efforts zoveel als mogelijk vermeden worden. Alleen vanuit gezamenlijke inspanningen kunnen uniforme richtlijnen ontwikkeld worden die door alle stakeholders worden geaccepteerd en gedragen, en zo een effectieve implementatie vinden op het lokale niveau.
- Het ter beschikking stellen van **resources en expertise**, gezien lokale besturen vanuit eigen middelen alleen geen optimale invulling kunnen geven aan de richtlijnen voor hun Open Data werking. De operationele capaciteit van profielen die binnen een lokaal bestuur met het Open Data beleid betrokken zijn, is veelal erg beperkt. Daarnaast ontbreekt het lokale besturen vaak aan structureel budget om de financiering van bepaalde datasets te kunnen opnemen of verderzetten. Ten slotte liggen de inspanningen en investeringskost voor Open Data vaak bij lokale besturen, terwijl de baten op bovenlokaal niveau of pas later in de tijd gerealiseerd kunnen worden.

De gemaakte aanbevelingen doorheen het rapport naar de lokale besturen zijn dan ook geformuleerd vanuit een **ideaalbeeld** om Open Data op Vlaams en lokaal niveau naar deze 'next level' te laten evolueren. De daadwerkelijke implementatie ervan zal echter afhankelijk zijn van de **maturiteit**, het **beoogde ambitieniveau** en de **organisatorische capaciteit** van lokale besturen betreffende Open Data. Om hiermee rekening te houden wordt in het draaiboek (voorjaar 2024) een prioritering van de aanbevelingen uitgewerkt, rekening houdend met de diversiteit (in maturiteit) van lokale besturen, om tot op maat gemaakte adviezen te komen voor een meer of minder doorgedreven Open Data beleid. Cruciaal om aan te geven is dat lokale besturen **minimaal** dienen in te zetten op de publicatie van de **high-value datasets** die Europa begin 2023 via de Open Data Directive naar de buitenwereld heeft kenbaar gemaakt (zie bijlage 8.3.). Enkel vanuit een gezamenlijke effort kunnen deze datasets hoogwaardig gerealiseerd worden en volledige, gebiedsdekkende, kwalitatieve en gestandaardiseerde data uitmaken.

Door in te zetten op een optimaal en op maat ontwikkeld Open Data beleid vanuit de lokale besturen in Vlaanderen, kan Open Data in de toekomst verder treden buiten de grenzen van de **overheidsbubbel** en stakeholders binnen de Vlaamse en lokale helix engageren om zo actief met Open Data aan te slag te gaan in kader van **beleidsontwikkeling, innovatie en samenwerking** en het beloofde **potentieel** waar te maken.

8. Bijlagen

8.1. Key Performance Indicators

8.2. Huidig wettelijk kader

8.3. High-value datasets

8.1. Key Performance Indicators

LB = Lokale besturen
V = Vlaanderen

Het opstellen van **Key Performance Indicators (KPI's)** betreffende de Open Datawerking binnen Vlaanderen en lokale besturen is een belangrijke stap om de voortgang, doeltreffendheid en transparantie van Open Data initiatieven te meten.

Via KPI's kunnen de **prestaties** met betrekking tot Open Data binnen Vlaanderen en lokale besturen worden gemeten. Aan de hand van deze KPI's kunnen bepaalde doelstellingen op een kwantitatieve wijze opgevolgd, beoordeeld en vergeleken worden om vervolgens aandachtspunten ter verbetering van de Open Datawerking te identificeren.

Onderstaand volgt een **illustratieve lijst** van KPI's die mogelijks ingebed kunnen worden in de Open Data werking van steden Brugge en Gent.¹

Topic - data publicatie en beschikbaarheid (1/2)	Indicator inspanning versus effect	Niveau van toepassing
Aantal gepubliceerde datasets: het totale aantal datasets dat beschikbaar wordt gesteld via Open Data platformen.	Inspanning	LB V
Aantal gepubliceerde prioritaire datasets: het totale aantal prioritaire datasets dat beschikbaar wordt gesteld via Open Data platformen.	Inspanning	LB V
Aantal gepubliceerde realtime datasets: het totale aantal realtime datasets dat beschikbaar wordt gesteld via Open Data platformen.	Inspanning	LB V
Open data requests: het aantal datasets die gepubliceerd worden ten gevolge van Open Data request van een (her)gebruiker.	Inspanning	LB

8.1. Key Performance Indicators

LB = Lokale besturen

V = Vlaanderen

Topic - data publicatie en beschikbaarheid (2/2)	Indicator inspanning versus effect	Niveau van toepassing
Data aanbieders: het aantal lokale besturen die als data aanbieders Open Data ter beschikking stellen op Open Data platformen.	Inspanning	V
Beschikbaarheid data: het aantal beschikbare datasets vergeleken met het totale aantal potentiële datasets.	Inspanning	LB V
Toegankelijkheid data: het aantal Open Datasets toegankelijk via gestandaardiseerde en gebruiksvriendelijke API's.	Effect	LB V
Opleiding (effectiviteit): het aantal medewerkers dat na het volgen van opleiding Open Datasets heeft gedeeld of gepubliceerd.	Effect	LB

8.1. Key Performance Indicators

LB = Lokale besturen

V = Vlaanderen

Topic - gegevenskwaliteit (1/2)	Indicator inspanning versus effect	Niveau van toepassing
Actualiteit van datasets: gemiddelde frequentie van updates van datasets.	Inspanning	LB V
Gevalideerde datasets: het percentage van Open Datasets dat voldoet aan vooraf gedefinieerde kwaliteitsregels.	Inspanning	LB V
Kwaliteit metadata: het percentage van Open Datasets met bijhorende metadata die voldoet aan voorgeschreven kwaliteitsregels (bijvoorbeeld publicatiedatum, licentie, beschrijving).	Inspanning	LB V
Kwaliteit metadata: het percentage van metadata die compliant is met de DCAT-AP standaard.	Inspanning	LB V
Kwaliteit metadata: het aantal metadata elementen geïnccludeerd voor elke dataset.	Inspanning	LB V
Data interoperabiliteit: de mate waarin Open Datasets eenvoudig geïntegreerd kunnen worden met andere datasets of systemen.	Effect	LB V
Bruikbaarheid datasets: beoordeling van Open Datasets aan de hand van gebruikersfeedback en meetgegevens over datagebruik.	Effect	LB V
Data formaat beschikbaarheid: beschikbaarheid van data in verschillende formaten (bv. CSV, JSON, XML) om tegemoet te komen aan verschillende gebruikersbehoeften.	Inspanning	LB V
Data formaat beschikbaarheid: mate van compatibiliteit van Open Datasets met standaard tools voor gegevensanalyse (bv. Excel, Tableau).	Inspanning	LB V

8.1. Key Performance Indicators

LB = Lokale besturen

V = Vlaanderen

Topic - gegevenskwaliteit (2/2)	Indicator inspanning versus effect	Niveau van toepassing
Licenties: de mate waarin op het data portaal informatie wordt verschaft rond het correct gebruik van licenties.	Inspanning	V
Gebruikersfeedback: het aantal gerapporteerde problemen of suggesties voor verbetering van de datasets.	Effect	LB V
Gebruikersfeedback: het verwerken van gebruikersfeedback in updates van bestaande datasets of het ter beschikking stellen van nieuwe datasets.	Inspanning	LB

8.1. Key Performance Indicators

LB = Lokale besturen

V = Vlaanderen

Topic - gebruik & impact (1/2)	Indicator inspanning versus effect	Niveau van toepassing
Opleiding (effectiviteit): het aantal Open Data gerelateerde projecten of applicaties ontwikkeld door medewerkers na het volgen van opleiding.	Effect	LB
Opleiding (effectiviteit): de mate waarin medewerkers tevreden zijn (beoordeling) van de inhoud en uitvoering van Open Data opleiding.	Effect	LB V
Opleiding (effectiviteit): de mate waarin de kennis van medewerkers van Open Data principes en concepten is verbeterd, gemeten aan de hand van pré en post training assessments.	Effect	LB V
Downloads: het aantal keren dat datasets zijn gedownload.	Effect	LB V
API aanroepen: aantal keren dat de Open Datasets via API worden aangeroepen.	Effect	LB V
Gebruikersbetrokkenheid: gemiddelde tijd die gebruikers besteden aan het verkennen en het engageren met datasets.	Effect	LB V
Gebruikersbetrokkenheid: interacties van gebruikers met Open Datasets, zoals bv. weergaven, deling van datasets, opmerkingen of 'vind ik leuks' op dataportalen of sociale media.	Effect	LB V
Externe toepassingen: het aantal applicaties, use cases, projecten, websites die gebruik maken van gepubliceerde Open Datasets.	Effect	LB V
Feedback: gemiddelde gebruikersbeoordelingen of feedback voor Open Datasets.	Effect	LB V

8.1. Key Performance Indicators

LB = Lokale besturen

V = Vlaanderen

Topic - gebruik & impact (2/2)	Indicator inspanning versus effect	Niveau van toepassing
Events: de mate waarin Open Datasets breed worden gedeeld met (mogelijke) hergebruikers (via publieke events, hackathons, ...).	Inspanning	LB V
Visibiliteit: het aantal activiteiten ondernomen om de visibiliteit van het portaal en high-value datasets te promoten.	Inspanning	LB V
Beleidsimpact: het aantal keren dat Open Data heeft bijgedragen aan beleidsvorming en beleidsbeslissingen.	Effect	V
Economische impact: een schatting van de economische waarde gecreëerd door Open Data initiatieven (gebaseerd op directe en indirecte waarde creatie).	Effect	V
Sociale impact: een schatting van de sociale waarde gecreëerd door Open Data initiatieven (gebaseerd op directe en indirecte waarde creatie).	Effect	V
Ecologische impact: een schatting van de ecologische waarde gecreëerd door Open Data initiatieven (gebaseerd op directe en indirecte waarde creatie).	Effect	V
Portaal populariteit: totaal aantal bezoeken en unieke bezoekers van het Open Dataportaal.	Effect	LB V

8.1. Key Performance Indicators

LB = Lokale besturen

V = Vlaanderen

Topic - samenwerking	Indicator inspanning versus effect	Niveau van toepassing
Uitwisseling met hergebruikers: aantal kanalen of afstemmingssessies tussen aanbieders en hergebruikers van Open Data uit de academische wereld, het bedrijfsleven en andere organisaties.	Inspanning	LB V
Samenwerking met academische instellingen: het aantal samenwerkingen of het aantal Open Data projecten opgezet met onderzoeksinstellingen, hogescholen, universiteiten rond specifieke Open Data thema's.	Inspanning	LB V
Externe bijdrage aan data: de hoeveelheid data die wordt bijgedragen of verbeterd door externe partijen.	Effect	LB V
Tevredenheid en feedback van hergebruikers: feedback van hergebruikers i.k.v. samenwerking door middel van enquêtes, interviews of directe communicatie. Hun tevredenheid en feedback kunnen inzicht geven in de effectiviteit van de samenwerking en mogelijkheden voor verbetering.	Effect	LB V

8.2. Huidig wettelijk kader | Inleiding

In de huidige wetgeving wordt **'open by default'** naar voren geschoven als norm, een principe dat verankerd werd binnen het Open Data Charter¹, waarbij overheden een vermoeden van publicatie van 'alle' data dienen te hanteren en dienen te rechtvaardigen waarom bepaalde data niet opengesteld worden (bv. omwille van veiligheidsredenen). Hoewel het **'comply or explain'** principe theoretisch geldt, **ontbreekt** het in de praktijk aan **sturing en controle**, waardoor een zekere **vrijblijvendheid** heerst rond de publicatie van Open Data. Dit gebrek aan richtlijnen bemoeilijkt voor besturen het stellen van duidelijke prioriteiten.

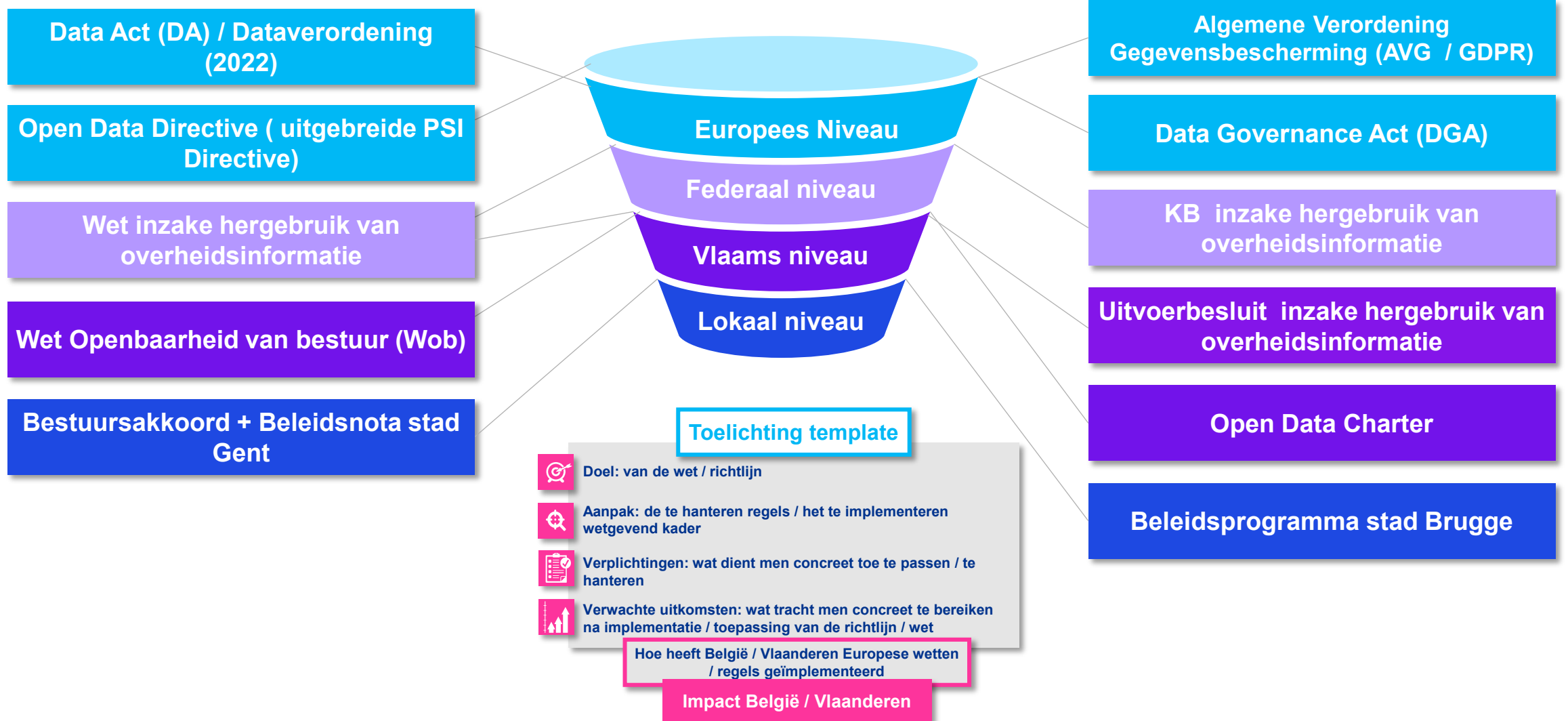
Europa heeft begin 2023 echter een nieuwe koers uitgezet met betrekking tot **high-value datasets**² (zie bijlage 8.3), die een reeks high-value datasets definieert die overheidsinstanties gratis ter beschikking dienen te stellen, omwille van de toegevoegde waarde en voordelen die ze binnen de maatschappij, milieu en economie realiseren. Aangezien deze verantwoordelijkheden op nationaal niveau worden gelegd, is het van belang om deze **richtlijnen ook te vertalen** naar de specifieke acties die moeten worden ondernomen op elk beleidsniveau.

In huidige bijlage wordt een beknopt overzicht gegeven van **geldende wetgeving op Europees, Nationaal, Vlaams en lokaal niveau** met betrekking tot de publicatie van (Open) Data door overheidsdiensten en de geldende vereisten rond openbaarheid van bestuur, hergebruik van overheidsdata en hoogwaardige datasets.

¹ Bron: Open Data Charter, Smart Flanders. KPMG LLP, een Belgische BV/SRL en lid van het wereldwijde KPMG netwerk van onafhankelijke firma's die zijn aangesloten bij KPMG International Limited, een besloten Engelse vennootschap met beperkte aansprakelijkheid. Alle rechten voorbehouden.

² Bron: Open Data Directive, Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie

8.2. Huidig wettelijk kader | Overzicht van de behandelde wetten / richtlijnen per niveau

8.2. Huidig wettelijk kader | Europees Wettelijk Kader in één oogopslag

Data Act (DA) / Dataverordening (2022)

Doel: 'fairness' verzekeren bij toewijzing van gegevenswaarde aan data-actoren → focus op regels voor datagebruik van IoT apparaten

Aanpak: meer gegevens beschikbaar maken voor bedrijven, burgers en overheidsdiensten via concrete maatregelen:

- **Rechtszekerheid verhogen** van datagebruik van bedrijven en consumenten & voorwaarden opleggen → deelname stimuleren aan gegevens economie
- **Misbruik / nadelige positie voorkomen** in contracten met oneerlijke concurrentie (deels via opstellen modelcontracten)
- **Middelen** voor overheidsinstanties voorzien voor **toegang tot particuliere sectordata** nodig voor openbaar belang
- Nieuwe regels + voorwaarden opstellen voor klanten om effectief te switchen tussen verschillende gegevensverwerkingsdiensten → dragen ook bij aan efficiënte **gegevensinteroperabiliteit**
- **Database Directive** herzien (recht om inhoud van bepaalde databanken te beschermen) → resulteert in evenwicht tussen belangen dataproviders en datagebruikers

Minimale verplichting → keuze uit 3 beleidsopties

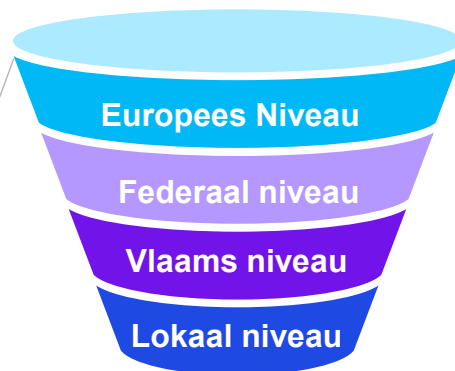
- **Optie 1:** behoud bestaande investeringsstimulansen in activiteiten om data te genereren → data-aanbieders aanzetten om data-gebruik en -toegang te vergemakkelijken met:
 - **minimale interventie + niet-bindende maatregelen die niet noodzakelijk exclusieve controle aanbieders wegneemt**
- **Optie 2 (wetgevende optie):** balanceren optie 1 met **wetgevingsmaatregelen** die rechtszekerheid versterken over hoe en door wie data kan worden gebruikt + 'light regulatory approach' die **minimale condities** definieert voor **overstap** tussen cloud-en edge providers
- **Optie 3 (wetgevende optie):** strengere voorwaarden voor data-aanbieders m.b.t. compensatie + opleggen gedetailleerde technische specificaties voor data-toegang en cloud interoperabiliteit

→ **Geen enkele optie heeft gevolgen voor bestaande toepasselijke regels** inzake dataprotection / privacy / intellectuele eigendom / mededinging / justitie en binnenlandse zaken + internationale samenwerkingen / bedrijfsgeheimen / handelsverplichtingen

→ **Elke optie** laat ruimte voor meer gedetailleerde **sectorspecifieke interventies**

- ✓ Regelkader dat 3 beleidsopties aanreikt om IoT-data te harmoniseren
- ✓ Creatie extra ondersteuningsorganisaties (cfr. Datanutsbedrijf)
- ✓ Creatie 'level playing field' voor datamarkt om interoperabiliteit en dataportabiliteit te verhogen en hergebruik & innovatie aan te moedigen

Impact Vlaanderen

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG/GDPR)

Doel: persoonsgegevens beveiligen → meer controle voor burgers + vereenvoudiging regelgevend kader internationale bedrijven door gelijkvormigheid regels binnen EU

Aanpak: GDPR is van toepassing op alle automatische en digitale verwerkingen van persoonsgegevens, praktisch voorziet GDPR in:

- Bescherming persoonlijke data Europese burger
- Maatregelen tegen hackers en datalekken
- Procedures dataverzameling + opslag van persoonlijke data
- Toestemming verzameling en gebruik data
- Recht individu om 'vergeten te worden'
- Verhoogde beveiligingsmaatregelen voorzien
- Melding datalek binnen 72 uur
- Opleggen boeten toezichhoudende autoriteiten
- Vereisten
 - Aanstelling Data Protection Officer (DPO)
 - Bijhouden verwerkingsregister
 - ...
 - Informatieveiligheidsbeleid voorzien
- **Basisbeginselen overheidsinstanties:** eerlijke en rechtmatige verwerking + doelbinding + minimale gegevensverwerking en bewaring van gegevens + in geval van verwerking op basis van wet, dient deze wet ervoor te zorgen dat deze beginselen in acht worden genomen (zoals soorten opslag, opslagperiode en passende waarborgen)

Minimale verplichtingen:

- **(Externe) DPO aanstellen** (sensibiliseren + adviseren + controleren medewerkers en bestuur)
- Betrokkenen informeren over verwerking persoonsgegevens
- Passende **technische & organisatorische maatregelen** voor beveiliging persoonsgegevens
 - Stel externe verwerker → overeenkomst / andere rechtshandeling nodig betreffende garantie technische & organisatorische maatregelen
- **Inbreuk** (onrechtmatige of per ongeluk openbaring gegevens aan onbevoegden / tijdig niet beschikbaar / gewijzigd) → **melden binnen 72 uur aan gegevensbeschermingsautoriteit**
 - Mogelijks ook betrokken persoon informeren

- ✓ Oprichting Belgische Gegevensbeschermingsautoriteit (2017)

Impact België

8.2. Huidig wettelijk kader | Europees Wettelijk Kader in één oogopslag

Open Data Directive (uitgebreide PSI Directive)

Doel: belemmeringen volledig hergebruik overheidsdata wegnemen (uitbereiding PSI Directive (doel: lidstaten **verplichten overheidsinstellingen** te **sensibiliseren** om Open Data te produceren en beschikbaar te stellen)

Aanpak: opstelling nieuwe toekomstige richtlijnen betreffende niet in scope genomen domeinen in PSI Directive, namelijk

- Nutsbedrijven & transport
 - ✓ Verhoog databeschikbaarheid door nieuwe soorten (door overheid gefinancierde) data
- Real-time toegang tot dynamische data (= hoogste commerciële waarde)
 - ✓ Verhoog economische groei door aanmoedigen toepassingsprogramma-interfaces (API's)
- Vergoedingen gevraagd door overheidsinstanties te hoog → barrière voor KMO's → vergoedingen achterwege laten resulteert in economische groei
 - ✓ Verlaag markttoegang, specifiek voor KMO's door limitatie uitzonderingen waarin vergoeding > marginale kost verspreiding
- Lock-in gevaar overheidsdata door private sector → data initieel intern ter beschikking gesteld om waarde te verhogen, niet langer mogelijkheid tot hergebruik
 - ✓ Minimaliseer first-mover advantage door transparanter proces in publiek-private gegevensafspraken

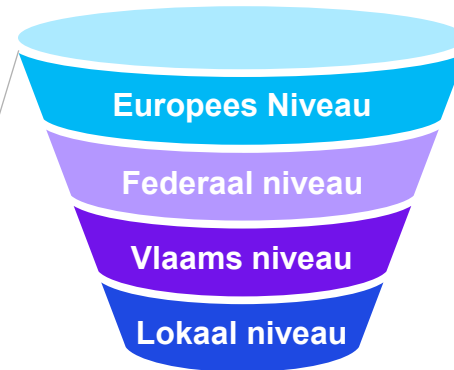
Verplichtingen overheidsbedrijven:

- Vergoeding ≤ marginale kosten (zeer beperkte uitzonderingen)
- Indien men Open Data beschikbaar stelt betreffende vervoers- en nutssectoren
 - Voldoen aan transparantie, non-discriminatie en niet-exclusiviteit + verzekeren passende gegevensformats & verspreidingsmethoden
 - Redelijke tarieven voor productiekost + kost beschikbaarstelling hergebruik blijven mogelijk

Hoogwaardige datasets:

- Geospaatial
- Aardobservatie en milieu
- Statistieken
- Bedrijven en eigenaarschap
- Mobiliteit

Data Governance Act (DGA)

Doel: meer gegevens beschikbaar stellen + uitwisseling tussen sectoren en EU-landen vergemakkelijken om het potentieel van gegevens te benutten ten behoeve van de Europese burgers en bedrijven

→ meer (beschermde) data beschikbaar voor hergebruik en dit met voldoende 'trust' en op een technisch haalbare manier

Aanpak: concreet werden er **4 brede reeksen maatregelen** opgesteld

1. **Mechanismen hergebruik vergemakkelijken** van bepaalde gesloten overheidsgegevens (bv. hergebruik van gezondheidsdata in onderzoek naar chronische ziekten)
2. **Maatregelen zodat gegevensintermediairs functioneren als betrouwbare organisatoren** binnen gemeenschappelijke Europese dataruimten
3. **Maatregelen gegevens beschikbaar stellen vergemakkelijken voor burgers en bedrijven**
4. **Maatregelen delen van gegevens vergemakkelijken**, gebruik van gegevens **over sectoren en grenzen heen** + juiste gegevens voor juiste doel

Verplichtingen:

- Technische uitrusting lidstaten verzekeren privacy en vertrouwelijkheid hergebruik (via anonimisering, pseudonimisering, datarooms, vertrouwelijkheidsovereenkomsten)
- Bijstand overheid aan hergebruiker indien geen toegang tot data kan verleend worden
- Beperking beroep op exclusief hergebruik van bv. 1 bedrijf tot louter openbaar belang
- Redelijke vergoedingen ≤ gemaakte kosten + stimuleren hergebruik voor wetenschappelijke en andere niet-commerciële doeleinden
- Verplichting lidstaten opstellen centraal datapunt

- ✓ Oprichting van het **Datanutsbedrijf** als 'data intermediary'
 - Voorziet data intermediaire diensten
 - Voorziet gegevenskluisen voor Vlaamse burgers (Solid)
- x **Ondersteuningsorganisaties** die dienen opgericht te worden blijken een **struikelblok**
 - x Enkel centraal datapunt dat alle gegevens clustert
 - x Bevoegde instantie die andere organisaties ondersteunt bij de verstrekking van beschermde data
 - x Bevoegde autoriteiten die instaan voor het controleren van de naleving van de verplichtingen

Nieuwe of bestaande organisatie hiervoor?

Impact Vlaanderen

8.2. Huidig wettelijk kader | Nationaal Wettelijk Kader in één oogopslag - PSI

omzetting naar federaal niveau

Wet inzake hergebruik van overheidsinformatie

Doel: Belgisch **wetgevend** kader voorzien omtrent hergebruik van overheidsinformatie (omzetting van PSI-directive in Belgisch recht)

Aanpak: deze wet bevat informatie betreffende:

- Toepassingsgebied
- Beginselen inzake hergebruik van bestuursdocumenten
- Voorwaarden van hergebruik
- Exclusiviteitsregelingen
- Praktische regelingen
 - ✓ Creatie **unieke federale portaalsite** met **toegang tot alle bestuursdocumenten voor hergebruik door overheid**
 - ✓ Inventarisatie en publicatie op portaalsite van bestuursdocumenten beschikbaar hergebruik, gebruikte standaardlicentie, eventuele specifieke voorwaarden en eventuele vergoedingen
 - ✓ Voorzien metadata bestuursdocumenten, elektronisch en in open en machinaal leesbare formaat toegankelijk
 - ✓ Oprichting **sectoraal comité PSI**

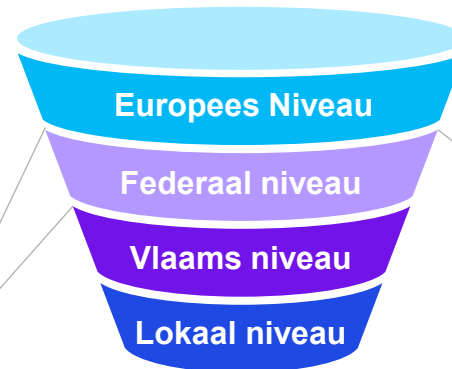
Verplichtingen:

- Invoering **algemeen recht op hergebruik** van bestuursdocumenten
- **Gebruik modelllicenties** met minimale voorwaarden voor hergebruik door alle overheden in **Vlaanderen**, tenzij onmogelijk door juridische, technisch of andere heel gegronde reden
- Afwijkend regime (universiteits)bibliotheken, musea, archieven
 - Geen verplichting
 - Hogere vergoeding dan marginale kosten (MK's)
 - Exclusiviteitsovereenkomsten digitaliseringsprojecten
- **Open- en machineleesbare formats** maximaliseren
- Maatregelen om data makkelijk vindbaar te maken
 - **Overzichtslijsten en portaalsites**
- Uitwisseling bestuursdoc tussen instanties onderling moet **binnen 30 werkdagen** na ontvangst verzoek tot levering
 - Indien laattijdig → reden van vertraging meedelen
 - Andere levertermijn in onderlinge overeenkomst

Verwachte uitkomsten:

- ✓ **Adviesverlening** comité PSI over Open Data strategieën en anonimiseringstechnieken meegedeeld door overheden

KB inzake hergebruik van overheidsinformatie

Doel: Belgisch **praktisch wetgevend** kader voorzien omtrent hergebruik van overheidsinformatie (omzetting van PSI-directive in Belgisch recht)

Aanpak: koninklijk besluit bevat informatie betreffende:

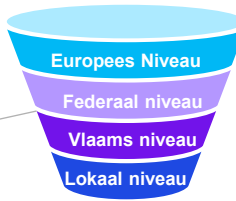
- Behandelingsprocedure voor een aanvraag voor hergebruik
- Toezicht op verplichting om bestuursdocumenten beschikbaar te stellen
 - ✓ **Oprichting transparantiecomité voor** ondersteuning uitvoering federale Open Data-strategie
 - Bevat plaatsvervangende vertegenwoordiger per overheid
 - ✓ Secretariaat van het transparantiecomité wordt waargenomen door **Open Data-taskforce**
 - Samengesteld uit vertegenwoordigers Directoraat-generaal Digitale Transformatie van de Federale Overheidsdienst Beleid en Ondersteuning (FOD B&O) en Dienst Administratieve Vereenvoudiging (DAV)
 - **Samenwerkingsprotocol FOD&DAV**
 - Taken taskforce (zie bespreking federale datastrategie)
- **Berekening vergoedingen** (beperkt tot marginale kosten inzake reproductie, verstrekking en verspreiding van bestuursdocumenten)

Verwachte uitkomsten:

- ✓ **Naleving richtlijnen + implementatie-ondersteuning**

8.2. Huidig wettelijk kader | Vlaams Wettelijk Kader in één oogopslag

Uitvoerbesluit inzake hergebruik van overheidsinformatie

Berekening vergoeding

Marginale kosten fysieke terbeschikkingstelling:

- Infrastructuur
 - Ontwikkeling
 - Software -en hardware onderhoud
 - Connectiviteit
 - Beperkt tot noodzaak beschikbaarstelling hergebruik
- Kopiëren
 - Productie en terbeschikkingstelling + kosten materiële drager
- Behandeling
 - Verpakkingsmateriaal en voorbereiding
- Overleg
 - Telefoongesprekken + e-mails met verzoekers hergebruik
 - Kosten klantendienst
- Levering
 - Portkosten verstuur met normale post of koerier
- Speciale verzoeken
 - Voorbereidingskosten
 - Formatteren

Extra richtlijnen

- Bepalen **wijze** terbeschikkingstelling → verplichting **kosten zo laag mogelijk** houden
- **Gratis online** terbeschikkingstelling

Extra mogelijke kosten

- Archiefbeheer
- Kosten rechtenverheffing (tijd & mankracht)
 - Identificatie derden bij wie rechten berusten + verkrijgen toestemming

Totale kost bestuursdocumenten berekend op basis van volgende kosten:

- Creatie
 - Produceren
 - Genereren bestuursdocumenten en metadata
 - Kwaliteitscontrole
 - Omzetting bestuursdocumenten digitale format
 - Verzamelen (vergaren en sorteren)
 - Anonimiseren
 - Verwijderen / afschermen / veramen / delen
- Verspreidingskost
 - Infrastructuur / behandeling / overleg / levering
- Overheadkosten: rechtstreeks aantoonbaar verband met boven-vernoemde kosten

Extra richtlijnen

- Kosten berekenen door totale kostprijs van kwantificeerbare reeks bestuursdocumenten
- Kosten = gezuiverd van inkomsten gegenereerd tijdens productie of verzameling voor zover bekend bij instantie
- Jaarlijkse beoordeling kosten en inkomsten
- Aanpassing vergoeding aan potentiële vraag
 - Op basis van redelijke verantwoordbare raming instantie
- Kosten mogen verhoogd worden met redelijk rendement ($\leq 5\%$ **referentie-interestvoet**) op investering
 - (universiteits)bibliotheken, musea en archieven = tarieven particuliere sector

Modellicenties

1) Creative Commons (CC0-verklaring)

- Instantie doet wereldwijd **afstand** van **alle rechten** op werk onder auteursrecht met begrip van alle gerelateerde en naburige rechten voor zover toegelaten door de wet
- Hergebruiker van werk (ook voor commerciële doeleinden) **zonder toestemming**
 - Kopiëren / Wijzigen / Openbaar maken

2) Gratis Open Data Licentie

- Product: bestuursdocument
- Licentiegever: overheid (houder IP)
- Verstrekker: natuurlijk persoon / rechtspersoon / groepering ervan die recht kreeg om product te verspreiden en ter beschikking te stellen voor hergebruik
- Licentienemer: natuurlijk persoon / rechtspersoon / groepering ervan die onder licentie gebruiksrechten krijgt
 - Niet-exclusie, wereldwijde recht op hergebruik voor elk rechtmatig doeleinde
 - Reproduceren / Doorgeven / Publiceren / Aanpassen / Commercieel exploiteren
 - **Bronvermelding** verplicht

3) Open Data Licentie tegen billijke vergoeding

- = 2) Gratis Open Data Licentie
- Toevoeging:
 - Licentienemer betaalt billijke vergoeding voor toegang, verstrekking en hergebruik product → bedrag + betalingswijze duidelijk op website aangegeven, toegang na betaling

4) Gratis Open Data Licentie voor niet-commercieel hergebruik

- = 2) Gratis Open Data Licentie
- Toevoeging:
 - Licentienemer niet hergebruiken voor commerciële doeleinden met enig winstoogmerk
 - Geen inbreuk op GDPR + niet-exclusieve wereldwijde recht op hergebruik voor elk niet-commercieel doeleinde

5) Open Data Licentie tegen billijke vergoeding voor commercieel hergebruik

- = 3) Open Data Licentie tegen Billijke vergoeding
- Toevoeging:
 - Geen inbreuk op GDPR + niet-exclusieve wereldwijde recht op hergebruik voor elk commercieel rechtmatig doeleinde

8.2. Huidig wettelijk kader | Vlaams Wettelijk Kader in één oogopslag

Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB)

Doel: Lokale besturen verplichten documenten of informatie actief beschikbaar te stellen

Aanpak: juridische basis is actieve openbaarheid van bestuur: praktisch werden er richtlijnen opgesteld die (lokale) overheid moet hanteren om systematisch, correct, evenwichtig en op een verstaanbare manier naar de burgers te communiceren:

Verplichtingen:

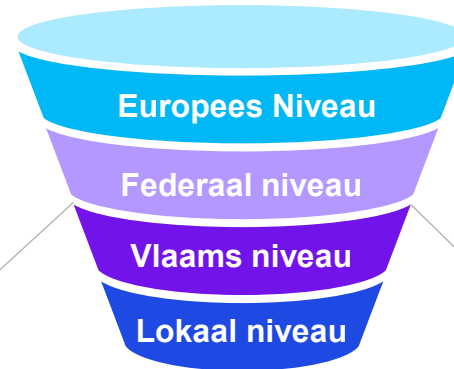
1. Actief informeren over beleid, regelgeving en dienstverlening
 - Actief, op eigen initiatief, telkens als het nuttig of noodzakelijk is
 - Zoveel mogelijk personen, verenigingen of organisaties van **doelgroep bereiken**
 - **Aangepaste communicatiestrategieën** voor thema's van moeilijk te bereiken doelgroepen
2. Geen informatie verspreiden die valt onder de uitzonderingen van de passieve openbaarheid (= regelt het recht van burgers om bestuursdocumenten in te kijken of te kopiëren)
3. Informatie in orde en gemakkelijk te raadplegen en actueel
4. Milieu-informatie → toegankelijk op doeltreffende wijze
5. Beslissingen van Vlaamse Regering systematisch op centrale website Vlaamse Overheid
6. (Beter) informatie over regelgeving, rechten en plichten
 - Nu komt veel informatie niet terecht bij juiste doelgroep
7. Inconsequenties en dubbele boodschappen vermijden
8. Duidelijk in welke fase beleid zich bevindt
9. Contactgegevens in berichten van dossierbeheerders

Verwachte uitkomsten:

De Openbaarheid van bestuur tracht bij lokale overheden

- **Burgergericht bestuur** verzekeren
- **Efficiëntie** te verhogen (beter werkend bestuur door gevoel controle van burger)
- **Effectiviteit** te verhogen (door inzage burgers, beter begrip doelstellingen en gebruikte middelen)

Open Data Charter

Doel: Vlaamse centrumsteden te steunen in hun **smart city ontwikkeling** door te **focussen** op ontsluiting van **real-time Open Data** + gericht op **stimuleren samenwerking** tussen **steden** onderling en **actoren** uit **Quadruple Helix**

- **Goedgekeurd en bekrachtigd in 2018 door 13 Vlaamse centrumsteden**
- **Geen wetgevende kracht / verplichtingen**

Aanpak: er zijn **20 principes** opgesteld gericht op duurzaam data ontsluiten, transparantie en hergebruik maximalisatie

1. Open by default
2. Comply or explain
3. Only once (data 1 keer verzamelen en decentraal bij bron publiceren)
4. Transparantie & hergebruik (zowel commercieel als niet)
5. Dialoog met alle aanbieders aanmoedigen en actief opzetten
6. Data-hygiëne d.m.v. databeheer –en documentatie-beleid
7. Domeinexpertise voor documentatiebeleid (zo dicht mogelijk bij originele bron blijven)
8. Opleiding en kennisdeling omtrent Open Data
9. Publicatie en structuur volgens open en machine-leesbare formats
10. Focus op Linked Open Data bij aanmaken nieuwe datasets
11. datakwaliteit volgens werking interne stadsdiensten
12. Web = primair publicatieplatform + focus decentrale publicatie
13. Data zo up-to-date mogelijk houden en relevante historiek mee publiceren
14. Samenwerking over bestuurslagen voor automatisatie datadeling
15. Data automatisch naar Vlaams Open Data portaal stromen
16. Streven naar beperkte set van data-publicatielicenties
17. Actieve communicatie met potentiële hergebruikers
18. Duurzaam data-aanbod en onderhoud
19. Bewustwording binnen relevante diensten + focus op Open Data gedurende aanbestedingen en heronderhandelingen
20. Principe uitdragen in organisatie na ondertekenen

8.2. Huidig wettelijk kader | Lokaal Beleidskader in één oogopslag

Beleidsprogramma stad Brugge

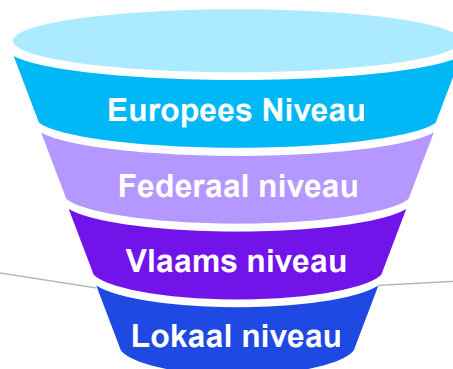

Doel: Eenvoudige processen en gecentraliseerd databeheer

Aanpak:

- Processen vereenvoudigen / versnellen via beschikbare data of data verzameld via sensoren / andere bronnen
- ICT-dienstverlening uitbouwen
 - Digitale transformatie
 - Doorgedreven databeheer
 - Centraal beheer en bewaking ICT-lijnen -en middelen (personeel, financiën)
 - Gedecentraliseerd datacenter uitbouwen
 - Continue verzameling relevante interne en externe data
 - Organisatie-brede ontsluiting
 - Externe ontsluiting
 - Actieve openbaarheid van bestuur
 - Relevante documenten steeds makkelijk online ter beschikking
 - Voor burgers binnen grenzen privacywetgeving
 - Sociale media uitbouwen
 - Laagdrempelige, snelle en duidelijke communicatie
 - City hacks of Hackatons uitbouwen door stedelijke uitdagingen door studenten en bedrijven te laten aanpakken

Bestuursakkoord + Beleidsnota stad Gent

Doel: Digitale dienstverlening en administratieve vereenvoudiging

Aanpak: 'De gegevens moeten lopen, niet de mensen'

- Open Source = richtlijn informaticabeleid
- Ontwikkeling + verbetering nieuwe applicaties die stedelijke dienstverlening laagdrempelig maken of verbeteren op andere manier samen met Gentenaars
 - Verder bouwen aan beschikbare Open Data
- **Open by default** → zoveel mogelijk data op goede manier ter beschikking (cfr. Open Data Charter)
- Inzetten op technische bereikbaarheid om bruikbaarheid te verbeteren
 - Use cases van Linked Open Data
- Maximaal hergebruik faciliteren ook voor private data
 - Databroker: opstap naar data **citizen science**
 - Private data bruikbaar voor iedereen
- **Only once principle + proactieve dienstverlening** → data beschikbaar stellen over systemen heen + linken
 - Binnen correct GDPR kader
- Datagedreven beleid
 - Zoveel mogelijk data beschikbaar maken voor operationele, management –en beleidsbeslissingen
 - Apps for Ghent → co-creatie initiatief om potentieel Open Data maximaal te benutten
- Toekomstgerichte afspraken verhogen maturiteit:
 - Meten van kwaliteit van data met als doel die te verbeteren
 - Beheren van data doorheen hele datalevenscyclus
 - Ontsluiting van data intern en extern (Open Data)
 - Beveiligen van data en beschermen van persoonsgegevens (AVG/GDPR11)

8.2. Huidig wettelijk kader | Impact huidig wettelijk kader voor lokale besturen

Wet / richtlijn	Minimale publicatieverplichtingen lokale overheden
Data Act (DA) / Dataverordening (2022)	/
Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG / GDPR)	/
Open Data Directive (uitgebreide PSI Directive)	<ul style="list-style-type: none"> • Vergoeding ≤ marginale kosten (zeer beperkte uitzonderingen) • Indien men Open Data beschikbaar stelt betreffende vervoers- en nutssectoren <ul style="list-style-type: none"> > Voldoen aan transparantie, non-discriminatie en niet-exclusiviteit + verzekeren passende gegevensformats & verspreidingsmethoden <ul style="list-style-type: none"> ○ Redelijke tarieven voor productiekost + kost beschikbaarstelling hergebruik blijven mogelijk
Wet inzake hergebruik van overheidsinformatie	<ul style="list-style-type: none"> • Invoering algemeen recht op hergebruik van bestuursdocumenten • Gebruik modellicenties met minimale voorwaarden voor hergebruik door alle overheden in Vlaanderen, tenzij onmogelijk door juridische, technisch of andere heel gegronde redenen • Afwijkend regime (universiteits)bibliotheken, musea, archieven <ul style="list-style-type: none"> ○ Geen verplichting ○ Hogere vergoeding dan marginale kosten (MK's) ○ Exclusiviteitsovereenkomsten digitaliseringsprojecten • Open- en machine leesbare formats maximaliseren • Maatregelen om data makkelijk vindbaar te maken <ul style="list-style-type: none"> ○ Overzichtslijsten en portalsites • Uitwisseling bestuursdocumenten tussen instanties onderling moet binnen 20 werkdagen na ontvangst verzoek tot levering <ul style="list-style-type: none"> ○ Indien laattijdig > reden van vertraging meedelen ○ Andere levertermijn in onderlinge overeenkomst

8.2. Huidig wettelijk kader | Impact huidig wettelijk kader voor lokale besturen

Wet / richtlijn	Minimale publicatieverplichtingen lokale overheden
<p>Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Actief informeren over beleid, regelgeving en dienstverlening <ul style="list-style-type: none"> ○ Actief, op eigen initiatief, telkens als het nuttig of noodzakelijk is ○ Zoveel mogelijk personen, verenigingen of organisaties van doelgroep bereiken ○ Aangepaste communicatiestrategieën voor thema's van moeilijk te bereiken doelgroepen • Geen informatie verspreiden die valt onder de uitzonderingen van de passieve openbaarheid (= regelt het recht van burgers om bestuursdocumenten in te kijken of te kopiëren) • Informatie in orde en gemakkelijk te raadplegen en actueel • Milieu-informatie > toegankelijk op doeltreffende wijze • Beslissingen van Vlaamse Regering systematisch op centrale website Vlaamse Overheid • (Betere) informatie over regelgeving, rechten en plichten <ul style="list-style-type: none"> ○ Nu komt veel informatie niet terecht bij juiste doelgroep • Inconsequenties en dubbele boodschappen vermijden • Duidelijk in welke fase beleid zich bevindt • Contactgegevens in berichten van dossierbeheerders
<p>Data Governance Act (DGA)</p>	<p>/</p>
<p>KB inzake hergebruik van overheidsinformatie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Federale Open Data strategie: Alle gegevens die in het kader van openbare taken verzameld worden, zullen als mogelijke 'Open Dataset' beschouwd worden. Deze gegevens zullen voor hergebruik ter beschikking worden gesteld, tenzij er een juridische reden is om dit niet te doen ('comply or explain'-principe)."
<p>Open Data Charter</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Open by default • Comply or explain

8.2. Huidig wettelijk kader | Impact huidig wettelijk kader voor lokale besturen

Wet / richtlijn	Minimale publicatieverplichtingen lokale overheden
<p>Gemeentedecreet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elke overheidsinstantie staat het hergebruik van de bestuursdocumenten die ze bezit en waarop ze de nodige rechten heeft toe, zowel voor commerciële als niet-commerciële doeleinden • Elke overheidsinstantie stelt dynamische gegevens onmiddellijk nadat ze zijn verzameld, via passende API's en, in voorkomend geval, in de vorm van een bulksgewijze download, beschikbaar voor hergebruik. • De eventueel gevraagde vergoeding voor het hergebruik van bestuursdocumenten, blijft beperkt tot de marginale kosten voor de vermenigvuldiging, verstrekking en verspreiding ervan, en, als dat van toepassing is, voor de anonimisering van persoonsgegevens en voor maatregelen ter bescherming van commercieel vertrouwelijke informatie.
<p>Beleidsprogramma stad Brugge</p>	<p>Actieve openbaarheid van bestuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Open by default > zoveel mogelijk data op goede manier ter beschikking (cfr. Open Data Charter) • Relevante documenten steeds makkelijk online ter beschikking • Voor burgers binnen grenzen privacywetgeving
<p>Bestuursakkoord + Beleidsnota stad Gent</p>	<p>Actieve openbaarheid van bestuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Open by default > zoveel mogelijk data op goede manier ter beschikking (cfr. Open Data Charter) • Maximaal hergebruik faciliteren ook voor private data <ul style="list-style-type: none"> ◦ Databroker: opstap naar data citizen science ◦ Private data bruikbaar voor iedereen • Datagedreven beleid <ul style="list-style-type: none"> ◦ Zoveel mogelijk data beschikbaar maken voor operationele, management- en beleidsbeslissingen • Monitoren van economische data en deze ter beschikking stellen van ontwikkelaars en ondernemers • Mobiliteit als service: mobiliteit in Gent moet toegankelijk zijn voor iedereen d.m.v. uitgebreide, heldere en proactieve communicatie omtrent alle mobiliteitsinitiatieven en maatregelen. • Samen met creatieve en ondernemende Gentenaars zullen we bovendien nieuwe applicaties ontwikkelen of verbeteren, die alle stedelijke dienstverlening laagdrempelig maken of op een andere manier verbeteren. Hierbij kan verder gebouwd worden op en aan de beschikbare Open Data.

8.3. High-value datasets | Algemene regelgeving

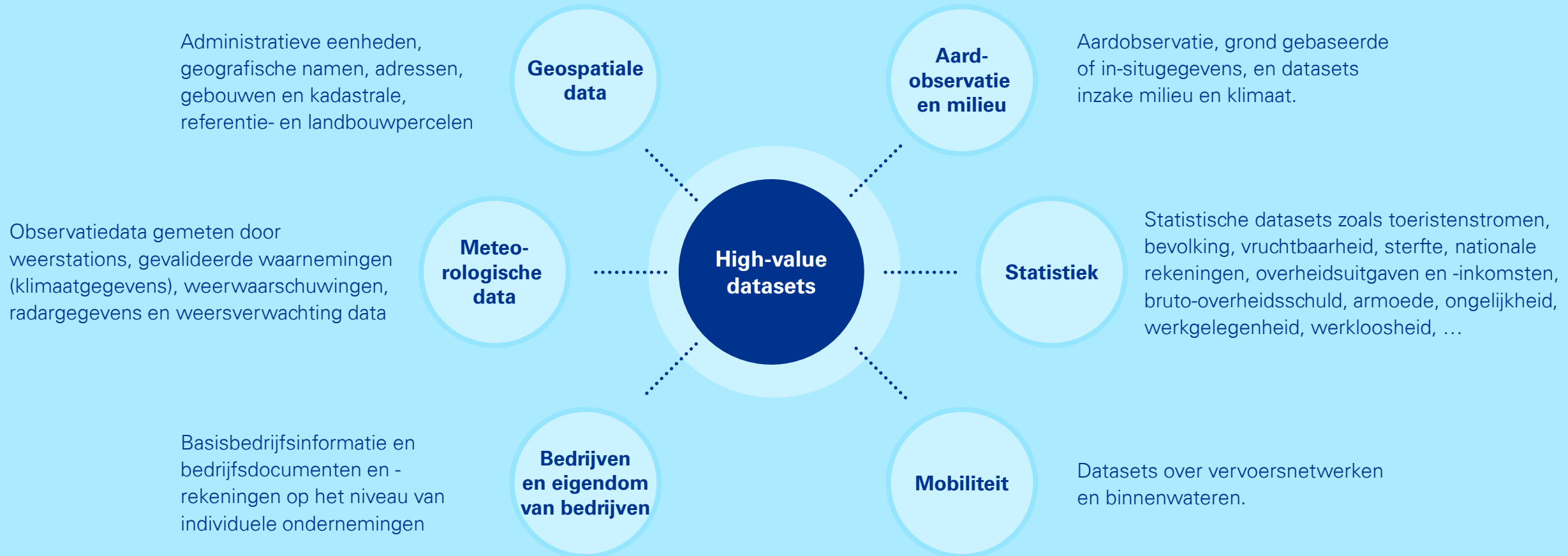
Begin 2023 publiceerde de Europese Commissie een lijst van high-value datasets die overheidsinstanties binnen een termijn van 16 maanden gratis ter beschikking dienen te stellen voor hergebruik. Bepaalde data van de publieke sector, zoals bijvoorbeeld meteorologische data of data omtrent de luchtkwaliteit, kunnen immers een belangrijke toegevoegde waarde of voordelen realiseren binnen de maatschappij, milieu en economie. De verordening valt onder de **Open Data Directive** en omvat momenteel **6 categorieën van high-value datasets**, namelijk: geospatiale, aardobservatie en milieu, meteorologische, statistische, bedrijfs- en mobiliteitsgegevens. Wat betreft deze high-value datasets werden enkele concrete richtlijnen gedefinieerd.¹

- Publicatie: Openbare lichamen die over de genoemde hoogwaardige datasets beschikken, zorgen ervoor dat deze datasets **via API's** beschikbaar worden gesteld **in machine leesbare** formaten die beantwoorden aan de redelijke behoeften van hergebruikers. Indien gevraagd, worden de datasets ook als **bulksgewijze download** beschikbaar gesteld.
 - De gebruiksvoorwaarden van de API en de criteria inzake de kwaliteit van de dienstverlening wat betreft de prestaties, de capaciteit en de beschikbaarheid moeten vastgesteld en gepubliceerd worden.
 - De API-gebruiksvoorwaarden gaan vergezeld van API-documentatie in een open, voor de mens en machine leesbaar formaat dat in de Unie of internationaal erkend is.
 - Er wordt een contactpunt aangewezen voor vragen of andere kwesties in verband met de API.
 - De datasets worden in hun beschrijvende metagegevens aangeduid als hoogwaardige datasets.
- Kosten: Hoogwaardige datasets dienen kosteloos beschikbaar gesteld te worden. Dit geldt niet voor specifieke hoogwaardige datasets die in het bezit zijn van overheidsondernemingen indien dat tot concurrentievervalsing in de relevante markten zou leiden.
- Persoonsgegevens: Bij verwerking van persoonsgegevens van natuurlijke personen moet deze verwerking plaatsvinden in overeenstemming met het algemene Unierecht. De lidstaten moeten passende methoden en technieken (zoals generalisatie, aggregatie, onderdrukking, anonimisering, differentiële privacy of randomisering) toepassen teneinde zoveel mogelijk gegevens beschikbaar te stellen voor hergebruik.

8.3. High-value datasets | Algemene regelgeving

- Hergebruik: De verplichtingen zijn ook van toepassing op **bestaande** machine leesbare hoogwaardige datasets die vóór de datum van toepassing van deze verordening zijn gecreëerd.
- Licenties: Hoogwaardige datasets worden voor hergebruik beschikbaar gesteld onder de voorwaarden van de **Creative Commons Public Domain Dedication (CC0) licentie** of, bij wijze van alternatief, de Creative Commons BY 4.0-licentie, of een gelijkwaardige of minder beperkende open licentie, zoals uiteengezet in de bijlage, die onbeperkt hergebruik mogelijk maakt.
- Ingangsdatum: **10 mei 2024**.

8.3. High-value datasets | 6 thematische gegevenscategorieën

8.3. High-value datasets | Geospatiale data

Datasets	Granulariteit	Sleutelkenmerken
Administratieve eenheden	Alle generalisatieniveaus beschikbaar met een granulariteit tot de schaal van 1 op 5 000 . Van gemeenten naar landen; maritieme eenheden.	Unieke identificatiecode; type eenheid (administratieve of maritieme eenheid); geometrie (6); grensstatus; nationale identificatiecode; identificatiecode van het hoogste administratieve niveau; officiële benaming; landcode; naam in meerdere talen (alleen voor landen met meer dan één officiële taal), met inbegrip van een taal met Latijnse tekens, indien mogelijk.
Geografische namen	N.v.t.	Unieke identificatiecode; geometrie; naam in meerdere talen (alleen voor landen met meer dan één officiële taal), met inbegrip van een taal met Latijnse tekens, indien mogelijk; type.
Adressen	N.v.t.	Unieke identificatiecode; geometrie; adreslocatie (bv. huisnummer); weg (straat); naam; administratieve eenheden (bv. gemeente, provincie, land); postdescriptor (bv. postcode); datum van laatste actualisering.
Gebouwen	Alle generalisatieniveaus beschikbaar met een granulariteit tot de schaal van 1 op 5 000 .	Unieke identificatiecode; geometrie (gebouwvoetafdruk); aantal verdiepingen; soort gebruik.
Kadastrale percelen	Alle generalisatieniveaus beschikbaar met een granulariteit tot de schaal van 1 op 5 000 .	Unieke identificatiecode; geometrie (grens van kadastrale percelen of basiseigendomseenheden (7)); code van het perceel of de basiseigendomseenheid; een verwijzing naar de administratieve eenheid op het laagste administratieve niveau waaronder het perceel of de basiseigendomseenheid valt.
Referentiepercelen	Een nauwkeurighedsniveau dat ten minste gelijkwaardig is aan cartografie op een schaal van 1 op 10 000 , en vanaf 2016, op een schaal van 1 op 5 000 , als bedoeld in artikel 70, lid 1, van Verordening (EU) nr. 1306/2013.	Unieke identificatiecode; geometrie (grens en gebied); bodemgebruik (8); biologisch (9); vaste landschapselementen (10) ("EFA-laag"); gebieden met natuurlijke/specifieke beperkingen.
Landbouwpercelen	Een nauwkeurighedsniveau dat ten minste gelijkwaardig is aan cartografie op een schaal van 1 op 10 000 , en vanaf 2016, op een schaal van 1 op 5 000 , als bedoeld in artikel 70, lid 1, van Verordening (EU)	Unieke identificatiecode; geometrie (grens en oppervlakte van elk landbouwperceel); landgebruik (gewassen of gewasgroepen); biologisch; individueel landschapselement; blijvend

8.3. High-value datasets | Geospatiale data – Regelingen voor publicatie en hergebruik

- De datasets worden beschikbaar gesteld voor hergebruik:
 - Onder de voorwaarden van de **Creative Commons BY 4.0-licentie** of een gelijkwaardige of minder beperkende open licentie;
 - In een openbaar gedocumenteerd, in de Unie of internationaal erkend **open, machine leesbaar formaat**;
 - Via **applicatieprogramma-interfaces** (“API’s”) en **bulkgewijze download**;
 - In de meest **recente** versie.
- De **metagegevens** waarmee de datasets binnen het toepassingsgebied van de INSPIRE-gegevensthema’s worden beschreven, bevatten ten minste de metagegevens-elementen zoals uiteengezet in Verordening (EG) nr. 1205/2008 van de Commissie.
- Bij de toepassing van de datasets inzake referentie- en landbouwpercelen houden de lidstaten rekening met de lopende uitvoering van Richtlijn 2007/2/EG en met de verplichting van artikel 67, leden 3 en 5, van Verordening (EU) 2021/2116.

8.3. High-value datasets | Aardobservatie en milieu - INSPIRE gegevensthema's

Datasets
Hydrografie (I)
Beschermde gebieden (I)
Hoogte (II)
Geologie (II)
Bodemgebruik (II)
Orthobeeldvorming (II)
Gebiedsbeheer, gebieden waar beperkingen gelden, gereguleerde gebieden en rapportage-eenheden (III)
Biogeografische gebieden (III)
Energiebronnen (III)
Milieubewakingsvoorzieningen (III)
Habitats en biotopen (III)
Landgebruik (III)
Minerale bronnen (III)
Gebieden met natuurrisico's (III)
Oceanografische geografische kenmerken (III)
Faciliteiten voor productie en industrie (III)
Zeegebieden (III)
Bodem (III)
Spreiding van soorten (III)

8.3. High-value datasets | Aardobservatie en milieu – Milieudomeinen

Datasets
Lucht
Klimaat
Emissies
Natuurbehoud en biodiversiteit
Geluid
Afval
Water
Horizontale wetgeving

8.3. High-value datasets | Aardobservatie en milieu – Regelingen voor publicatie en hergebruik

- De datasets worden beschikbaar gesteld voor hergebruik:
 - Onder de voorwaarden van de **Creative Commons BY 4.0-licentie** of een gelijkwaardige of minder beperkende open licentie;
 - In een openbaar gedocumenteerd, in de Unie of internationaal erkend **open, machine leesbaar formaat**;
 - Via **API's** en **bulksgewijze download** (voor historische versies van datasets: via API's of bulksgewijze download, voor zover haalbaar en passend).
- De **metagegevens** waarmee de data binnen het toepassingsgebied van de INSPIRE-gegevensthema's worden beschreven, bevatten ten minste de metagegevens-elementen zoals uiteengezet in de bijlage bij Verordening (EG) nr. 1205/2008.
- De datasets worden beschreven in volledige en openbaar toegankelijke **onlinedocumentatie** waarin ten minste de gegevensstructuur en -semantiek worden beschreven.
- De datasets maken gebruik van in de Unie of internationaal erkende en openbaar gedocumenteerde gecontroleerde **woordenlijsten en taxonomieën**, voor zover beschikbaar.

8.3. High-value datasets | Meteorologische data

Datasets	Granulariteit	Sleutelkenmerken	Formaat	Actualiseringsfrequentie en -termijnen
Observatiegegevens gemeten door weerstations	Per weerstation, volledige temporele resolutie	Alle gemeten observatievariabelen	BUFR, NetCDF, ASCII, CSV, JSON	5-10 minuten in realtime voor geautomatiseerde stations, ongevalideerd per uur voor alle stations, voor de laatste 24 uur
Klimaatgegevens: gevalideerde observaties	Per weerstation, volledige temporele resolutie	Alle gevalideerde gemeten observatievariabelen; daggemiddelde per variabele	NetCDF, JSON, CSV	Dagelijks gevalideerde observatiegegevens per uur (en in een betere temporele resolutie) en dagelijkse gemiddelde observatiegegevens; alle gedigitaliseerde historische gegevens
Weerwaarschuwingen	Waarschuwingen, 48 uur of meer vooruit		XML (Cap of RSS/Atom), JSON	Zoals afgegeven of per uur
Radargegevens	Per radarstation in de lidstaat en per nationaal overzicht	Reflectie, terugstrooiing, polarisatie; neerslag, wind en echotoppen	HDF5, BUFR	Bijna realtime met intervallen van 5 minuten (of het kortste beschikbare interval)
Gegevens van het NWP-model	Minimaal 48 uur vooruit in stappen van 1 uur, nationaal, bij een raster van 2,5 km of het best beschikbaar raster	Deterministische gegevens en/of ensembles, indien beschikbaar, voor meteorologisch relevante parameters en niveaus	GRIB (of NetCDF)	Om de 6 uur, of een betere temporele resolutie, voor de laatste 24 uur

8.3. High-value datasets | Meteorologische data - Regelingen voor publicatie en hergebruik

- De datasets worden beschikbaar gesteld voor hergebruik:
 - Onder de voorwaarden van de **Creative Commons BY 4.0-licentie** of een gelijkwaardige of minder beperkende open licentie;
 - In een openbaar gedocumenteerd, in de Unie of internationaal erkend **open, machine leesbaar formaat**;
 - Via **API's** en **bulksgewijze download** (voor historische versies van datasets: via API's of bulksgewijze download, voor zover haalbaar en passend).
- De **metagegevens** waarin de dataset wordt beschreven, moeten volledig zijn en op internet beschikbaar zijn in een open, algemeen gebruikt machine leesbaar formaat.
- De datasets worden beschreven in volledige en openbaar toegankelijke **onlinedocumentatie** waarin ten minste de gegevensstructuur en -semantiek worden beschreven.

8.3. High-value datasets | Statistieken

Datasets
Industriële productie
Indexcijfer van de industriële producentenprijzen, uitgesplitst naar activiteit
Omvang van de verkoop per activiteit
Statistieken over de internationale handel in goederen van de EU – in- en uitvoer, gelijktijdige uitsplitsingen naar partner, product en stroom
Toeristenstromen
Geharmoniseerde indexcijfers van de consumptieprijzen
Nationale rekeningen – belangrijkste aggregaten van het bbp
Overheidsuitgaven en -ontvangsten
Geconsolideerde bruto-overheidsschuld
Milieurekeningen en -statistieken
Bevolking
Vruchtbaarheid
Sterfte
Huidige uitgaven voor gezondheidszorg
Armoede
Ongelijkheid
Werkgelegenheid
Werkloosheid
Potentiële beroepsbevolking

8.3. High-value datasets | Statistieken - Regelingen voor publicatie en hergebruik

- De datasets worden beschikbaar gesteld voor hergebruik:
 - Onverwijld na de **laatste bijwerking**;
 - Onder de voorwaarden van de **Creative Commons BY 4.0-licentie** of een gelijkwaardige of minder beperkende open licentie, in voorkomend geval met aanvullende voorwaarden voor het hergebruik van persoonsgegevens;
 - In een in de Unie of internationaal erkend **open, machine leesbaar formaat** met **volledige metagegevens**. Machineleesbaarheid is niet vereist voor gegevens die worden bewaard in niet machine leesbare formaten (bv. gescande bedrijfsdocumenten en -rekeningen) of voor ongestructureerde/niet machine leesbare gegevensvelden die deel uitmaken van machine leesbare documenten;
 - Via **API's** en **bulksgewijze download**;
 - Op het niveau van **individuele ondernemingen**.
- De datasets worden beschreven in volledige en openbaar toegankelijke **onlinedocumentatie** waarin ten minste de gegevensstructuur en -semantiek worden beschreven.
- De datasets maken gebruik van in de Unie of internationaal erkende en openbaar gedocumenteerde gecontroleerde **woordenlijsten en taxonomieën**, voor zover beschikbaar, zoals de Core Business Vocabulary.

8.3. High-value datasets | Bedrijven en eigendom van bedrijven

Datasets	
Basisbedrijfsinformatie: sleutelkenmerken	<ul style="list-style-type: none">• Naam van de onderneming (volledige versie; alternatieve namen indien van toepassing)• Status van de onderneming (bv. gesloten, doorgehaald, geliquideerd, ontbonden (en de datum van deze gebeurtenissen), economisch actief of inactief zoals gedefinieerd in intern recht)• Registratiedatum• Adres van de statutaire zetel• Rechtsvorm• Registratienummer• Lidstaat waar de onderneming is geregistreerd• Activiteit(en) die de onderneming ontplooit, zoals de NACE-code
Bedrijfsdocumenten en -rekeningen	<p>Boekhoudbescheiden, met inbegrip van:</p> <ul style="list-style-type: none">○ financiële overzichten (met inbegrip van de lijst van deelnemingen, dochterondernemingen en geassocieerde ondernemingen, de statutaire zetel ervan en het aandeel in het kapitaal), controleverklaringen;○ niet-financiële verklaringen, bestuursverslagen en andere verklaringen of verslagen;○ jaarlijkse financiële verslagen.

8.3. High-value datasets | Bedrijven en eigendom van bedrijven – Regelingen voor publicatie en hergebruik

- De datasets worden beschikbaar gesteld voor hergebruik:
 - **Zo vaak als vereist is** krachtens de desbetreffende wetgeving (bv. maandelijks, per kwartaal, jaarlijks);
 - Onder de voorwaarden van de **Creative Commons BY 4.0-licentie** of een gelijkwaardige of minder beperkende open licentie;
 - In CSV, XML (SDMX), JSON of een ander openbaar gedocumenteerd, in de Unie of internationaal erkend **open, machine leesbaar formaat**;
 - Via **API's** en **bulksgewijze download**.
- De **metagegevens** waarin de dataset wordt beschreven, zijn beschikbaar in een goed uitgewerkt gestructureerd bestand met ten minste een beschrijving van de statistische gegevens, de statistische concepten, methoden en informatie over de gegevenskwaliteit.
- De datasets worden beschreven in volledige en openbaar toegankelijke **onlinedocumentatie** waarin ten minste de gegevensstructuur en -semantiek worden beschreven.
- De datasets maken gebruik van in de Unie of internationaal erkende en openbaar gedocumenteerde gecontroleerde **woordenlijsten en taxonomieën**, voor zover beschikbaar.

8.3. High-value datasets | Mobiliteit - Vervoersnetwerken

Datasets	
Vervoersnetwerken	<p>Netwerken voor vervoer over de weg, per spoor, in de lucht en over het water en de aanverwante infrastructuur met inbegrip van koppelingen tussen verschillende netwerken en het trans-Europees vervoersnetwerk:</p> <ul style="list-style-type: none">○ de nationale identificatiecode○ de geografische positie○ koppelingen met grensoverschrijdende netwerken

8.3. High-value datasets | Mobiliteit – Vervoersnetwerken – Regelingen voor publicatie en hergebruik

- De datasets worden beschikbaar gesteld voor hergebruik:
 - Onmiddellijk **na de laatste bijwerking**;
 - Onder de voorwaarden van de **Creative Commons BY 4.0-licentie** of een gelijkwaardige of minder beperkende open licentie;
 - In een in de Unie of internationaal erkend **open, machine leesbaar formaat**;
 - Via **API's** en **bulksgewijze download**;
 - In de meest **recente** versie.
- De **metagegevens** waarin de datasets van het vervoersnetwerk worden beschreven, moeten ten minste de in Verordening (EG) nr. 1205/2008 gedefinieerde metagegevenselementen bevatten.
- De datasets worden beschreven in volledige en openbaar toegankelijke **onlinedocumentatie** waarin ten minste de gegevensstructuur en -semantiek worden beschreven.
- De datasets maken gebruik van in de Unie of internationaal erkende en openbaar gedocumenteerde gecontroleerde **woordenlijsten en taxonomieën**, voor zover beschikbaar.

8.3. High-value datasets | Mobiliteit - Binnenwateren

	Datasets	Actualiseringsfrequentie en -termijnen	Granulariteit
Binnenwateren - Statische gegevens	<ul style="list-style-type: none"> Veerwegkenmerken Langdurige belemmeringen voor de vaarweg en betrouwbaarheid Tarief/heffingen voor gebruik waterweginfrastructuur Andere fysieke beperkingen op de waterweg Reguliere bedieningstijden van sluisen en bruggen Plaats en kenmerken van havens en overslaginstallaties Lijst van navigatiehulpmiddelen en verkeersborden Navigatieregels en -aanbevelingen 	Indien nodig	Per waterwegkilometer of zeemijl; per hectometer op waterwegniveau, indien van toepassing
Binnenwateren - Dynamische gegevens	<ul style="list-style-type: none"> Dieptelijnen in de vaargeul Tijdelijke obstructies in het vaarwater Huidige en toekomstige waterstand bij meetpunten Toestand van de rivieren, kanalen, sluisen en bruggen Beperkingen door hoogwater en ijsvorming Kortstondige wijzigingen in de bedieningstijden van sluisen en bruggen Kortstondige wijzigingen in de vaarwegmarkering 	Dagelijks tot (bijna) realtime	Per waterwegkilometer of zeemijl; per hectometer op waterwegniveau, indien van toepassing
Binnenwateren - Elektronische kaart en navigatiekaarten voor de binnenvaart	<ul style="list-style-type: none"> Waterwegas met kilometeraanduiding Links naar de externe Xml-bestanden met bedieningstijden van beperkende structuren Plaats van havens en overslaginstallaties Referentiegegevens voor waterstandmeters die relevant zijn voor de binnenvaart Oeverlijn bij gemiddelde waterstand Kustlijnconstructie Contouren van sluisen en dammen Grenzen van de vaarweg/-geul Geïsoleerde gevaarlijke objecten onder en boven water in de vaarweg/-geul Officiële navigatiehulpmiddelen (zoals tonnen, bakens, lichtseinen en verkeerstekens) 	Om de drie maanden, indien de dataset is gewijzigd	Nationaal waterwegennet en grensoverschrijdende knooppunten

8.3. High-value datasets | Mobiliteit – Binnenwateren – Regelingen voor publicatie en hergebruik

- De datasets worden beschikbaar gesteld voor hergebruik:
 - Onder de voorwaarden van de **Creative Commons BY 4.0-licentie** of een gelijkwaardige of minder beperkende open licentie;
 - In een **formaat** zoals gedefinieerd in Richtlijn 2005/44/EG;
 - Via **API's** en **bulksgewijze download**;
 - Met inbegrip van de **locatiecode** van de International Ship Reporting Standard (internationale norm inzake scheepsrapportage).
- De **metagegevens** waarin de datasets inzake de binnenwateren worden beschreven, moeten volledig zijn en op internet beschikbaar zijn in een open, machine leesbaar formaat dat in de Unie of internationaal erkend is.
- De documentatie van datasets over binnenwateren moet in overeenstemming zijn met Richtlijn 2005/44/EG en de uitvoeringsmaatregelen en -normen op basis van Richtlijn 2005/44/EG.

kpmg.com/socialmedia

De in dit document opgenomen informatie is van algemene aard en heeft niet tot doel de specifieke omstandigheden van een bepaalde persoon of entiteit te behandelen. Wij streven ernaar juiste en tijdige informatie te verstrekken. Wij kunnen echter geen garantie geven dat dergelijke informatie op de datum waarop zij wordt ontvangen nog juist is of in de toekomst correct zal blijven. Daarom adviseren wij u geen beslissingen te nemen op grond van deze informatie tenzij na het inwinnen van advies van deskundigen na een grondig onderzoek van de desbetreffende situatie.

De KPMG name and logo are trademarks used under license by the independent member firms of the KPMG global organization.

© 2024 KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. Member firms of the KPMG network of independent firms are affiliated with KPMG International. KPMG International provides no services to clients. No member firm has any authority to obligate or bind KPMG International or any other member firm vis-à-vis third parties, nor does KPMG International have any such authority to obligate or bind any member firm. All rights reserved.

Document Classificatie: KPMG Publiek